Lietas arhīva Nr. CA-0081-19/9
ECLI:LV:ZAT:2019:1128.C33642915.7.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Aizkrauklē 2019.gada 28.novembrī

Zemgales apgabaltiesa
šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Inese Skudra,
tiesnese Svetlana Maršāne,
tiesnese Inese Belicka
ar tiesas sēdes sekretārēm Gunitu Volkmani un Egiju Spodri,
piedaloties prasītāju /pers. A/, /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/ un /pers. F/ pilnvarotajiem pārstāvjiem zvērinātai advokātei Valsts amatpersona un zvērināta advokāta palīgam /pers. Z/, atbildētājas sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/ pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Valsts amatpersona, trešās personas SIA „/Nosaukums B/" pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Valsts amatpersona, trešās personas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „/Nosaukums C/" pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei Valsts amatpersona, trešās personas SIA /Nosaukums D/ pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Valsts amatpersona, trešās personas /vieta/ pilsētas pašvaldības pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Valsts amatpersona,
atklātā apelācijas instances tiesas sēdē izskatīja civillietu sakarā ar prasītāju pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta Valsts amatpersona apelācijas sūdzību par Zemgales rajona tiesas 2018.gada 29.marta spriedumu /pers. A/, /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/ (iepriekš uzvārds /Uzvārds/) prasībā pret sabiedrību ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/, ar trešajām personām atbildētājas pusē SIA „/Nosaukums B/", sabiedrību ar ierobežotu atbildību /Nosaukums E/, sabiedrību ar ierobežotu atbildību „/Nosaukums C/", /vieta/ pilsētas pašvaldību, arhitektu firmu SIA /Nosaukums F/, sabiedrību ar ierobežotu atbildību /Nosaukums D/, maksātnespējīgo sabiedrību ar ierobežotu atbildību /Nosaukums G/, par prettiesiskas bezdarbības, kas izraisīja smagas sekas, atzīšanu, atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] 2015.gada 23.novembrī prasītāji /pers. A/ un /pers. B/ vērsušies Rīgas rajona tiesā ar prasību pret SIA „/Nosaukums B/", sabiedrību ar ierobežotu atbildību (turpmāk SIA) /Nosaukums A/ un sabiedrību ar ierobežotu atbildību (turpmāk SIA) /Nosaukums E/ par prettiesiskas bezdarbības, kas izraisīja smagas sekas, atzīšanu un atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu. Ar Rīgas rajona tiesas tiesnese s 2015.gada 30.novembra lēmumu prasības pieteikums pieņemts un ierosināta civillieta Nr.C33635615 (lietas 9.sējuma 3., 4.-147.lapa).

2015.gada 26.novembrī prasītājas /pers. C/ un /pers. D/ vērsušās Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesā ar prasību pret SIA „/Nosaukums B/", SIA /Nosaukums A/ un SIA „/Nosaukums E/ par prettiesiskas bezdarbības, kas izraisīja smagas sekas, atzīšanu un atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu. Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas tiesnese s 2015.gada 3.decembra lēmumu prasības pieteikums pieņemts un ierosināta civillieta Nr.C28390515 (lietas 1.sējuma 3., 4.-146.lapa).

2015.gada 27.novembrī prasītāji /pers. E/ un /pers. F/ (iepriekš uzvārds /Uzvārds/) vērsušies Rīgas rajona tiesā ar prasību pret SIA „/Nosaukums B/", SIA /Nosaukums A/ un SIA „/Nosaukums E/ par prettiesiskas bezdarbības, kas izraisīja smagas sekas, atzīšanu un atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu. Ar Rīgas rajona tiesas tiesneses 2015.gada 4.decembra lēmumu prasības pieteikums pieņemts un ierosināta civillieta Nr.C33642915 (lietas 18.sējuma 3., 4.-146.lapa).

Prasītājus uz pilnvaras pamata pārstāvēja zvērināts advokāts Valsts amatpersona.

[1.1] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 32.[1] pantu minētās civillietas 2016.gada 11. un 17.februārī nodotas izskatīšanai Jēkabpils rajona tiesai (lietas 8.sējuma 22.lapa, 16.sējuma 169.lapa, 21.sējuma 221.lapa).

[1.2] Ar Jēkabpils rajona tiesas 2016.gada 29.aprīļa lēmumu nolemts apvienot vienā tiesvedībā civillietas Nr.C33635615, Nr.C28390515, Nr.C33642915, piešķirot apvienotajai civillietai Nr.C33642915 (lietas 8.sējuma 156.-157.lapa, 17.sējuma 155.-156.lapa, 22.sējuma 134.-135.lapa).

[1.3] Prasības pieteikumos prasītāji lūdz tiesu: 1) atzīt par prettiesisku atbildētāju bezdarbību ēkā /adrese A/, kas noveda pie smagām sekām; 2) noteikt atbildētāju solidāru atbildību par prettiesisko rīcību, piedzenot solidāri no atbildētājām prasītāju labā kompensāciju par nodarīto morālo kaitējumu 70 000 000 EUR; 3) piedzīt par labu prasītājiem visus radušos tiesāšanās izdevumus.

Prasības pieteikumos norādīti šādi apstākļi.

[1.3.1] /datums/ap plkst.18.00 veikalā /Nosaukums BB/ /adrese A/, notika ēkas jumta daļas iegruvums, ap plkst.19.00 notika otrs jumta daļas iegruvums (turpmāk notikums). Minētajā laika posmā veikalā, pretēji jebkādām samērīgām drošības prasībām, tika ļauts atrasties trešajām personām, neņemot vērā to, ka uz konkrētās ēkas jumta vai veikala griestiem notika būvniecības darbi. Trešās personas netika brīdinātas ne par attiecīgajiem būvniecības darbiem, netika izskaidroti ēkas lietošanas noteikumi, netika izdalīts nekāds drošības ekipējums, netika veikta pienācīga cilvēku evakuācija skanošās evakuācijas signalizācijas dēļ, netika veiktas citas darbības, lai nodrošinātu cilvēku dzīvībai un veselībai drošu vidi.

Tādējādi prasītāju pārstāvis secina, ka notikuma saturs ir cieši saistīts ar atbildētāju bezdarbību tiesiskā izpratnē, proti, cilvēki nebūtu gājuši bojā un nebūtu cietuši, ja atbildētāju bezdarbība nebūtu tam par iemeslu. Notikuma rezultātā gāja bojā 54 cilvēki un traumas guva ievērojams skaits cilvēku. /pers. E/ zaudēja māti /pers. G/ un tēvu /pers. H/, /pers. F/ (iepriekš uzvārds /Uzvārds/) zaudēja tēvu /pers. H/, /pers. C/ zaudēja meitu, /pers. D/ zaudēja māsu /pers. I/, /pers. B/ zaudēja sievu /pers. J/, /pers. A/ zaudēja māti /pers. J/. Prasītāji ir cietuši, tiem ir radīts kaitējums sakarā ar tuvinieku nāvi. Minētais notikums un tā sekas uzskatāmas par prasītāju tiesību aizskārumu jeb personu subjektīvo tiesību nepamatotu samazinājumu, jo ar šo tiesību aizskārumu tiek izjauktas tās tiesiskās attiecības un tas tiesiskais stāvoklis, kas pastāvēja pirms tiesību aizskāruma nodarīšanas. Nepamatoti aizskarot kādas personas subjektīvās tiesības vai likumīgās intereses, cietušajam tiek nodarīta netaisnība.

[1.3.2] Uzskata, ka notikumu un seku iestāšanos izraisīja kāds vai vairāki savstarpēji saistīti faktiskie apstākļi, kas liecina par prettiesisku atbildētāju bezdarbību: 1) nepareiza ēkas ekspluatācija laikā, kad tajā notiek būvdarbi; 2) trauksmes signalizācijas un evakuācijas paziņojuma ignorēšana; 3) nepietiekama ēkas lietošanas (ekspluatācijas) kontrole un uzraudzība no ēkas īpašnieces vai nomnieces puses; 4) nepietiekama būves uzturēšana tādā stāvoklī, lai aizsargātu sabiedrisko drošību; 5) sniegti nedroši tirdzniecības pakalpojumi, par to sniegta maldinoša, nepatiesa, nepilnīga vai neskaidra (nesalasāma) informācija vai tā nav sniegta vispār, tāpēc tas radīja un/vai varēja radīt apdraudējumu trešo personu (tostarp patērētāju) mantai, veselībai, dzīvībai vai videi; 6) netika nodrošināta personu pamattiesību ievērošana, kas noveda pie traģiskām sekām; 7) netika nodrošināta krietna saimnieka rūpība un/vai labas ticības principa ievērošana, kas noveda pie traģiskām sekām; 8) netika nodrošināta pienācīga darba vides drošība un ēkas evakuācijas kārtība, kas noveda pie traģiskām sekām.

[1.3.3] Uzsver, ka morālo kaitējumu ir radījusi nevis tikai jumta (ēkas griestu) sabrukšana kā tāda, bet gan komplekss neveikto pasākumu kopums, ko ar savu rīcību (bezdarbību tiesiskā izpratnē) pieļāvušas atbildētājas.

Jāņem vērā īpašas atrunas, kas prasītājus atsvabina no pierādīšanas pienākuma un/vai šo pierādīšanas pienākumu pārliek uz atbildētājām, jo prasība ir celta par nolaidības fakta konstatēšanu atbildētāju rīcībā, tātad nolaidību kā negatīvu faktu nevar pierādīt, taču vienlaikus pierādīt var to, ka nolaidība nav bijusi un nolaidības neesamību.

[1.3.4] Kaitējums šajā lietā ir prezumējams, tādēļ prasītāji ir atsvabināti no kaitējuma kā atbildības iestāšanās priekšnoteikuma pierādīšanas. Kaitējuma apmēru morālā kaitējuma lietās nepierāda, bet par to var dot tikai norādes, kāds varētu būt nosakāmais kaitējuma apmērs. Morālā kaitējuma lietās, kas saistītas ar ēkas sagrūšanu (īpaši tādas, kura atrodas būvniecības procesā), cēloniskā sakara pierādīšana ir vērtējama kopsakarā ar prettiesiskās rīcības fakta pierādīšanas pienākuma sadali un izpratni par atbildības iestāšanos.

Par cēlonisko sakaru izskatāmajā lietā atzīstama atbildētāju rīcības (bezdarbības, nolaidības) virkne, kur vairākas darbības (bezdarbība) izriet viena no otras, kas rezultējās sabiedrisko drošības interešu aizskārumā un secīgi noveda pie traģiskajām sekām. Ja kaut viena no minētajām darbībām netiktu pieļauta, piemēram: a) ja nebūtu pieprasīta būvatļauja, lai ēku celtu divās kārtās un vienlaikus to ekspluatētu būvniecības laikā, nebūtu traģisko seko, jo cilvēki neatrastos ēkā, b) ja uz pieprasītās būvatļaujas pamata nebūtu izsniegta attiecīga satura būvatļauja, nebūtu traģisko seku, jo cilvēki neatrastos ēkā, c) ja īpašniece nebūtu viegļprātīgi paļāvusies uz to, ka nekas nenotiks būvniecības laikā un nebūtu pieļāvusi cilvēku atrašanos ēkā būvniecības laikā, nebūtu traģisko seku, d) ja būvnieks nebūtu pieļāvis cilvēku atrašanos ēkā, nebūtu traģisko seku, e) ja ēkas nomniece nebūtu paļāvusies uz to, ka trešās personas visu pareizi izdarījušas un nebūtu pieļāvusi cilvēku atrašanos ēkā būvniecības laikā, nebūtu traģisko seku. Minētās tēzes pareizību apstiprina arī tiesību doktrīna, kurā norādīts, ka nodarītais kaitējums var rasties virknes savstarpēji saistītu iemeslu dēļ, proti, ja nebūtu pirmā (viena) iemesla, nesekotu arī pārējie, kas kopumā noveduši pie attiecīgā kaitējuma.

[1.3.5] Norāda, ka saskaņā ar SIA „/Nosaukums B/" interneta mājas lapā pieejamo informāciju viņa bija faktiskā ēkas daļas, kurā norisinājās notikums, lietotāja. SIA /Nosaukums E/ ir ēkas daļas, kurā atradās /Nosaukums BB/ veikals, īpašniece. Savukārt SIA /Nosaukums A/ ir pārējās ēkas daļas īpašniece, kas nodarbojās ar ēkas būvniecības atļauju saņemšanu, kā arī kontrolēja būvniecības darbu veikšanu, atbildēja par ēkas jumta labiekārtošanas darbiem.

Ēkas daļu īpašniecēm SIA /Nosaukums E/ un SIA /Nosaukums A/ bija iespējas liegt ēku izmantot sabiedriskiem mērķiem (atklātai tirdzniecībai) laikā, kad notiek būvniecības darbi. Nevarēja nezināt, ka ēkā turpinās būvniecības darbi uz jumta, bet vienlaikus ēkā tiek uzsākts /vieta/ darbs, tādējādi peļņas gūšanu novērtējot augstāk par drošības jautājumiem attiecībā uz cilvēku dzīvību un veselību. Ēkas īpašnieces jebkurā gadījumā ir atbildīgas par ēkas drošību un iespējamu kaitējuma nodarīšanu trešajām personām neatkarīgi no tā, vai konkrētajā ēkā notiek vai nenotiek būvniecības darbi. Minētās atbildētājas neizvērtēja riskus un nesaprātīgi, pat noziedzīgi paļāvās uz iespējamību, ka traģiskas sekas neiestāsies, ekspluatējot vai nododot ekspluatācijā trešajām personām īpašumu, nenodrošināja, ka viņu īpašums nekaitēs trešo personu ar likumu aizsargātajām tiesībām.

Pārstāvja ieskatā ēkas sabrukšanas fakts jau pats par sevi, neatkarīgi no ēkas sabrukšanas iemesliem un neatkarīgi no būvniecības darbu esamības, nosaka ēkas īpašniecēm atbildību par trešajām personām nodarīto kaitējumu. Atbildētājas neapstrīd faktu, ka cilvēku bojāeja un veselības kaitējums notika, sabrūkot atbildētājām piederošam īpašumam, brīdī, kad tajā atradās cilvēki. Tātad šo atbildētāju atbildība iestājas jau par to vien, ka, sabrūkot ēkai, tika nodarīts kaitējums trešajām personām.

SIA /Nosaukums E/ un SIA /Nosaukums A/ neatkarīgi no būvniecības darbu veikšanas vai šādu darbu neesamības bija pienākums nodrošināt ēkas uzturēšanu tādā stāvoklī, lai nerastos kaitējums trešajām personām.

[1.3.6] Konkrētajā lietā ēkas īpašnieces faktiski valdīja pār sev piederošo lietu, jo izlietoja gan tiesības uz nomas maksas iekasēšanu (lietā nepastāv strīds par to, ka attiecīgā ēka tika iznomāta SIA „/Nosaukums B/", tādējādi ēkas īpašnieces izlietoja savas īpašuma tiesības un guva ienākumus), gan izlietoja tiesības attīstīt ēku, pasūtot attiecīgos būvdarbus un tādā veidā caur savu tiesību izlietošanu palielinot īpašuma vērtību, gan arī pēc būtības valdīja pašu lietu (Civillikuma 876.pants). Minētais jautājums ir būtisks, tostarp noskaidrojot atbildētāju atbildību saistībā ar paaugstinātas bīstamības avota radītajām negatīvajām sekām. Tāpat konkrētajā lietā vērā jāņem Civillikuma 1036.pants.

[1.3.7] Uz atbildētāju rīcības prettiesiskuma izvērtējumu attiecināms arī Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk Satversme) 105.panta otrais teikums, proti, īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm, kurā ietverts īpašnieka pienākums, tajā skaitā, nodrošināt personas tiesības uz dzīvības un veselības neaizskaramību. Minētais Satversmes pants tāpat uzliek īpašniekam pienākumu nodrošināt drošas vides apstākļus sabiedrības interesēs, izlietojot tiesības, kādas tas ieguvis ar īpašumu. Turklāt Satversmes 105.pants ir piemērojams tieši.

[1.3.8] Konkrētajā gadījumā piemērojams arī Civillikuma 1.pants, kur noteikts, ka tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības, jo Satversmes 105.pantā ietverts aizliegums īpašniekam izlietot tiesības ar egoistisku vai alkatības motivētu rīcību tikai savās interesēs, neievērojot sabiedrības intereses, tostarp neievērojot personu tiesības uz dzīvību un veselību, un atrašanos drošā vidē.

Jebkura īpašnieka rīcība, kas nesekmē objektīvi novērtējamas sabiedrības tiesiskās un sociālās vides intereses, ir uzskatāma par prettiesisku. Šajā gadījumā personas dzīvības zaudējums, veselības apdraudējums un drošības apdraudējums pats par sevi ir atzīstams par nesamērīgu īpašnieka tiesību izlietojumu neatkarīgi no tā, vai īpašnieks formāli būtu ievērojis ar būvniecību saistīto regulējumu vai jebkuru citu tiesiskā regulējuma formālu izpildi.

[1.3.9] Lietā ir piemērojams arī Civillikuma 1082.pants, un minētās tiesību normas komentāros tiek norādīts, ka aprobežojumus var noteikt jebkuras personas (publiskās) interesēs. Šādus noteikumus nav iespējams grozīt uz privātas vienošanās pamata. Tas pilnībā saskan ar iepriekš prasībā pausto viedokli, ka Satversmes 105.panta piemērošanas gadījumā būtiski ir vērtēt sabiedrisko interešu ievērošanu.

Civillikuma 1084.pants ir piemērojams gan atsevišķi, gan kopsakarā ar iepriekš norādītajām tiesību normām un pilnībā attiecas uz konkrētajiem faktiskajiem apstākļiem, jo attiecīgajā normā regulētais tiesību aizskārums attiecas uz publisku interešu sfēru.

[1.3.10] Cita starpā norāda, ka Latvijas būvnormatīvā LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi" (redakcijā, kas bija spēkā notikuma seku iestāšanās brīdī) noteikts, ka autoruzraudzība neatbrīvo pasūtītāju un būvuzņēmēju no atbildības par būvdarbu kvalitāti, atbilstību būvprojektam un Latvijas būvnormatīvu prasībām. Latvijas būvnormatīvā LBN 303-03 „Būvuzraudzības noteikumi" (redakcijā, kas bija spēkā notikuma seku iestāšanās brīdī) noteikts, ka arī būvuzraudzība neatbrīvo pasūtītāju no normatīvajos aktos noteiktās atbildības, kā arī būvuzņēmēju no atbildības par būvdarbu kvalitāti, atbilstību būvprojektam un būvniecību reglamentējošiem normatīvajiem aktiem.

Uzskata, ka SIA /Nosaukums E/ un SIA /Nosaukums A/ nav ievērojušas minēto tiesību normu prasības, kaut gan ir bijušas atbildīgas par to

ievērošanu. Tas savukārt ir novedis pie notikuma sekām un šo atbildētāju atbildības šīs lietas kontekstā. Savukārt ēkas nomniece SIA „/Nosaukums B/" vai tās pārstāvji, kas atradās ēkā, nevarēja nezināt un neredzēt, ka ēka kopumā vēl nav pabeigta un uz jumta notiek būvniecības darbi. Ēkas nomniecei un faktiskajai lietotājai bija visas iespējas slēgt veikalu un nelaist tajā trešās personas, kamēr notiek būvniecības darbi. SIA „/Nosaukums B/" kā tirdzniecības pakalpojumu sniedzējai bija īpaši jārūpējas par patērētāju drošību, lai sniegtie tirdzniecības pakalpojumi (tirdzniecības vietas apmeklējums) nekaitētu patērētāju drošībai. Tāpat bija jānodrošina drošas darba vides apstākļi, kas netika izdarīts un ko pierāda arī fakts, ka bojā gāja SIA „/Nosaukums B/" darbinieki, tajā skaitā, prasītāju /pers. C/ un /pers. D/ tuviniece /pers. I/. Tāpat, organizējot preču pārdošanu vai pakalpojuma sniegšanu, SIA „/Nosaukums B/" neievēroja profesionālo rūpību un godīgumu attiecībā pret saviem darbiniekiem, neinformējot tos par riskiem, kas saistīti ar tirdzniecības vietas apmeklējumu, kā arī darba pienākumu veikšanu darba vietā, un pieļaujot tirdzniecības vietas apmeklējumu un darba pienākumu pildīšanu situācijā, kas bija bīstama cilvēka veselībai un dzīvībai.

SIA „/Nosaukums B/" ir rīkojusies neatbilstoši Civillikuma 1.pantam, jo augstāk par sabiedriskās drošības, pat savu darbinieku drošības jautājumiem ir novērtējusi savas peļņas gūšanas iespējas. Uz SIA „/Nosaukums B/" nelabticīgumu norāda vairāki apstākļi.

[1.3.11] Norāda, ka īsi pirms jumta sabrukšanas trauksmes signalizācija darbojās un bija paziņojums par evakuāciju, bet piespiedu evakuācija no ēkas netika veikta un /vieta/ kopumā turpināja darbu. Uzskata, ka signalizācija domāta, lai bez atrunām ievērotu tās iedarbošanos (prasības evakuēties) un tikai pēc tam izvērtētu to, vai signalizācija ieslēgusies pamatoti vai nepamatoti, nevis otrādi. Faktiskā rīcība ir pretrunā jebkuriem loģikas likumiem un drošības pamatprincipiem, tostarp ikvienas personas pienākumu nodrošināt cilvēku pamattiesību ievērošanu uz dzīvību un veselības aizsardzību.

Darbības saistībā ar iekšējo instrukciju formālu pildīšanu, neievērojot sabiedriskās drošības interesi un pakļaujot trešās personas dzīvības briesmām un veselības kaitējumam, gan veicot komercdarbību īpašumā, kurā notiek būvniecības darbi uz jumta, gan neveicot cilvēku evakuāciju, atzīstamas par rupju neuzmanību Civillikuma 1645.panta izpratnē.

Konkrētajā lietā ir pamats secināt, ka SIA „/Nosaukums B/" rīkojās augstākā mērā vieglprātīgi attiecībā uz evakuācijas jautājumiem un attiecībā uz jautājumu, kas saistīts ar būvniecības darbiem uz ēkas jumta.

Līdz ar to piemērojams arī Civillikuma 1641.pants. Faktiski Civillikuma 1645. un 1641.pants ir būtisks, vērtējot gan morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, gan arī izvērtējot atbildētāju vainojamību, tātad prettiesisko rīcību. Ļauns nolūks un rupja neuzmanība viennozīmīgi pati par sevi jau ir uzskatāma par prettiesisku rīcību civiltiesiskā izpratnē, tādēļ, esot šādiem pierādījumiem lietā, ir pamats atzīt, ka prasītāji prasību ir pierādījuši, pat ja uz viņiem pilnībā gultos pierādīšanas pienākums, kaut gan konkrētajā lietā pierādīšanas pienākuma sadale būtībā ir pārnesta uz atbildētājām.

[1.3.12] Attiecībā uz SIA „/Nosaukums B/" prettiesiskās rīcības izvērtējumu piemērojams arī Darba aizsardzības likums, konkrēti tā 1., 4.pants, 11.panta pirmās daļas 4.punkts, 27.panta pirmā daļa, 28.pants. Tā kā prasītāju /pers. C/ un /pers. D/ tuviniece bija SIA „/Nosaukums B/" darbiniece un gāja bojā savu darba pienākumu veikšanas laikā, minētās Darba aizsardzības likuma normas ir ņemamas vērā, izvērtējot SIA „/Nosaukums B/" prettiesiskās rīcības faktu un šīs rīcības atbilstību kopsakarā ar Civillikuma 1., 1641. un 1645.pantu.

Darba devēja pienākums ir rūpēties par darbinieku, nodrošinot drošu darba vidi, kas neapdraud darbinieka veselību vai dzīvību. Tā kā atbildības pienākums par nodarīto kaitējumu izriet arī no privāttiesiskajām attiecībām, konstatējams, ka tas nevar izbeigties ar darbinieka nāvi, kas savukārt izraisa cita rakstura kaitējumu citām personām, kas bijušas ciešā saistībā ar mirušo darbinieku. Ja darba devējs pieļāvis nedrošu un darbinieka veselībai/dzīvībai bīstamu darba vidi, viņa pienākums ir atlīdzināt radīto kaitējumu darbiniekam, taču, ja darbinieks vairs nespēj celt atlīdzināšanas prasību (miris), tiesības celt prasību par zaudējumu atlīdzību un morālā kaitējuma piedziņu pāriet uz mirušā darbinieka tuviniekiem, kuriem darbinieka nāves rezultātā radušās ciešanas.

[1.3.13] Tāpat saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma $21.^2$ pantu, organizējot preču pārdošanu vai pakalpojuma sniegšanu, jāievēro profesionālā rūpība un godīgums attiecībā pret patērētāju. Uzskatāms, ka SIA „/Nosaukums B/" nav ievērojusi profesionālo rūpību pret veikalā esošajām personām, nenodrošinot drošas vides prasības un neveicot adekvātus drošības pasākumus. Turklāt saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 3.pantu patērētāja tiesības cita starp ir pārkāptas, ja patērētājam pārdota nedroša vai līguma noteikumiem neatbilstoša prece vai sniegts nedrošs vai līguma noteikumiem neatbilstošs pakalpojums.

[1.3.14] SIA „/Nosaukums B/" neievēroja arī Ugunsdrošības noteikumus. Ugunsdrošības normu būtība sevī ietver pienākumu aizsargāt trešo personu intereses apdraudējuma gadījumā. Par apdraudējuma iespējamību liecināja vairākkārtēja trauksmes signalizācija. SIA „/Nosaukums B/" savas tiesības vajadzēja īstenot tā, lai nekaitētu citu personu tiesībām uz veselības un dzīvības neaizskaramību. SIA „/Nosaukums B/" tika piešķirtas tiesības veikt komercdarbību nekustamajā īpašumā, kas atzīstama par sabiedriskas nozīmes celtni, tātad celtni ar paaugstinātām drošības prasībām.

[1.3.15] Ir piemērojams arī Vides aizsardzības likuma 1.pants, kura mērķis ir nodrošināt vides kvalitātes saglabāšanu. Līdz ar to valstij ir arī pienākums pasargāt cilvēkus no vides riska, ko rada ne tikai valsts, bet arī privātpersonas.

Saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 3.panta pirmo daļu, veicot profesionālo darbību vides jomā, par ko uzskatāma būvniecība, operatoram, ieskaitot atbildētājas (Vides aizsardzības likuma 1.panta 11.punkts), ir pienākums ievērot vides aizsardzības principus, kuru precīza ievērošana profesionālās darbības veikšanā, konkrēti, būvējot ēku, nenovestu līdz notikuma sekām. Tāpat Vides aizsardzības likuma 6.panta pirmā daļa paredz tiesības ikvienai privātpersonai prasīt, lai valsts iestādes un pašvaldības, amatpersonas vai privātpersonas izbeidz tādu darbību vai bezdarbību, kas pasliktina vides kvalitāti, kaitē cilvēku veselībai vai apdraud viņu dzīvību, likumiskās intereses vai īpašumu.

[1.3.16] Attiecībā uz produktu (preču un pakalpojumu) drošumu piemērojami Preču un pakalpojumu drošuma likums un likums „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem", kuri attiecināmi uz izskatāmo lietu un atbildētāju atbildību par radīto kaitējumu.

Tādējādi secina, ka atbildētājas uzskatāmas par tādām personām, kuras atbilst personām Preču un pakalpojumu drošuma likuma izpratnē, jo saimnieciskās darbības ietvaros un peļņas gūšanas nolūkā veikta īpašuma un preču pārdošana, piegāde vai citāda izplatīšana vai pakalpojumu sniegšana, kam ir bijusi tieša vai netieša ietekme uz cilvēka dzīvību vai veselību. SIA /Nosaukums A/ savas saimnieciskās darbības ietvaros pasūtījusi būvdarbu veikšanu un nodrošinājusi citu ar būvniecības procesu saistītu darbību veikšanu, atsavinājusi SIA /Nosaukums E/ domājamās daļas no ēkas /adrese A/, kā arī iznomājusi SIA „/Nosaukums B/" ēkā esošās telpas atbilstoši 2012.gada 6.augusta līgumam un 2010.gada 12.februāra nomas līgumam, kā arī veikusi citas darbības. SIA /Nosaukums E/ savas saimnieciskās darbības ietvaros savukārt iegādājusies ēkas domājamās daļas un iznomājusi telpas ēkā /adrese A/, gūstot mantisku labumu, noslēdzot ar SIA „/Nosaukums B/" 2012.gada 6.augusta nomas līgumu. SIA „/Nosaukums B/" savukārt nomājusi un izmantojusi telpas ēkā /adrese A/, sniedzot pakalpojumus, nodrošinot preču tirdzniecību neierobežotam personu lokam.

[1.3.17] Uzskata, ka ēka /adrese A/, ir pasūtīta un daļēji atsavināta SIA /Nosaukums E/ no SIA „/Nosaukums A/ puses ar mērķi gūt peļņu, kā arī SIA /Nosaukums E/ daļu no minētās ēkas iegādājies, lai gūtu peļņu, to iznomājot SIA „/Nosaukums B/", kura savukārt telpas minētajā ēkā no SIA /Nosaukums E/ nomājusi tieši tādēļ, lai nodrošinātu preču mazumtirdzniecību, kā arī citu pakalpojumu sniegšanu.

Personām, izmantojot SIA „/Nosaukums B/" sniegtos pakalpojumus vai vēloties iegādāties preces, bija nepieciešams ieiet telpās ēkā /adrese A/. Līdz ar to minēto telpu apmeklējums no trešo personu puses ir nesaraujami saistīts ar preču tirdzniecību, izplatīšanu vai pakalpojumu sniegšanu šajās telpās. Ir vispārzināms fakts, ka SIA „/Nosaukums B/" neveic preču tirdzniecību vai pakalpojumu sniegšanu ārpus tirdzniecības vietām, ja vien persona neizmanto kādus īpašus pakalpojumus, preču tirdzniecība un pakalpojumu sniegšana ir vērsta uz neierobežota personu (klientu) loka piesaistīšanu, iegādājoties preces vai saņemot pakalpojumus, kā arī SIA „/Nosaukums B/" tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas vietu, tostarp ēkas /adrese A/ ,

apmeklējums no trešo personu puses ir galvenokārt saistīts ar preču iegādi vai pakalpojumu saņemšanu.

Tādējādi SIA /Nosaukums A/ un SIA „/Nosaukums E/ darbības ir vērstas uz peļņas gūšanu savas saimnieciskās darbības ietvaros un pakalpojumu sniegšanu par atlīdzību, kā arī šai saimnieciskajai darbībai ir izšķiroša nozīme SIA „/Nosaukums B/" minētās pakalpojumus sniegšanas un preču tirdzniecības nodrošināšanai, kam arī var būt tieša vai netieša ietekme uz cilvēku dzīvību vai veselību. Ne tikai preču tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas nedroši apstākļi no SIA „/Nosaukums B/" puses, bet arī ēkas /adrese A/, atsavināšana vai iznomāšana ir tādas darbības par atlīdzību saimnieciskās darbības ietvaros, kam var būt netieša ietekme uz citu personu dzīvību vai veselību, ja minētās ēkas ekspluatācijas rezultātā tiek apdraudēta personu veselība vai dzīvība, it īpaši ņemot vērā, ka šis kaitējuma risks arī īstenojās, radot prasības pieteikumā aprakstītās traģiskās sekas.

[1.3.18] Attiecībā uz atbildību par preču un pakalpojumu drošuma prasību neievērošanu piemērojams likums „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem". Atbilstoši šī likuma 1.panta noteikumiem tas regulē atbildību par kaitējumu, kas nodarīts cilvēka dzīvībai, veselībai vai personas mantai preces, vai pakalpojuma trūkumu dēļ, kā arī nosaka pienākumu atlīdzināt zaudējumus, kā arī atbilstoši likuma „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem" 3.pantam šis likums attiecas uz jebkuru kustamu ķermenisku lietu, arī tad, ja tā ir kādas citas kustamas vai nekustamas lietas daļa, kā arī uz elektroenerģiju un gāzi, kā arī uz pakalpojumiem, kuru rezultātā pakalpojuma sniedzējs izgatavo jaunu ķermenisku lietu, uzlabo vai pārveido esošu ķermenisku lietu vai tās īpašības, kā arī uz pakalpojumiem, kuriem ir tieša vai netieša ietekme uz cilvēka dzīvību vai veselību. Minētais regulējums izstrādāts, ievērojot direktīvu 85/374/EEK un 1999/34/EK noteikumus.

Prasītājiem bija tiesības rēķināties ar tādu preču tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas veidu un apstākļiem, kuros kaitējums to dzīvībai un veselībai nerastos. Atbildētājām bija pienākums minēto risku pēc iespējas novērst, nodrošinot preču tirdzniecību un pakalpojumu sniegšanu tādos apstākļos, kas kaitējuma personas veselībai vai dzīvībai risku nerada, tostarp brīdinot personas par iespējamajiem kaitējuma draudiem to dzīvībai vai veselībai vai arī atturoties no komercdarbības veikšanas apstākļos, kuros minētais kaitējuma risks var rasties un arī radās ievērojamā apmērā. Nedrošu preču tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas apstākļi, kurus ar savu bezdarbību radīja vai veicināja atbildētājas, ir cēlonis prasības pieteikumā aprakstītajam un prasītājiem radītajam kaitējumam, par ko arī ir taisnīgi un samērīgi uzlikt atbildētājām atbildības pienākumu.

Atbildētāju atbildību par savu pienākumu nodrošināt drošu preču un pakalpojumu sniegšanu apstākļos, kuros nav apdraudēta citu personu dzīvība vai veselība, neizslēdz apstāklis, ka kādai citai personai, piemēram, būvniecības procesa dalībniekiem, arī ir bijis pienākums minēto rezultātu nodrošināt, jo preču ražotājs, izplatītājs vai pakalpojuma sniedzējs ir atbildīgi arī par zaudējumiem, kas radušies gan preces vai sniegtā pakalpojuma trūkuma rezultātā, gan arī kādas trešās personas darbības rezultātā, ievērojot likuma „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem" 8.panta pirmajā daļā noteikto.

Uzskata, ka visas atbildētājas ir atbildīgas par radīto kaitējumu un atbilstoši likuma „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem" 9.panta noteikumiem atbild solidāri.

[1.3.19] Pārstāvja ieskatā ir piemērojams Civillikuma 1.pants, jo tajā ietvertais labas ticības principa izvērtējums attiecināms arī uz morālā kaitējuma atlīdzināšanas lietām. Atbildētājas, atsaucoties uz formālu tiesību izlietošanu, ir ignorējušas citu personu aizsargājamās intereses uz dzīvību, veselību, drošību. Prasītāju aizsargājamā interese uzskatāma par svarīgāku. Nav šaubu, ka atbildētāju rīcība, skrupulozi neizvērtējot drošības apsvērumus gan pašā būvniecības procesā, gan telpu ekspluatācijas laikā un faktiski atsaucoties šauri tikai uz likuma burtu, ir pretēja labas ticības principam.

Atbildētājas, izlietojot savas tiesības, faktiski nepamatoti un neadekvāti neievēroja personu pamatoto interesi tikt pasargātām no kaitējuma izdarīšanas veselībai un mantai. Atbildētājas ne tikai izlietoja savas tiesības netaisnprātīgā veidā, bet būtībā arī neatturējās no nesaprātīgas un neattaisnojamas rīcības – veica un pieļāva preču tirdzniecību un pakalpojumu sniegšanu neierobežotam personu lokam, neskatoties uz būvniecības darbu veikšanu. Atbildētāju subjektīvo tiesību izlietošana šādā veidā ir absolūti nesavienojama ar taisnīguma jēdzienu civiltiesiskā izpratnē, jo personai tiesības jāizlieto un pienākumi jāpilda nevis formāli, bet vadoties no attiecīgo tiesību (pienākumu) jēgas un mērķa.

[1.3.20] Atzīstot morālā kaitējuma atlīdzināšanas pienākumu, likumdevējs ir izvirzījis uzdevumu konstatēt morālā kaitējuma esamību, tātad arī fizisku vai garīgu ciešanu faktu. Tas prasītājiem un pēc tam tiesai rada grūti izpildāmu uzdevumu, jo pārsvarā izmantojami netieši pierādījumi, turklāt nepietiek ar prettiesiskās rīcības fakta atkārtošanu. Jautājums ir par to, vai morālais kaitējums ir pierādāms vai prezumējams.

Tā kā konkrētajā gadījumā bojā gāja 54 cilvēki un cieta vairāki simti cilvēku, tā kā traģiskie notikumi ēkā /adrese A/, ir bezprecedenta gadījums Latvijas vēsturē, uzskata, ka arī šeit piemērojama prezumpcija, kas norāda uz to, ka prasītājiem ir nodarītas morālas ciešanas, kas rada tiesības uz morālā kaitējuma atlīdzību.

Tā kā morālais kaitējums ir personas ciešanas, tad tās attiecīgi nav jāpierāda ar Civilprocesa likumā paredzētajiem pierādīšanas līdzekļiem, jo pie zināmiem apstākļiem morālais kaitējums tiek prezumēts, un attiecīgi morālā kaitējuma tiesiskais pamats tiek uzskatīts par pierādītu, ja ir pierādīts personas tiesību un tiesisko interešu aizskārums. Atbildētājām ir pienākums pierādīt, ka tās ir rīkojušās kā krietni un rūpīgi saimnieki, taisot projektu, realizējot būvdarbus, sniedzot atļaujas būvdarbu norisei, pārbaudot būvdarbus, pieņemot būvdarbus, organizējot tirdzniecību veikalā, likumīgi rīkojoties trauksmes signalizācijas gadījumā, lietojot (ekspluatējot) ēku u.c. ar notikumu saistītajās darbībās, kas radīja notikuma sekas.

[1.3.21] Lietā kā argumentācija ir piemērojami arī Eiropas deliktu tiesību principi (Principles of European Tort Law), jo vispārējie tiesību principi var pastāvēt arī Eiropas Savienības sekundāro tiesību līmenī. Tie tiek atvasināti no Eiropas Savienības dalībvalstu tiesībām. Svarīgākie tiesību pamatprincipi pieder pie Eiropas Savienības primārajām tiesībām. Sekundārajiem tiesību avotiem ir neatsverama nozīme argumentācijas procesā.

No lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka gan būvniecības process, gan telpu ekspluatācija tika veikta būtiskā veidā, jo telpas tika lietotas (ekspluatētas) laikā, kad notiek būvniecības darbi uz ēkas jumta, gan arī faktiski nenotika cilvēku evakuācija, atskanot trauksmes signalizācijai. No tiesiskā viedokļa šīs darbības nevar tikt atzītas par normālām, ikdienas ierastai un saprātīgai praksei atbilstošām atbildētāju darbībām. To apliecina arī Eiropas deliktu tiesību principu 3:201.paragrāfs, kur a) un b) apakšpunktos cita starpā norādīts atbildības apjoms kaitējuma izdarīšanas gadījumā, kas atbilst konkrētās lietas faktiskajiem apstākļiem, proti, atbildības apjoms ir atkarīgs no šādiem apstākļiem: a) kaitējuma paredzamība saprātīgam cilvēkam aktivitātes (notikuma) gaitā, ņemot vērā īpaši laika un vietas tuvumu (saikni) starp kaitējumu izraisošo notikumu un tā sekām, kā arī kaitējuma smagumu attiecībā pret ierastām šāda notikuma sekām, b) aizsargāto tiesību veida un vērtības.

Uzsver, ka Eiropas deliktu tiesību principu 4:101.paragrāfā noteikts, ka persona ir atbildīga, pamatojoties ar vainu, kas saistīta ar apzinātu vai neapzinātu darbības standartu pārkāpumu. Turpmāk Eiropas deliktu tiesību principu 4:102.paragrāfa pirmajā daļā ir izskaidroti prasītie atbildētāju darbības/rīcības standarti – tas ir tas, kas tiek gaidīts no saprātīgas personas konkrētajos apstākļos, un ir atkarīgi no tā, kāda ir aizsargāto tiesību būtība un nozīme, rīcības (darbības) bīstamības pakāpe, par rīcību atbildīgā cilvēka pieredze, kaitējuma paredzamība, notikumā iesaistīto pušu saikne (saistība) un to raksturs, tāpat arī drošības pasākumu esamība un to būtība, kā arī alternatīvas iespēja. Konkrētajā gadījumā īpaši uzsver, ka, izvērtējot atbildētāju atbildību, jāņem vērā ne tikai saprātīgi veicamie drošības pasākumi, bet atbilstoši Eiropas deliktu tiesību principiem arī jāizskata jautājums, vai pastāvēja alternatīvas rīcības iespējas.

Konkrētajā gadījumā nav šaubu, ka pastāvēja alternatīvas rīcības iespējas - būvniecība varēja notikt, vienlaikus neekspluatējot telpas, kā arī telpas varēja ekspluatētas tikai pēc visu būvniecības darbu pabeigšanas. Tas pats attiecas uz cilvēku evakuāciju – tā varēja notikt neatkarīgi no apstākļiem, kas ir bijuši signalizācijas iedarbošanās pamatā.

Eiropas deliktu tiesību principi nosaka arī loģisku pierādīšanas pienākuma maiņu morālā kaitējuma lietās, ja tiek aizskartas būtiskas intereses (nav

šaubu, ka gan dzīvība pati par sevi jau ir būtiska interese, gan arī veselības apdraudējums ir uzskatāms par būtisku interesi), ja darbība pati par sevi ir bijusi bīstama (nav arī šaubu, ka būvniecības process uz ēkas jumta jau pats par sevi ir bīstama darbība, tas pats attiecas arī uz cilvēku neevakuēšanu no telpām trauksmes signalizācijas gadījumā) un ja nav izskatītas alternatīvas rīcības iespējas. Minēto apliecina Eiropas deliktu tiesību principu 4:201.paragrāfs „Vainas pierādījuma nosacījuma izmaiņas kopumā".

Līdz ar to secina, ka minētais norāda uz stingrās atbildības jeb atbildības bez vainas iestāšanos, kas savukārt atbrīvo prasītājus no pierādīšanas pienākuma. Eiropas deliktu tiesību principu 5:101.paragrāfā cita starpā norādīts, ka persona, kas veic nenormāli bīstamu aktivitāti, ir stingri atbildīga par kaitējumu, kas atbilstošs darbības riskam un tā sekām. Tāpat minēts, ka rīcība ir anormāli bīstama, ja tā rada paredzamu un ļoti nopietnu kaitējuma risku, pat ja to veic ar visu sagaidāmo rūpību tās menedžmentā. Tātad, ja tiktu pieņemts, ka atbildētājas savus pienākumus ir veikušas ar visu sagaidāmo rūpību, pat tad tām iestātos tā saucamā stingrā atbildība jeb atbildība bez vainas, ja vien ir paredzams nopietns kaitējuma risks, kāds bija iespējams un kāds arī iestājās konkrētajā lietā. Eiropas deliktu tiesību principu attiecīgajā paragrāfā arī norādīts, ka kaitējuma risks var tik uzskatīts par nozīmīgu, ja ņem vērā tā nopietnību vai kaitējuma iespējamību.

Attiecībā uz konkrēto lietu kaitējuma risks ir uzskatāms par nozīmīgu, jo par to liecina iespējamais un arī notikušais liela skaita trešo personu apdraudējums, savukārt par šī kaitējuma iespējamību liecina apstāklis par veidu, kādā atbildētājas realizēja gan būvniecības ieceri, gan telpu ekspluatāciju. Atbildētājas nedrīkstēja rīkoties nesaprātīgi nevērīgi pret prasītāju tiesiskajām interesēm, pat ja atbildētājām ir atļauts veikt būvniecības darbus vai ekspluatēt nekustamo īpašumu vai, piemēram, ievērot tikai ugunsdrošības prasības. Būvniecība pati par sevi rada risku, gan ēkas ekspluatēšana būvniecības laikā pati par sevi rada risku. Atbildētājas nav pierādījušas nepārvaramas varas apstākļus, tādēļ nav šaubu, ka attiecībā uz konkrēto situāciju ir piemērojami stingrās atbildības noteikumi.

[1.3.22] Civillikuma 1635.panta trešās daļas otrais teikums paredz gadījumus, kad morālais kaitējums cietušam jāpierāda. Konkrētajā lietā atbildētājas nav sniegušas nevienu saprātīgu attaisnojumu, kas norādītu uz faktiem, kas izslēdz to vainojamību sakarā ar nodarīto kaitējumu. Tieši atbildētājas pieļāva personu atrašanos konkrētajā objektā, esot konkrētiem faktiskajiem apstākļiem, kas norāda uz virkni neveiktu drošības pasākumu.

Turklāt konkrētajā lietā jautājumā par pierādīšanas pienākumu ir piemērojama Civillikuma 1635.panta trešā daļa. Konstatējams, ka ir noticis noziedzīgs nodarījums. To apliecina fakts, ka Valsts policija ierosinājusi vairākus kriminālprocesus saistībā ar notikuma traģiskajām sekām un pat noteikusi vairākām personām aizdomās turamo statusu. Tostarp aizdomās turamo personu skaitā uz šīs prasības sagatavošanas brīdi ir arī SIA „/Nosaukums B/" darbinieks. Uzskata, ka noziedzīgā nodarījumā iesaistītas faktiski visas atbildētājas. Turklāt vienā no kriminālprocesiem persona jau ir sodīta par dokumentu viltojumu, saņemot prokurora priekšrakstu par sodu.

[1.3.23] Vispārzināms ir fakts, ka /datums//vieta/, sabrūkot ēkai, kurā atradās veikals /Nosaukums BB/, gāja bojā un cieta cilvēki, līdz ar prasītāju tuvinieka bojāeju ir radīts morālais kaitējums un tā iestāšanās fakts vairs nav jāpierāda.

Jumta sagrūšanas brīdī virs /vieta/ ēkas jumta notika „/vieta/" izbūves darbi, pēc jumta iebrukuma būvvaldes pārstāvji konstatēja, ka uz jumta nesabrukušās daļas ir novietoti būvmateriāli, t. sk., bruģakmens paletes un beramā maisījuma iepakojumi. No interneta ziņu portālos pieejamās informācijas redzams, ka četras dienas pirms jumta sabrukšanas uz jumta bija gan nepabeigti bruģēšanas darbi ar materiāliem, gan melnzemes uzbēršanas darbi, gan bērnu spēļu laukuma iekārtošana ar salīdzinoši lielu neizlīdzinātu smilšu kaudzi tajā, kā arī citi būvniecības (labiekārtošanas) darbi bija procesā. Pēc jumta pirmā nogruvuma uzņemtajā fotogrāfijā redzams, ka uz jumta parādījušies salīdzinoši lieli iepakojumi (iespējams, zemes), kuri tur neatradās četras dienas pirms jumta iebrukuma. Tas liecina, ka papildus materiāli uz jumta tika uzcelti un novietoti tad, kad apakšā veikals veica tirdzniecību darbību.

Kā redzams no /vieta/ pilsētas būvvaldes mājas lapā esošās informācijas, /vieta/ pieņemts ekspluatācijā 2011.gada 24.oktobrī, bet jumta iebrukuma brīdī tika realizēta projekta otrā kārta „Daudzstāvu dzīvojamā ēka un „/vieta/" uz /vieta/ jumta" un veikti attiecīgie darbi.

Uzskata, ka atbildētājas šajā situācijā nedrīkst izvairīties no civiltiesiskās atbildības par radīto kaitējumu, aizbildinoties ar to, ka visi dokumenti tika sagatavoti tiesību normām atbilstoši, jo pats notikums un radītais kaitējums parāda to, ka faktiski nekas nebija tā, kā vajadzēja būt. Pat ja dokumentācija formāli atbilda būvnormatīviem, tā neatbilda Satversmē iestrādātajiem principiem par drošu vidi un tiesībām tikt neapdraudētam (92., 93., 105. un 115. pants), kā arī Civillikuma 1.pantā ietvertajiem principiem.

[1.3.24] Ņemot vērā, ka Civillikuma 2347.panta otrajā daļā dots paaugstinātas bīstamības avota definējums, nepieciešams arī noskaidrot, vai par paaugstinātas bīstamības avotu uzskatāma lieta kā tāda vai tikai process kā tāds (šajā gadījumā būvniecības un/vai tirdzniecības process ēkā, kurā notiek būvdarbi).

Secina, ka par paaugstinātas bīstamības avotu var tikt atzīta gan pati ēka /adrese A/, gan būvniecības un/vai tirdzniecības process, kas vienlaicīgi notiek ēkā, kurā notiek būvdarbi, kā arī šīs lietas un tajā notiekošo procesu kopums. Līdz ar to jautājums par paaugstinātas bīstamības avota esamību konkrētās lietas ietvaros ir jānoskaidro, izvērtējot faktiskos apstākļus, kas neapšaubāmi norāda nekontrolētu un savstarpēji nekoordinētu procesu norisi ēkā /adrese A/.

Šajā lietā tiesai jāņem vērā arī Civillikuma 2347.panta otrajā daļā likumdevēja ietvertais paaugstināta bīstamības avota piemērs un definējums.

Ņemot vērā to, ka būvatļauja tika izdota attiecībā uz būvniecības darbiem konkrētā īpašumā, kuru lietoja vairākas personas, tad darbība, kas saistīta ar paaugstinātu bīstamību apkārtējiem, jādefinē kā tāda darbība, kas lietu vai tehnoloģisko procesu īpašību dēļ nepakļaujas cilvēka kontrolei tādā mērā, kas izslēgtu personas, mantas vai apkārtējās vides ārkārtējus (sevišķi iespējamus) apdraudējumus. Tātad faktiski, tā kā atbildētājas norāda, ka tās objektīvi nespēja kontrolēt procesus, ko veic citas personas, lietojot ēku (tostarp, bet ne tikai būvniecības procesā), uzskata, ka tieši šie faktiskie apstākļi norāda uz paaugstinātu bīstamību Civillikuma 2347.panta otrās daļas izpratnē.

[1.3.25] Uzskata, ka sabiedriska vieta /vieta/ arī ir paaugstinātas bīstamības objekts saistībā ar paaugstinātu bīstamību objektā esošajām personām./vieta/ darbiniekiem tika radīta paaugstināta bīstamība, jo adekvātu, kontrolētu drošību objektā SIA „/Nosaukums B/" nespēja nodrošināt. Notikuma sekas skaidri parādīja, ka būvniecības otrās kārtas veikšana uz ēkas jumta, kas atrodas tieši (bez papildus drošības risinājumiem) virs /vieta/ esošo personu galvām, ir darbība, kas saistīta ar paaugstinātu bīstamību apkārtējiem, konkrēti, ievērojamu skaitu cilvēku zem jumta. Likumdevējs pat īpaši kā paaugstinātas bīstamības darbības piemēru norādījis būvniecību.

Šajā sakarā atsaucas uz Senāta 2013.gada 6.februāra spriedumā lietā Nr.SKC-549/2013 10.1.punktā norādīto, ka *attiecībā uz miesas bojājumu nodarīšanu, ko izraisījis paaugstinātas bīstamības avots, likumdevējs ir noteicis īpašus noteikumus, faktiski paredzot atbildību neatkarīgi no vainas.*

Tā kā miesas bojājumi uzskatāmi par salīdzināmu kaitējumu ar to, kādi nodarīti prasītājiem, tad uzskata, ka šāda Senāta atziņa pilnībā attiecas arī uz šo gadījumu.

Norāda, ka attiecīgo paaugstinās bīstamības avotu ir lietojušas vairākas personas, kas ir atbildētājas šajā lietā un kuru rīcība ir bijusi neattaisnojoša un neatbilstoša drošas vides un cilvēku dzīvības un veselības nodrošināšanai. Tādēļ, pat ja attiecīgais paaugstinātas bīstamības objekta valdījums būtu bijis prettiesiski atņemts, pat tad atbildētājām iestātos civiltiesiskā atbildība saskaņā ar citēto tiesību normu, jo lietā ir pierādīts, ka atbildētājas rīkojušās neattaisnojoši, kaitējot būtiskām sabiedrības un šajā gadījumā prasītāju interesēm.

[1.3.26] Būvniecības procesā esošo ēku ir lietojusi SIA „/Nosaukums B/" kā telpu nomniece, arī īpašnieces tiesiskā izpratnē ir lietojušas ēku, jo

ieguvušas no tās ieņēmumus, piemēram, iznomājot to. Arī būvuzraugs, arhitekts un projektētājs tiesiskā izpratnē ir lietojuši attiecīgo ēku, jo pretējā gadījumā tiem nebūtu iespēja izpildīt savus ar likumu uzliktos pienākumus ne attiecībā uz būvuzraudzību, ne autoruzraudzību, ne projektēšanu. Visas minētās personas ir rīkojušās tā, ka nav ņēmušas vērā sabiedrības interesi un attiecīgi drošības apsvērumus, kas atbilstoši Civillikuma 1.pantam bija jādara.

Būtiski ir konstatēt, kādi likumi vai vispārējie tiesību principi ir piemērojami, lai izspriestu lietu, un kādā veidā tie attiecināmi uz atbildētāju atbildību. Saskaņā ar Satversmes 93.pantu ikviena tiesības uz dzīvību aizsargā likums, savukārt atbilstoši Satversmes 111.pantam valsts aizsargā cilvēku veselību. Minētās tiesību normas ir piemērojama tieši un tādēļ attiecas uz atbildētājām šajā lietā.

[1.3.27] Uzskata, ka lietā ir piemērojama arī 1948.gada 10.decembra ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, kuras 3.pantā ir noteikts, ka katram cilvēkam ir tiesības uz dzīvību, brīvību un personas neaizskaramību. Tāpat lietā ir piemērojams Eiropas Padomes 1950.gada 4.novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 2. pants, kurā ir noteikts, ka ikviena tiesības uz dzīvību aizsargā likums. Visbeidzot lietā ir piemērojama arī 1966.gada 16.decembra Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 6.panta pirmā daļa, kur noteikts, ka tiesības uz dzīvību ir katra cilvēka neatņemamas tiesības. Šīs tiesības aizsargā likums. Nevienam nedrīkst patvarīgi atņemt dzīvību.

No visām šīm starptautisko tiesību normām izriet analogs tiesību princips, kāds nostiprināts arī Satversmē, proti, tiesības uz dzīvību kā absolūtas personas tiesības, kas ir aizsargājamas un kuru pārkāpšanas gadījumā paredzēta atbildība (secīgi attiecīgais jautājums attiecināms arī uz veselībai nodarīto kaitējumu).

Šajā lietā ir piemērojama arī 1950.gada 4.novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5.panta pirmā daļa, kur noteikts, ka ikvienam ir tiesības uz brīvību un drošību. Minētais saskan ar prasības būtību, kurā atbildētājām tiek pārmesta personas tiesību uz dzīvību un veselību nenodrošināšana, kā arī tādu darbību neveikšana, lai nodrošinātu drošus apstākļus konkrētajā objektā /adrese A/.

Atbilstoši Satversmes 92.panta trešajam teikumam nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu un ikviens var aizstāvēt šīs tiesības taisnīgā tiesā.

Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākkārt ir atzinusi, ka valstij ir ne vien pienākums novērst tiesību uz dzīvību apdraudējumu, bet arī gādāt par to, lai privāto tiesību subjekta pamattiesības netiktu pārkāptas, ja pārkāpējs ir cits privāto tiesību subjekts. Pretējā gadījumā valsts pati kļūst par pamattiesību pārkāpēju.

Tādējādi tiesai ir pamats izspriest morālā kaitējuma lietu un izvērtēt atbilstīga atlīdzinājuma piedziņas nepieciešamību personas nodarītā morālā kaitējuma gadījumā pat tad, ja nebūtu citas materiālo tiesību normas, kas regulētu šo jautājumu. Šādā izpratnē minētās tiesību normas ir piemērojamas tieši. Papildus norāda, ka no Augstākās tiesas 2014.gada tiesu prakses apkopojuma „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" izriet, *ja ir konstatēts prasītāja tiesību aizskārums un ja tiesa neuzskata, ka ir piemērojams Civillikuma 1635.pants, tiesai ir pienākums tieši un nepastarpināti piemērot Satversmes 92.pantu.*

No minētā secina, ka likumdevēja mērķis ir kompensēt personai, kurai nodarīts kaitējums, par viņai nodarīto tiesību aizskārumu, no kura izriet fiziskas vai garīgas ciešanas, neatkarīgi no tā, vai attiecīgais regulējums ir ietverts kādā materiālo tiesību normā vai nē.

[1.3.28] Uzsver, ka prasība tiek celta pret atbildētājām – juridiskām personām. Prasītājiem ir nodarīts morāls kaitējums – ciešanas, kā arī garīgi un emocionāli pārdzīvojumi, kurus izraisījis būtisks viņu tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Morālais kaitējums prezumējams, jo noticis noziedzīgs nodarījums, pielaista rupja neuzmanība, aizskartas absolūtas un fundamentālas cilvēka pamattiesības, kā arī atbildības vērtējums pakļauts regulējumam, kas paredz atbildību par paaugstinātas bīstamības avota iedarbību.

Atbilstoši Civillikuma 1645.pantam atbildētājas ir pieļāvušas rupju neuzmanību. Jāņem vērā un jāizvērtē Civillikuma 1635.panta piezīme, kura noteic, ka darbība jāsaprot plašākā nozīmē, aptverot ne vien darbību, bet arī atturēšanos no darbības, tas ir, bezdarbību. Tāpat šī Civillikuma norma jāskata ciešā saistībā ar Civillikuma 2347.panta noteikumiem, jo, lai arī tajā ir runa par miesas bojājumu nodarīšanu, ir pieņemams, ka līdzvērtīga kaitējuma gadījumā šī norma piemērojama attiecībā uz to, ka paaugstinātas bīstamības avota radītā kaitējuma gadījumā atbildētāju vainas konstatēšana nav nepieciešama. Konkrētās lietas ietvaros izšķirīgi un pietiekoši ir konstatēt atbildētāju bezdarbību, tas ir, to, ka atbildētājas neizdarīja visu nepieciešamo cilvēku drošības garantēšanai. Turklāt ne tikai jumta sagrūšanas dienā, bet visā laika periodā no šīs ēkas būvniecības idejas rašanās līdz notikuma seku brīdim.

[1.3.29] Prasītājiem nodarīts smags kaitējums, tai skaitā, garīgas ciešanas un mokas, raizes, nemiers, bēdas, skumjas, emocionāls šoks, psihiskā un garīgā stāvokļa izmaiņas, kā arī labklājības zaudēšana. Pamatoti ir pieņemams, ka notikušais ir konkrēts, neapstrīdams aizskārums prasītājiem, tas izraisīja un turpina uzturēt ciešanas un pārdzīvojumus.

Līdz ar to secina, ka morālā kaitējuma atlīdzības summas pamats ir prasītāju dzīves baudas un prieka objektīvs samazinājums, prasītāju personiskās ciešanas un pārdzīvojumi, nav iespējama iepriekšējā stāvokļa atjaunošana, jo nodarījuma sekas attiecībā uz prasītājiem ir neatgriezeniskas.

Šajā sakarā uzsver, ka tieši taisnības apziņa ir tā, kas dod tiesības tiesai noteikt taisnīgu kompensāciju tajos gadījumos, kad nav iespējams atjaunot cietušās personas iepriekšējo stāvokli, kas arī konkrētajā lietā ir vērtējams jautājums; gandarījuma funkcija - pilna kompensācija par prasītājiem nodarītajām visa veida ciešanām, ņemot vērā ciešanu neparedzamo un neierobežoto ilgumu un intensitāti, aizskāruma smagumu, psiholoģisko un emocionālo kaitējumu; sodošā funkcija un preventīvā funkcija – kompensācijas apmēram, pamatojoties ar iepriekš minētajiem kritērijiem, jāparāda aizskartās tiesības vērtību un vienlaicīgi jāattur gan atbildētājas, gan citas personas no līdzīgu pārkāpumu izdarīšanas nākotnē. Turklāt sodošajai un prevencijas funkcijai jābūt samērīgai ar atbildētāju mantisko stāvokli, pretējā gadījumā šīs funkcijas netiks izpildītas.

[1.3.30] Lemjot par taisnīgas atlīdzības noteikšanu, jāņem vērā, ka atbildētāju nodarījums civiltiesiski ir vērtējams kā rupja neuzmanība. Savukārt saskaņā ar Civillikuma 1645.pantā noteikto civiltiesisko seku ziņā rupja neuzmanība pielīdzināma ļaunam nolūkam. Nodarītā kaitējuma sekas ir ilgstošas, tās prasītājiem radījušas ciešanas gan tūlīt pēc notikuma seku iestāšanās, gan arī, iespējams, radīs tās visu turpmāko dzīvi.

Nodarītais kaitējums, kura sekas ir ilgstošas un faktiski paliekošas prasītāju mūža garumā, atlīdzināms, vērtējot, vai piespriestā summa ir pietiekama, lai varētu kompensēt ilgstošās ciešanas. Kompensācijai jābūt samērojamai ar kaitējuma raksturu un smagumu. Tiesai jāsniedz adekvāts vērtējums tādām absolūtām cilvēka vērtībām kā cilvēka dzīvība, veselība, kā arī tādām vērtībām kā drošība un pilnvērtīga dzīve mūža garumā. Zināms, ka nepastāv tiesību aizskārumu, kuri izraisa morālo kaitējumu personai, pilnīgi un izsmeļoši noteikšanas kritēriji, t. i., tie vēl ir judikatūras veidošanas stadijā.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 97.panta pirmajai daļai tiesai ir pienākums, novērtējot pierādījumus, vadīties no tiesiskās apziņas, kas balstīta loģikas likumos. Pieņemams, ka, vērtējot pēc vispārpieņemtiem loģikas un morāles kritērijiem, personas pārdzīvojumi tādā bezprecedenta situācijā, kāda notika ēkā /adrese A/ , sagādā personai garīgas ciešanas, kas savukārt uzskatāms par atlīdzināmu morālo kaitējumu. Tādēļ konkrētajā gadījumā vērā ir jāņem ne tikai līdzšinējā judikatūra, bet arī jāizvērtē prasībā norādītie kritēriji, pēc kuriem noteikts morālās kompensācijas apmērs.

[1.3.31] Ievērojot Satversmes 92.pantā un Civillikuma 1635.pantā noteikto, prasītāju pārstāvja ieskatā par atbildētāju prettiesisko rīcību atbilstīgs atlīdzinājums par prasītājiem nodarīto morālo kaitējumu ir 70 000 000 EUR ģimenei. Vienlaikus uzsver, ka ģimenei par labu piedzītā atlīdzinājuma summa nosakāma katram no tuviniekiem atsevišķi, ja prasību būtu cēluši vairāki ģimenes locekļi.

Arī mūsdienu doktrīnā norādīts, ka cietušās personas stāvoklis, salīdzinot ar stāvokli, kāds bija pirms kaitējuma nodarīšanas, ir pasliktinājies, un nauda varētu būt labākais iespējamais līdzeklis, lai cietušajai personai liktu justies labāk.

Līdzīgu tēzi min profesors Kalvis Torgāns, norādot, ka šā iemesla dēļ jēdziens „apmierinājums" ir tulkojams plašāk un, ja tiesību aizskāruma sekas ir nevis materiāli zaudējumi, bet gan citādas sekas, jāmeklē iespēja nodibināt mieru starp pusēm, samierināt tās kaut vai ar naudas palīdzību.

Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē ir gadījumi, kad tiesa atzinusi, ka ir tādas nemantiskā kaitējuma izpausmes, piemēram, emocionālas ciešanas, kas pēc to dabas nevar būt konkrētu pierādījumu objekts. Tomēr tas nenozīmē, ka tiesa nevar piespriest kompensāciju, ja tā uzskata, ka ir saprātīgi secināt, ka prasītāji ir cietuši kaitējumu, ko var kompensēt ar naudu.

Savukārt profesors Vasilijs Sinaiskis pie Civillikuma 1635.panta komentāra norāda, ka ir skaidrs, ka cietušā apmierinājums ir vispirms mantiska satisfactio par kaitējumu, neatkarīgi no tā, vai šis kaitējums ir tikai mantisks, vai arī morālisks.

[1.3.32] Satversmes 92.pantā ir noteikts, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Ievērojot to, ka morālais kaitējums izpaužas kā personas garīgas ciešanas, attiecībā uz atlīdzinājuma apmēru jāņem vērā konkrēto faktisko apstākļu ietekme uz personas psihi, t. i., vai persona cieta, kādas ciešanas personai radītas, cik lielā mērā ciešanas ir ietekmējušas personu.

Aizskāruma ārkārtīgo smagumu raksturo tas, ka minētais pārkāpums, ko ir pieļāvušas atbildētājas, ir bezprecedenta gadījums Latvijas vēsturē, kas radīja lielāko vienā notikumā bojā gājušo un cietušo skaitu Latvijas kā neatkarīgas valsts vēsturē un vienu no lielākajiem Eiropā pēdējo 20 gadu laikā. Darbība un bezdarbība, kas izraisīja notikumu un sekas, no atbildētāju puses ir uzskatāma par Satversmē nostiprinātās valsts demokrātiskās iekārtas graušanu. Šī ir vienīgā zināmā civillieta atjaunotās Latvijas Republikas vēsturē, par kuru publiski ar īpašu paziņojumu veltītu šai lietai ir uzstājies Valsts prezidents. Par šo lietu politisko atbildību, atkāpjoties no amata, uzņēmās arī Ministru prezidents, kas ir nebijusi situācija Latvijas Republikas vēsturē. Minētais ir ne tikai emocionāla kategorija, bet arī civiltiesiski novērtējama kategorija, konkrētās lietas nozīmīgums nešaubīgi aizskar visas sabiedrības intereses.

[1.3.33] Uzskata, ka papildus radīts arī šāds morālais kaitējums: pārdzīvojumi saistās arī ar atbildētāju rīcību pēc notikuma sekām, kurā tās ilgstoši neatvainojās un joprojām noliedz savu saistību ar notikumu, formāli atsaucoties uz priekšrakstiem un pēc būtības faktiski izvairoties no atbildības joprojām; radītās bailes saistītas ar to, ka prasītāji vairs nevar justies droši par savu dzīvību un veselību, apmeklējot jebkuru sabiedrisku celtni; neuzticēšanās cieši saistīta ar radītajām bailēm, ar to, ka prasītāji vairs nevar paļauties uz to, ka jebkura būvniecības objekta, sabiedriski nozīmīgas ēkas būvniecības procesā tiks izdarīts viss iespējamais, lai nodrošinātu prasītāju tuvinieku dzīvības un veselības saglabāšanu. Neuzticēšanās saistīta arī ar to, vai var paļauties uz attiecīgajās ēkās strādājošo darbinieku instrukcijām (apgalvojumiem) par to, vai šajā brīdī ēkā atrasties ir droši; ja nav atbilstošas reakcijas, nevar paļauties uz valsts iekārtu un taisnīgu tiesību aizsardzību; atbildētāju amatpersonas un īpašnieki, kas uzskatāmas par ar atbildētājām cieši saistītām personām, neizrāda cieņas pilnu attieksmi pret notikumā bojā gājušajiem, cietušajiem, to radiniekiem.

Visu iepriekšminēto argumentu pareizību attiecībā uz kritērijiem, kas jāņem vērā, nosakot morālā kaitējuma atlīdzības summu, apstiprina tiesu prakse. Tiesu prakses apkopojumā „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" norādīts, ka morālā kaitējuma atlīdzības noteikšana ir saistāma nevis ar prasītāja pieprasītās summas apmēru, bet gan nodarītā kaitējuma raksturu, tā nodarīšanas apstākļiem un citiem būtiskiem apstākļiem. Tātad konkrētajā lietā vērā jāņem, ka tā saucamajā /Nosaukums T/ lietā ir īpaši atšķirīgi un līdz šim nebijuši apstākļi, jo kaitējuma raksturs ir būtisks ne tikai konkrētajiem prasītājiem, bet tas ir neizmērojams un līdz šim pēdējo simts gadu laikā faktiski nebijis arī attiecībā pret sabiedrību kopumā. Tāpat jāņem vērā tas, kādas ir atbildētāju ekonomiskās iespējas un kā tiks izpildīta sodošā funkcija, jo saprotams, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma prasība pret pensionāru ar minimālo valsts noteikto pensiju pieprasa vienus, bet analoga prasība pret pasaules bagātāko cilvēku sarakstā esošai personai faktiski piederošu kompāniju pieprasa pavisam citus vērtēšanas kritērijus.

[1.3.34] Izvērtējot atbildētāju spēju atlīdzināt prasības summu par nodarīto morālo kaitējumu, jāņem vērā, vai vienlaikus atlīdzības apmērs nodrošinās, ka atbildētājas, kā arī citas personas turpmāk daudz nopietnāk sekos līdzi savu no likuma izrietošo pienākumu izpildei. Tādēļ šāds atlīdzības apmērs ir samērīgs ar vispārējo sabiedrības interesi, jo īpaši tādēļ, ka atbildētājas ir spējīgas no saviem aktīviem segt morālo kompensāciju prasības summas apmērā.

Prasījuma summa piedzenama no atbildētājām solidāri papildus jau minētajam attiecībā uz atbildību par preču un pakalpojumu trūkumiem. Ir neiespējami gan praktiski, gan arī piedzenamās summas proporcionālas vai citādas sadalīšanas ziņā starp atbildētājām nodalīt to, kura ko ir izdarījusi un kura ko kādā daļā nav izdarījusi. Civiltiesiski šajā lietā nepastāv iespēja nodalīt atbildību un vainas pakāpes dažādās daļās, tāpēc arī izpildījumu nav iespējams sadalīt starp atbildētājām.

[1.3.35] Nosakot pieprasāmo atlīdzības apmēru, prasītāji vadījušies arī pēc morālā kaitējuma atlīdzības sodošās un prevencijas funkcijas principiem, lai, piemērojot šādu atlīdzības apmēru, atbildētājas un arī citas personas turpmāk rīkotos atbildīgi. Īpaši uzsver, ka kaitējuma atlīdzības sodošajai funkcijai ir individuāls raksturs, proti, tā jāizvērtē katrā konkrētā lietā, jo nevar būt taisnīgs risinājums visos gadījumos noteikt līdzīgu morālās kompensācijas apmēru. Ja visos gadījumos tiks noteikts līdzīgs morālās kompensācijas apmērs, tas neizpildīs vispirms sodošo funkciju, dažkārt arī ģenerālās prevencijas mērķi, kādu ir jāpanāk ar morālā kaitējuma atlīdzības noteikšanu, praksē minētais nereti ir guvis apstiprinājumu, īpaši publisko tiesību jomā, kad samaksāt naudas sodu ir izdevīgāk, nekā ievērot ar likumu uzliktos pienākumus. Tāda situācija neveicina tiesisko stabilitāti, tieši tāpēc sodošās funkcijas individuālais raksturs ir vērtējams katras lietas kontekstā.

Uzskata, ka ir samērīgi un taisnīgi, ja atlīdzības apmērs par radītajām ciešanām šajā gadījumā būtu salīdzināms vismaz ar atbildētāju viena gada neto apgrozījumu.

[1.3.36] Norāda, ka konkrētā lieta būtiski atšķiras no citām līdz šim izspriestām lietām ārkārtēji smago seku un nebijušā gadījuma dēļ, kā arī iesaistīto personu skaita dēļ gan cietušo, gan atbildīgo pusē.

Tā, piemēram, civillietā Nr.SKC-56/2011 /vieta/trağēdijas lietā tika piedzīta atlīdzība kopsummā 100 000 Ls. Minētā civillieta izspriesta laikā, kad Latvijas Republikā vēl nebija pat nedaudz nostiprinājusies tiesu prakse. Turklāt prasība bija pret valsti, attiecībā pret kuru pastāv zināmi likumiski ierobežojumi prasības summas noteikšanā.

Uzsver, ka tiesu prakse izpletņlēcēju lietā (Senāta spriedums lietā Nr.SKC-8/2013) pirms prasības celšanas bojā gājušā ģimenes locekļiem izmaksāta kompensācija 50 000 Ls, bet, neskatoties uz to, tiesa nosprieda papildus izmaksātajai kompensācijai piedzīt morālā kaitējuma atlīdzību. Tas nozīmē, ka parametri morālās kompensācijas noteikšanā ir jāvērtē individuāli.

Kaut arī Eiropas tiesu prakse nav tieši piemērojama lietā un nav uzskatāma par judikatūru Civilprocesa likuma izpratnē, taču tās norādīšana pārstāvja ieskatā daļēji atspoguļo līdzšinējās tendences Eiropā morālā kaitējuma lietās attiecībā uz atlīdzības apmēra noteikšanu. Būtībā galvenā tendence ir tāda, ka vienotas prakses attiecībā uz kompensāciju apmēriem Eiropā nav, turklāt pat vienas valsts ietvaros šī prakse var būt dažāda. Taču deliktu lietās tas ir loģiski izskaidrojams, jo galvenais nosacījums, kas tiek vērtēts, ir katras konkrētās lietas individuālā daba, tāpēc jautājumā par kompensācijas summām nenotiek tiesu prakses vienveidošana. Jautājumi, kas gan ir līdzīgi visās valstīs neatkarīgi no tiesību sistēmas, ir juridiskā argumentācija, kas var būt par pamatu morālās kompensācijas saņemšanai.

[1.3.37] Prasība pamatota ar Satversmes 1.pantu, 83.panta 1.punktu, 92., 93., 96., 105., 115.pantu, Civillikuma 1., 5., 863., 864., 876., 878., 1036., 1082., 1084., 1612., 1617., 1635., 1641., 1645., 1657., 1660., 1671., 1674., 1779., 1782., 2352., 2347.pantu, Darba aizsardzības likuma 4., 8., 11., 27., 28., 36.pantu, Ugunsdrošības noteikumu 6., 10., 15., 36.punktu, Vides aizsardzības likuma 1., 2., 3., 6., 32.pantu, Preču un pakalpojumu drošuma likuma 1., 2., 3.pantu, likuma „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem" 1., 3., 5., 6., 7., 8., 9., 11.pantu, likuma „Par tiesu varu"

28.pantu, Patērētāju aizsardzības likuma 3., 21.pantu, Komerclikuma 1.panta otro daļu, Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 1., 15.pantu, ANO Vispārējās Cilvēktiesību deklarācijas 3., 8.pantu, Eiropas Padomes Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 2.pantu, 5.panta pirmo daļu, 6.panta pirmo daļu, 17.pantu, Starptautiskā pakta Par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 5.panta pirmo daļu, 6.panta pirmo daļu, Eiropas deliktu tiesību principu 1:101., 2:102., 3:104., 3:105., 3:201., 4:101., 4:102., 4:201., 5:101., 9:101.paragrāfu; pirmšķietamās pierādīšanas tiesību principu (lietas 1.sējuma 3., 4.-146.lapa, 9.sējuma 3., 4.-147.lapa, 18.sējuma 3., 4.-146.lapa).

[2] Ar Jēkabpils rajona tiesas tiesneša 2016.gada 14.marta lēmumu /pers. C/ un /pers. D/ pārstāvja pieteikums par prasības nodrošinājumu 1 000 000 EUR apmērā pret SIA /Nosaukums A/ un SIA „/Nosaukums E/ par prettiesisku bezdarbību, kas izraisīja smagas sekas, un atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu apmierināts daļēji, nolemjot apķīlāt SIA /Nosaukums A/ piederošo kustamo mantu par kopējo summu 56 914,88 EUR (lietas 8.sējuma 35.-44.lapa).

Ar Jēkabpils rajona tiesas tiesneša 2016.gada 14.marta lēmumu /pers. A/ un /pers. B/ pieteikums par prasības nodrošinājumu apmierināts daļēji, nolemjot apķīlāt SIA /Nosaukums A/ piederošo kustamo mantu. Noteikts, ka prasības nodrošinājums sniedzas līdz 57 000 EUR (lietas 17.sējuma 67.-73.lapa).

Ar Jēkabpils rajona tiesas tiesneša 2016.gada 14.marta lēmumu /pers. E/ un /pers. F/ (iepriekš uzvārds /Uzvārds/) pieteikums par prasības nodrošināšanu apmierināts daļēji, nolemjot apķīlāt SIA /Nosaukums A/ piederošo kustamo mantu. Noteikts, ka prasības nodrošinājums sniedzas līdz 57 000 EUR (lietas 22.sējuma 66.-72.lapa).

[3] Ar Jēkabpils rajona tiesas 2016.gada 13.jūnija protokollēmumu, apmierinot atbildētāju lūgumu, nolemts pieaicināt kā trešās personas atbildētāju pusē sabiedrību ar ierobežotu atbildību (turpmāk SIA) „/Nosaukums C/”, /vieta/ pilsētas pašvaldību, arhitektu firmu SIA (turpmāk SIA) /Nosaukums F/, sabiedrību ar ierobežotu atbildību (turpmāk SIA) /Nosaukums G/ un sabiedrību ar ierobežotu atbildību (turpmāk SIA) /Nosaukums D/ (lietas 22.sējuma 152.-155.lapa).

[4] Ar Jēkabpils rajona tiesas 2016.gada 23.novembra un 2017.gada 7.septembra lēmumiem izbeigta tiesvedība civillietā Nr.C33642915 prasītāju prasības daļā pret atbildētājām SIA „/Nosaukums B/” un SIA „/Nosaukums E/ par prettiesiskas bezdarbības, kas izraisīja smagas sekas, atzīšanu, atlīdzības par morālo kaitējumu solidāru piedziņu (lietas 24.sējuma 173.-175.lapa, lietas 25.sējuma 53.-58.lapa).

[5] Ar Jēkabpils rajona tiesas 2017.gada 4.oktobra protokollēmumu, apmierinot atbildētājas SIA /Nosaukums A/ lūgumu, nolemts lietā kā trešās personas atbildētājas pusē pieaicināt SIA „/Nosaukums B/” un SIA „/Nosaukums E/ (lietas 25.sējuma 91.-92.lapa).

[6] Ar Zemgales rajona tiesas 2018.gada 29.marta spriedumu noraidīta pilnīgi /pers. A/, /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/ (iepriekš uzvārds /Uzvārds/) prasība pret SIA /Nosaukums A/, ar trešajām personām atbildētāju pusē SIA „/Nosaukums B/”, SIA /Nosaukums E/, SIA „/Nosaukums C/”, /vieta/ pilsētas pašvaldību, SIA /Nosaukums F/, SIA /Nosaukums D/, SIA /Nosaukums G/, par prettiesiskas bezdarbības, kas izraisīja smagas sekas, atzīšanu, atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu. Atcelti ar Jēkabpils rajona tiesas tiesnešu 2016.gada 14.marta lēmumiem piemērotie prasības nodrošinājumi, ar kuriem apķīlāta SIA /Nosaukums A/ piederošā kustamā manta.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[6.1] Konstatēts, ka /datums/ /adrese A/, notika ēkas jumta iegruvums, kā rezultātā gāja bojā 54 cilvēki, un tiesa šo vēsturiski traģisko notikumu, izmantojot Civilprocesa likuma 96.panta pirmajā daļā noteiktās tiesības, atzinusi par vispārzināmu faktu, kas nav jāpierāda. Ievērojot Civillikuma 3.panta nosacījumus, tiesa spriedumā atsaukusies uz materiālo tiesību normām, kas bija spēkā /datums/.

Notikumā citu starpā gāja bojā arī prasītāju tuvinieki - /pers. E/, iegrūstot ēkas jumtam, zaudēja savu māti /pers. G/ un tēvu /pers. H/, /pers. F/ (iepriekš uzvārds /Uzvārds/) zaudēja savu tēvu /pers. H/, ko pierāda dokumentu kopijas no krimināllietas - /datums/ apskates protokols, /datums/ lēmums par tiesu medicīniskās ekspertīzes nozīmēšanu, /datums/ apskates protokols un fototabula; /pers. C/ zaudēja savu meitu, /pers. D/ zaudēja savu māsu /pers. I/, ko pierāda miršanas apliecības Nr./numurs/ kopija; /pers. B/ zaudēja savu sievu /pers. J/, /pers. A/ zaudēja savu māti /pers. J/, ko pierāda miršanas apliecības Nr./numurs/ kopija.

[6.2] Lietā ir strīds par to, vai ir konstatējama atbildētājas prettiesiska bezdarbība, kuras rezultātā prasītājiem nodarīts morālais kaitējums, un secīgi, vai naudas izteiksmē noteiktais morālais kaitējums ir piedzenams no atbildētājas.

Prasības atsaukšana daļā pret SIA „/Nosaukums B/” un SIA „/Nosaukums E/ un prasības uzturēšana tikai pret SIA /Nosaukums A/ tiesas ieskatā nav civilprocesuāls pārkāpums, tas ir, prasības priekšmeta un prasības robežu neievērošana, kā to vairākkārt norādīja atbildētājas pārstāvis, un gadījumā, ja tiesa ar spriedumu piedzītu no atbildētājas morālo kaitējumu, tas nebūtu uzskatāms par Civilprocesa likuma 192.panta pārkāpumu par prasības robežu ievērošanu.

[6.3] Tiesa konstatējusi turpmāk norādīto.

[6.3.1] Atbildētāja saskaņā ar 2007.gada 17.maija pirkuma līgumu iegādājās zemi /adrese A/, par ko izdarīts ieraksts /vieta/ tiesas Zemesgrāmatu nodaļas nodalījumā Nr./numurs/.

[6.3.2] Pamatojoties uz atbildētājas 2009.gada 30.janvāra iesniegto būvniecības iesniegumu, 2009.gada 5.martā /vieta/ pilsētas būvvalde izsniegusi jaunbūvējamā objekta plānošanas un arhitektūras uzdevumu, atļaujot zemesgabalu /adrese A/, apbūvēt, iekļaujot šajā dokumentā būvprojektēšanas nosacījumus.

Vispārīgo būvnoteikumu 54. un 55.punktā noteikts, ka pēc plānošanas un arhitektūras uzdevuma saņemšanas pasūtītājs, kura uzdevumā tiek veikta būvniecība, un projektētājs sastāda un paraksta projektēšanas uzdevumu kā būvprojektēšanas līguma neatņemamu sastāvdaļu.

Saskaņā ar minēto būvnoteikumu 161.2.punktu sabiedriskajām ēkām un būvēm obligāti bija nepieciešama autoruzraudzība, kuru veic būvprojekta autors vai viņa pilnvarots pārstāvis – attiecīgi sertificēts speciālists. Autoruzraudzības mērķis ir nodrošināt būvprojekta autentisku realizāciju dabā, nepieļaujot patvaļīgas atkāpes no būvprojekta, kā arī normatīvo aktu pārkāpumus būvdarbu gaitā, uz ko norādīts Latvijas būvnormatīva LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi” 3. un 6.punktā. Saskaņā ar Latvijas būvnormatīva LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi” 12.2., 12.5.punktu autoruzraugam cita starpā ir pienākums laikus pārbaudīt būvē lietoto konstrukciju, būvizstrādājumu atbilstību būvprojektam un nepieļaut neatbilstošu konstrukciju, būvizstrādājumu iestrādāšanu būvē, bet konstatēto neatbilstību gadījumā autoruzraugam ir pienākums vērsties būvvaldē ar motivētu pieprasījumu apturēt būvdarbus.

[6.3.3] 2009.gada 17.martā atbildētāja un trešā persona lietā SIA /Nosaukums F/ noslēdza līgumu Nr./numurs/, saskaņā ar kura 1.1.punktu kā atbildīgā projektētāja apņēmās veikt projekta dokumentācijas izstrādi, projekta vadību, saskaņošanu administratīvajās iestādēs, atbildīgajās institūcijās, inženierdienestos, kas izdevuši tehniskos noteikumus, un /vieta/ pilsētas domes būvvaldē, un autoruzraudzību saistībā ar zemesgabala /adrese A/, paredzēto apbūvi. Līguma 2.6.punktā puses vienojušās, ka atbildīgā projektētāja ir atbildīga par visu projekta dokumentācijas sadaļu, apakšuzņēmēju

darbu koordinēšanu, darbu kvalitāti, apjomu, izpildes termiņiem un visas projekta dokumentācijas izstrādes vadību. Saskaņā ar līguma 9.7.punktu pielīgtas SIA /Nosaukums F/ tiesības projekta dokumentācijas, tā posma vai daļas izpildīšanu uzticēt apakšuzņēmējiem. Ja atbildīgā projektētāja noslēgusi līgumu ar apakšuzņēmējiem, tā uzņemas atbildību par to pakalpojumu kvalitāti, termiņiem un izpildījumu. Līguma 11.punktā noteikts, ka autoruzraudzība tiks veikta katrai būvobjekta kārtai atsevišķi divos etapos.

Lietas materiālos atrodas SIA /Nosaukums F/ /datums/izsniegta komersanta reģistrācijas apliecība, savukārt /datums/tā reģistrēta kā komersants Būvkomersantu reģistrā, saņemot būvkomersanta reģistrācijas apliecību.

Atbildīgās projektētājas, ja tā ir juridiska persona, norīkotais būvprojekta vadītājs saskaņā ar Vispārīgo būvnoteikumu 69.punktu ir atbildīgs par projektēšanas darbu koordinēšanu, atsevišķo projekta daļu savstarpējo atbilstību un būvprojekta saturu kopumā, kā arī par būvprojekta atbilstību Būvniecības likumam, Latvijas būvnormatīviem un Vispārīgajiem būvnoteikumiem. Saskaņā ar Vispārīgo būvnoteikumu 70.punktu par būvprojekta sastāvā ietilpstošu būvprojekta daļu atbild attiecīgajā darba veidā sertificēts būvprojekta daļas vadītājs. Kā viens, tā otrs sertificētais speciālists attiecīga apliecinājuma veidā apstiprina būvprojekta vai attiecīgās tā daļas risinājumu atbilstību Latvijas būvnormatīviem, kā arī citu normatīvo aktu un tehnisko noteikumu prasībām, uz ko norādīts Vispārīgo būvnoteikumu 67., 71.punktā.

/pers. L/ būvprakses sertifikāts, kas spēkā no /datums/uz pieciem gadiem, apliecina personas kompetenci būvdarbu veikšanas projektu izstrādē. /pers. L/ bijusi darbu organizēšanas projekta daļas projektētāja, kas norādīts objekta projektā.

[6.3.4] SIA /Nosaukums F/, noslēdzot /datums/līgumu, piesaistīja apakšuzņēmēju SIA /Nosaukums G/, kurai uzticēta ēkas tehniskā projekta būvkonstrukciju daļas izstrāde. Atbilstoši līgumam SIA /Nosaukums G/ apņēmusies veikt daudzstāvu /vieta/ un /vieta/ /adrese A/, projekta, dokumentācijas izstrādi un saskaņošanu administratīvajās iestādēs, atbildīgajās institūcijās un/vai inženierdienestos, kas izdevuši tehniskos noteikumus, un būvvaldē, saskaņā ar līgumu un tā pielikumiem.

Būvniecības likuma 13. un 16.panta noteikumi paredz, ka būvdarbus drīkst veikt tikai saskaņā ar pašvaldības akceptētu būvprojektu un pamatojoties uz būvatļauju.

[6.3.5] 2009.gadā /vieta/ pilsētas būvvaldē iesniegts objekta „/vieta/ un /vieta/" tehniskais projekts, kas akceptēts būvvaldē 2010.gada 16.aprīlī. Atbilstoši tehniskajam projektam ēkas būvniecība paredzēta divās kārtās: pirmā kārta - pazemes autostāvvietas izbūve, pirmā stāva ar veikalu izbūve, pirmā stāva fasāžu izbūve, labiekārtojuma izbūve zemes līmenī un pirmā stāva nogāžu līmenī; otrā kārta - ietvēra dzīvojamās ēkas izbūvi no 2.stāva līdz 12.stāvam, veikala piebūves ekspluatējamā jumta labiekārtojumu. Savukārt vēlāk 2010.gadā iesniegts būvniecības otrās kārtas tehniskais projekts, ko būvvalde akceptējusi 2010.gada 12.oktobrī.

[6.3.6] 2010.gada 7.jūnijā starp atbildētāju un SIA /Nosaukums DD/ (SIA /Nosaukums D/) noslēgts līgums par būvuzraudzību un konsultāciju pakalpojumu sniegšanu Nr./numurs/, saskaņā ar kuru konsultāciju sniedzēja SIA /Nosaukums DD/ apņēmusies sniegt konsultācijas par daudzfunkcionālā /vieta/ un /vieta/ jaunbūvei.

Vispārīgo būvnoteikumu 124., 153.punktā noteikts, ka būvuzņēmējs ir atbildīgs par būvdarbu organizēšanu un veikšanu atbilstoši akceptētajam būvprojektam un būvnormatīvos noteiktajai darbu veikšanas secībai, kā arī ir atbildīgs par būvdarbu kvalitāti. Atbilstoši Būvniecības likuma 34.pantam būvuzņēmējam ir pienākums apdrošināt savu civiltiesisko atbildību par viņa rīcības rezultātā nodarīto kaitējumu trešo personu dzīvībai, veselībai un mantai. Būvdarbus vada attiecīgi sertificēts atbildīgais būvdarbu vadītājs, kā tas norādīts Vispārīgo būvnoteikumu 125.punktā.

[6.3.7] Lietā nav strīda, ka objekta abu kārtu būvniecību veica SIA „/Nosaukums C/", pamatojoties uz līgumiem, kas noslēgti ar atbildētāju.

[6.3.8] /vieta/ pilsētas būvvalde 2010.gada 27.jūlijā izsniedza atbildētājai būvatļauju objekta pirmās kārtas būvniecībai. Būvatļaujā norādīts, ka būvprojekta autore ir SIA /Nosaukums F/, /amats/ /pers. M/, autoruzraudzību veic SIA /Nosaukums F/, būvuzņēmēja ir SIA „/Nosaukums C/", atbildīgais /amats/ un /amats/ /pers. N/.

Atbilstoši Vispārīgo būvnoteikumu 164.punktam būvi pieņem ekspluatācijā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Būvju pieņemšanu ekspluatācijā regulēja arī Ministru kabineta 2004.gada 13.aprīļa noteikumi Nr.299 „Noteikumi par būvju pieņemšanu ekspluatācijā". Saskaņā ar noteikumu 3.1.punktu būvi pieņem ekspluatācijā, ja tā ir uzbūvēta atbilstoši akceptētam būvprojektam. Atbilstoši noteikumu 22.punktam būves kārtu var pieņemt ekspluatācijā, ja tās būvdarbi ir pilnīgi pabeigti un ir veikti visi attiecīgajai būves kārtai paredzētie ugunsdrošības, darba aizsardzības un vides aizsardzības pasākumi, kā arī izdarīts viss projektā paredzētais, lai nodrošinātu vides pieejamību.

[6.3.9] Būvuzņēmēja SIA „/Nosaukums C/" būvniecību pabeidza un objekta pirmo kārtu nodeva būvniecības pasūtītājai – atbildētājai 2011.gada 26.septembrī, savukārt /vieta/ pilsētas būvvalde 2011.gada 24.oktobrī apstiprināja 2011.gada 21.oktobra aktu par objekta pirmās kārtas nodošanu ekspluatācijā, tādējādi atļaujot ekspluatēt objekta pirmo kārtu.

[6.3.10] Atbildētāja 2012.gada 16.jūlijā noslēdza pirkuma līgumu ar SIA /Nosaukums E/, saskaņā ar kuru SIA /Nosaukums E/ iegādājās nekustamā īpašuma /adrese A/, domājamās daļas. Pirkuma līguma 1.1.punktā puses vienojušās nodot pircējas atsevišķā un netraucētā lietošanā /vieta/, izņemot /vieta/ jumtu, stāvlaukumu; zemesgabala daļu, kas izcelts 1.pielikumā (zemesgabala daļu zem stāvlaukuma un preču piegādes zonas /vieta/).

N o /vieta/ tiesas Zemesgrāmatu nodaļas /vieta/ pilsētas zemesgrāmatu nodalījuma Nr./numurs/ izriet, ka nekustamā īpašuma /adrese A/, 3025/10365 domājamo daļu īpašniece ir atbildētāja un 7340/10365 domājamo daļu īpašniece ir SIA /Nosaukums E/. Zemesgrāmatā reģistrēta kopīpašnieku nekustamā īpašuma lietošanas kārtība, norādot, ka SIA /Nosaukums E/ atsevišķā lietošanā nodots /vieta/ (telpu grupas kadastra apzīmējums /kadastra numurs/) un noliktavas telpas (telpu grupas kadastra apzīmējums /numurs A/), /adrese A/, āra automašīnas stāvlaukums (būves kadastra apzīmējums /numurs B/) /vieta/ vajadzībām.

Savukārt atbildētājas atsevišķā lietošanā nodota dzīvojamā telpa (telpu grupas kadastra apzīmējums /numurs C/) ar šīs telpas turpmākas izbūves tiesībām un pagraba telpas (telpu grupas kadastra apzīmējums /numurs C/, telpas Nr.1, 2, 3, 4, 7, 8), izņemot augstāk minētās telpas Nr.5, 6 un 9, /adrese A/, /vieta/ jumts (virsējā plakne), zemesgabala daļa. Tādējādi /vieta/ nodots atsevišķā SIA /Nosaukums E/ lietošanā, savukārt objekta otrā kārta nodota atsevišķā atbildētājas lietošanā.

[6.3.11] 2012.gada 11.septembrī starp atbildētāju no vienas puses un SIA /Nosaukums D/ kā konsultanti no otras puses noslēgts līgums par būvuzraudzības un konsultāciju un pakalpojumu sniegšanu Nr./numurs/, saskaņā ar kura 2.punktu konsultante apņēmusies sniegt atbildētājai būvuzraudzības pakalpojumus atbilstoši Latvijas būvnormatīva LBN 303-03 un konsultāciju pakalpojumus par daudzfunkcionālās dzīvojamās ēkas un /vieta/jaunbūves /adrese A/, otrās kārtas būvniecību.

[6.3.12] /vieta/ pilsētas būvvalde 2012.gada 12.septembrī atbildētājai izsniedza būvatļauju būvniecības otrās kārtas būvniecībai. Būvatļaujā norādīts, ka būvprojekta autore ir SIA /Nosaukums F/, /amats/ /pers. M/, autoruzraudzību veic SIA /Nosaukums F/, būvuzņēmēja SIA „/Nosaukums C/", /amats/ /pers. O/.

[6.3.13] Atbildētāja saskaņā ar būvlaukuma pieņemšanas aktu 2012.gada 15.oktobrī nodevusi būvlaukumu un ēkas daļas saskaņā ar tehnisko projektu SIA „/Nosaukums C/", dzīvojamās ēkas izbūvei no 2.stāva līdz 12.stāvam un veikala piebūves ekspluatējamā jumta labiekārtojumam.

[6.3.14] 2013.gada 31.jūlijā objekta apsekošanu veica /vieta/pilsētas būvvaldes /amats/, noformējot par to 2013.gada 16.augusta atzinumu Nr./numurs/, kurā norādīts, ka objekta būvniecība tiek veikta pamatojoties uz būvvaldē 2010.gada 12.oktobrī akceptētu tehnisko projektu „/vieta/un /vieta/ (otrā kārta)" un 2012.gada 19.septembrī izdotu būvatļauju Nr./numurs/ Būvatļaujas derīguma termiņš 2014.gada 1.februāris. Minētajā apskatē

būvinspekcija nav vizuāli konstatējusi atkāpes no tehniskā projekta, konstatējusi, ka būvdarbus vada /pers. O/.

[6.3.15] /datums/ vakarā ēkai /adrese A/, iegruva jumts, un tā rezultātā gāja bojā prasītāju tuvinieki.

[6.4] Prasītāju pārstāvis tiesas sēdēs norādīja, ka lietā faktiski konstatējami atbildētājas divi stingrās atbildības pamati, viens no kuriem ir būves īpašnieka atbildība par kaitējumu, kas radies no būves, sasaistot Civillikuma 863., 864., 1036.pantu ar 1084.pantu, savukārt otrs stingrās atbildības pamats ir konstatējams saskaņā ar Civillikuma 2347.pantu, proti, kaitējums prasītājiem radīts paaugstinātas bīstamības avota iedarbības rezultātā, kā arī nedrošas preces un pakalpojuma saņemšanas rezultātā.

Tiesas ieskatā nav nekāda pamata uzskatīt, ka minētajos Civillikuma pantos ir paredzēta ēkas īpašnieka stingrā atbildība, jo minētās tiesību normas nosaka īpašniekam pienākumu uzņemties izdevumus, kā arī nodrošināt noteiktu pasākumu (pienākumu veikšanu) saistībā ar īpašumu, īpašnieka pienākumu atbildēt par tādām uz īpašumu guļošām nastām kā ķīlu, reālnastu, servitūtu. Minētajās normās pat attālināti nav ielasāms, ka ēkas īpašniekam kā tādam ir stingrā civiltiesiskā atbildība.

[6.5] Atbildētājas kā ēkas īpašnieces pienākumu izpilde vai neizpilde tiesas ieskatā analizējama kontekstā ar Civillikuma 1635.pantu. Noskaidrojamais jautājums ir par to, vai atbildētāja ir civiltiesiski atbildīga Civillikuma 2347.panta otrās daļas izpratnē.

Lietā nav pierādījumu ne tam, ka paaugstinātas bīstamības avots bijis cēlonis kaitējuma nodarīšanai prasītājiem, ne arī cēloniskajam sakaram starp personas, tātad atbildētājas saprātīgi nekontrolējamo apstākļu rezultātā radītā riska personām īstenošanos un nemantiskā kaitējuma rašanos.

Kā tas izriet no jau minētās Civillikuma 2347.panta otrās daļas, tad, lai konstatētu atbildētājas atbildību saskaņā ar minēto tiesību, vispirms būtu nepieciešams konstatēt, ka prasītājiem kaitējumu nodarījis paaugstinātas bīstamības avots, kas ir cēloniskā sakarā ar radīto kaitējumu. No prasības pieteikumos norādītā izriet, ka paaugstinātas bīstamības avots ir gan pati ēka, gan tirdzniecība, gan būvniecība un ēkas ekspluatēšana, gan viss minētais vienlaicīgi.

Atbilstoši teorētiskajām atziņām tiesa secinājusi, ka tas, vai kaitējums ir nodarīts paaugstinātas bīstamības avota iedarbības rezultātā, ir vērtējams, ņemot vērā katras lietas konkrētos apstākļus.

[6.6] Saskaņā ar Būvniecības likuma 17.pantu būvi, tās daļu vai telpu grupu izmanto vienīgi pēc tās pieņemšanas ekspluatācijā. Kā konstatēts lietā, un par to nav strīda, tad objekta pirmo kārtu 2011.gada 24.oktobrī /vieta/pilsētas pašvaldības būvvalde nodeva ekspluatācijā, tādējādi atbildētājai tiesiski atļaujot ēku lietot. Ministru kabineta 2004.gada 13.aprīļa noteikumu Nr.299 „Noteikumi par būvju pieņemšanu ekspluatācijā" 3.1.punkts noteic, ka būvi pieņem ekspluatācijā, ja tā ir uzbūvēta atbilstoši akceptētajam būvprojektam. Savukārt Vispārīgo būvnoteikumu 1.panta 4.punkts noteic, ka būves kārta ir būvprojektā noteikta būves daļa, ko var pieņemt ekspluatācijā neatkarīgi no citām būves daļām.

Secināts, ka jumta iegruvuma brīdī atbilstoši iepriekš minētajam regulējumam, un tas pierādīts ar rakstveida pierādījumu, konkrēti spriedumā minēto 2011.gada 24.oktobra /vieta/ pilsētas būvvaldes aktu, objekta pirmā kārta bija pieņemta ekspluatācijā, apstiprinot, ka veiktie būvdarbi atbilst visiem noteikumiem. Tas nozīmē, ka ēku varēja lietot pirms tika pabeigta ēkas pārējā daļa, veicot otrās kārtas būvniecību, un atbildētāja kā nekustamā īpašuma domājamo daļu īpašniece varēja izlietot savas tiesības atbilstoši Būvniecības likuma 17.pantam.

[6.7] Tiesa nav piekritusi, ka /vieta/ ierīkošana ēkas daļā, kas nodota ekspluatācijā, tirdzniecība pati par sevi uzskatāma par paaugstinātas bīstamības avotu.

Kā tas redzams no Vispārīgajiem būvnoteikumiem, tad, būvējot sabiedriski nozīmīgas būves, tām izvirzīti stingrāki kvalitātes kritēriji, piemēram, nosakot, ka tām ir obligāti veicama būvprojekta ekspertīze (sk. Vispārīgo būvnoteikumu 99.[1] 1.punktu), kas nozīmē, ka vairāk tiek kontrolēts būvniecības process, taču minētais nav pamats secinājumam, ka tirdzniecība un ēka, kopā vai atsevišķi skatot, kaut kā sevišķi bīstamā veidā apdraudētu trešās personas.

No projekta paskaidrojuma raksta izriet, ka jaunbūvējamā objektā bija plānots /vieta/ un /vieta/, kas vizuāli atrodas aiz vienstāvīgā /vieta/. Notikuma brīdī /vieta/ nebija pabeigta. Šāda /vieta/ne pabeigtā veidā, ne nepabeigtā būvniecības stadijā noteikti nav nekas tāds, kas raksturojams ar vārdiem „nenormāli" bīstama, turklāt no kuras sagaidāms būtisks kaitējums un kurai piemistu sevišķas īpatnības.

[6.8] Konstatēts, ka lietā nav strīda par to, ka laikā, kad notika ēkas jumta iegruvums, uz jumta un ēkas pagrabā norisinājās otrās kārtas būvniecības process, un tā laikā citu darbu starpā tika iekārtots/vieta/, izvietojot bruģakmeni, melnzemi utt. uz ēkas jumta. Tāpat lietā noskaidrots, ka saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem bija iespējama objekta būvniecības sadale kārtās.

Tādējādi secināts, ka atbilstoši normatīvajam regulējumam un visiem nepieciešamajiem dokumentiem konkrētās ēkas vienlaicīgi viena daļa tika ekspluatēta, ierīkojot tirdzniecības un citas pakalpojumu sniegšanas vietas, savukārt citās ēkas daļās - uz jumta un pagrabā - notika būvniecība.

Lietā ir vērtējams jautājums, vai ēkas būvniecība konkrētajā gadījumā, ņemot vērā lietā konstatētos un spriedumā norādītos apstākļus, bija paaugstinātas bīstamības avots.

Kā tiesa jau minēja, tad Civillikuma 2347.pantā ir tieša norāde uz to, ka būvniecība ir paaugstinātas bīstamības avots, taču no teorētiskajām atziņām izriet, ka būvniecība vienmēr jāskata kopsakarā ar konkrētiem, lietā noskaidrotiem apstākļiem. Saskaņā ar Būvniecības likuma 1.pantu būvniecība ir visu veidu būvju projektēšana un būvdarbi, kas nozīmē ka termins „būvniecība" ir plašs.

Ņemot vērā teorētiskās atziņas, tiesa secinājusi, ka par paaugstinātas bīstamības avotu noteikti nav uzskatāmas visas normatīvajos aktos norādītās būvniecības procesa stadijas, piemēram, projektēšana, jo, lai arī šī ir darbība, tās rezultāts ir konkrēts galaprodukts papīra un/vai cita materiāla veidā, kas nav bīstams, nekonkrēts, nevadāms.

Tā kā objekta vienas daļas nodošana ekspluatācijā, tā lietošana un būvniecības turpināšana citās daļas bija iespējama, ja vien iespējams objekta daļu pieņemt ekspluatācijā neatkarīgi no citām tā daļām un, ja jau /vieta/ pilsētas būvvalde to akceptēja, tad tiesa secinājusi, ka šādi konkrētās ēkas būvniecību varēja veikt.

Ar trešās personas SIA „/Nosaukums B/" pārstāvja paskaidrojumiem tiesas sēdē, kas apstiprināti arī ēkas tehniskā projekta otrās kārtas būvniecībai paskaidrojuma rakstu, tiesas ieskatā ir pierādīts, ka laikā, kad tika izmantots /vieta/, notika būvdarbi uz tā jumta un pagrabā. Pats par sevi ēkas otrās kārtas būvniecības process, kā arī /vieta/ ēkā lietošana un būvniecība vienlaicīgi uz ēkas jumta, nebija ar paaugstinātu bīstamību, jo konkrētajā gadījumā nebija paredzams, ka būvniecība un/vai ēkas lietošana radīs identificējamu, paredzamu risku citām personām.

[6.9] Lietā esošie un tālāk spriedumā norādītie pierādījumi pierāda, ka ēkas jumta iegruvumam cēlonis nebija ne ēka, ne tirdzniecība tajā, ne būvniecība, ne viss minētais vienlaicīgi.

Ar kompleksās ekspertīzes atzinumu kriminālprocesā Nr.11511002713 „Par būvkonstrukciju nobrukumu faktu, kas notika /datums/ /vieta/ /Nosaukums BB/ /adrese A/" (turpmāk kompleksās ekspertīzes atzinums, arī kriminālprocesa atzinums) un izrakstu no ekspertīzes ziņojuma /numurs/ „/Nosaukums B/" sabrukšanas cēloņu izmeklēšana un /Nosaukums B/ ēkas tehniskā projekta novērtēšana", ko sagatavojis uzņēmums /Nosaukums H/ (turpmāk /Nosaukums H/ atzinums, arī ziņojums), pašu ekspertīzes ziņojumu, liecinieka /pers. P/ liecību ir pierādīts ēkas jumta sabrukšanas cēlonis.

Kompleksās ekspertīzes atzinuma 6.3.1.punktā norādīts, ka eksperti konstatējuši būtiskas kļūdas tērauda kopņu MK-1 konstruktīvajā risinājumā. Ēkas jumta konstrukcijas bija pārslogotas jau brīdī, kad nebija uzsākti otrās kārtas būvniecības darbi. Kompleksā ekspertīzes atzinuma 6.3.5.punktā norādīts, ka jumta konstrukcijas bija pārslogotas jau pēc pirmās kārtas būvniecības, to nestspēju nodrošināt palīdzēja nejauši labvēlīgi faktori. Atzinuma 6.3.9.punktā norādīts, ka līdz ar jumta labiekārtošanas darbu intensificēšanu 2013.gada oktobra pirmajā pusē, proti, reālās noslodzes palielināšanu,

pakāpeniski aktivizējušies arī jumta deformatīvie procesi.

Lai arī /Nosaukums H/ atzinums tapis pēc SIA „/Nosaukums B/" un SIA „/Nosaukums E/ pasūtījuma, kas teorētiski būtu pamats apšaubīt šī pierādījuma ticamību, tiesa secinājusi, ka šajā atzinumā norādītais faktiski ir identisks ar minēto kompleksās ekspertīzes atzinumā secināto, un tiesai nav nekādu šaubu par /Nosaukums H/ atzinumā norādītā patiesumu. Turklāt ekspertu ziņojumam pievienotas ziņas par ziņojumu sagatavotāju dzīves gājumu, zināšanām, izglītību, kas nerada šaubas par speciālistu spējām vērtēt konkrēto jautājumu.

Arī minētajā atzinumā norādīts, ka jumta sabrukšanas cēlonis ir nepareiza izmēra kopņu apakšjoslas montāžas savienojumi, ir konstatētas arī projektēšanas kļūdas/neatbilstības. Jumta nesošās konstrukcijas virs /vieta/ (jo īpaši tērauda kopnes) nebija projektētas plānotā apzaļumotā jumta slodzēm. Saskaņā ar aprēķiniem plānotās tērauda kopnes nevarēja balstīt nevienmērīgo slodzi, kas norādīta projekta dokumentācijā (20 kN/m^2), ne apzaļumotā jumta plānoto slodzi (15,46 kN/m^2 patstāvīgā slodze plus 4,0 kN/m^2 mainīgā slodze).

Liecinieks/pers. P/, atbildot uz lietas dalībnieku jautājumiem, paskaidroja, ka teorētiski ēkas jumts varēja iegrūt jau pēc pirmās kārtas būvniecības, taču tas nenotika ēkas konstrukciju kopdarbības dēļ, un šo kopdarbību pārtrauca otrās kārtas būvniecība. Jumta pirmais iegruvums notika vietā, kur uz jumta nebija izvietota lielākā slodze (kas saistīta ar otrās kārtas būvniecību). Liecinieks norādīja, ja nebūtu pieļauta projektēšanas kļūda, tad varētu apgalvot, ka jumts nesagrūtu.

No minētā tiesa secinājusi, ka ēka pati par sevi nebija paaugstinātas bīstamības avots, jo tai nepiemita paaugstinātas bīstamības avotam raksturīgas īpašības, tās lietošana neradīja nekontrolējamus bīstamus un apdraudošus riskus. Ēkas izmantošanas sabiedriskais raksturs vai konkrētajā gadījumā – tajā notiekošā tirdzniecība, nav pazīmes, kas raksturo lietas kā paaugstinātas bīstamības avotus. Savukārt būvdarbu veikšana nav cēloniskā sakarā ar ēkas jumta nogruvumu un secīgi – kaitējuma nodarīšanu.

Lietā ir konstatējams, ka otrās kārtas būvniecība radīja ēkas jumta papildu slodzi, to vairākkārtīgi palielinot, kas nozīmē, ka būvdarbu veikšana ietekmēja jumta konstrukciju. Tomēr ar lietā esošajiem pierādījumiem pierādīts, ka jumta sabrukšanas cēlonis ir nepareiza konstrukcijas slodžu aprēķināšana, nevis otrās kārtas būvdarbi. Pie pareiza un pietiekama slodžu aprēķina ēkas ekspluatācija varēja tikt turpināta arī būvniecības laikā, tā neradītu nekādus drošības draudus. Jau kopš projektēšanas sākuma bija zināms, ka /vieta/ jumts tiks apzaļumots un tā ekspluatācija turpināsies arī šādu apzaļumošanas darbu laikā, un, sagatavojot būvprojektu, tas bija jāņem vērā, aprēķinot ēkas pastāvīgās un mainīgās slodzes, nodrošinot, ka jau sākotnēji pārsegumi un jumta konstrukcijas piemērotas galīgajām apzaļumotā jumta slodzēm.

[6.10] Nekonstatējot ne paša paaugstinātas bīstamības avota esamību lietā, ne to, ka kaitējums prasītājiem nodarīts paaugstinātas bīstamības avota iedarbības rezultātā, tiesas ieskatā nav nozīmes pievērsties citiem argumentiem, t. sk., tam, vai atbildētāja bija paaugstinātas bīstamības avota valdītāja.

[6.11] Tiesa par vispārīgu uzskatījusi prasības pieteikumos norādīto, ka atbildētāja, veicot saimniecisko darbību, nav nodrošinājuši pakalpojumu sniegšanas un preču pārdošanas apstākļus, kuri neapdraudētu personu dzīvību, veselību vai mantu atbilstoši Preču un pakalpojumu drošuma likuma un likuma „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem" normām.

Tiesa radusi pārliecību, ka minētie likumi nav piemērojami šī strīda izšķiršanai, jo, pirmkārt, atbilstoši minēto likumu jēgai atbildētāja nav uzskatāma par pakalpojumu sniedzēju, preces ražotāju, importētāju, izplatītāju vai sastāvdaļu ražotāju minēto normu izpratnē, otrkārt, abu likumu regulējums vērsts uz preču, produktu, izstrādājumu, pakalpojumu atbilstošu nodrošinājumu. Turklāt direktīvā 85/374/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem skaidri norādīts, ka atbildība bez vainas būtu jāpiemēro tikai attiecībā uz tādām kustamām lietām, kas ir rūpnieciski ražotas un uz tādām kustamām lietām, ko izmanto, lai būvētu nekustamos īpašumus vai lai izmantotu tajos. Minētais nozīmē, ka, pamatojoties uz minētajiem normatīvajiem aktiem, konkrētajā gadījumā pie atbildības, piemēram, varētu saukt personu, kas izgatavojusi nekvalitatīvus būvniecības materiālus.

Tiesas ieskatā minēto likumu normas nav piemērojamas un nav attiecināmas uz atbildētāju ne kā būvniecības pasūtītāju, ne kā nekustamā īpašuma īpašnieci, jo nekustamais īpašums minēto likumu izpratnē nav prece, izstrādājums, produkts, būvniecības objekts.

[6.12] Tā kā lietā nav konstatējama atbildētājas stingrā atbildība ne saskaņā ar Civillikuma 2347.pantu, ne saskaņā ar Civillikuma 1084.pantu, tiesa pievērsusies prasības pieteikumos norādītajam par atbildētājas vispārējo civiltiesisko atbildību saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu.

Kā zināms, tad vispārīgi civiltiesiskā atbildība ir saistība, kas rodas neatļautas darbības vai bezdarbības rezultātā. Atbilstoši Civillikuma 1635.pantam no pienākuma pierādīt morālo kaitējumu prasītājs atbrīvots ir tikai tad, ja morālais kaitējums nodarīts noziedzīga nodarījuma rezultātā. Cilvēcīgi saprotams, ka /vieta/ notikums ir šausminošs, un visticamāk tajā arī kāds vainojams, taču vaina nekādā gadījumā nav uzskatāma par pašsaprotamu un prezumējamu.

Lietā nav iesniegti Civilprocesa likumam atbilstoši pierādījumi, ka morālais kaitējums prasītājiem nodarīts noziedzīga nodarījuma rezultātā.

Tāpat tiesa uzskatījusi, ka par vispārzināmu saskaņā ar Civilprocesa likuma 96.panta pirmo daļu nav atzīstams notikuma rezultātā prasītājiem radītais morālais kaitējums, jo morālais kaitējums tiek radīts konkrētām personām, un katrai personai piemīt tikai viņai raksturīgas kvalitātes, rakstura iezīmes, spējas, uztvere u.tml., līdz ar to morālā kaitējuma nodarīšana konkrētajā gadījumā ir vērtējams jautājums, un šo faktu nevar saistīt ar vispārzināmām, uz pieredzi pamatotām patiesībām.

Atsaucoties uz Jāņa Kubiļa promocijas darbu „Latvijas deliktu tiesību modernizācijas galvenie virzieni", tiesa norādījusi, ka tai būtu jākonstatē atbildētājas bezdarbība kāda normatīvā akta noteikuma neievērošanā vai nepieciešamās rīcības priekšraksta izpildē.

Tāpat atsaucoties uz Kalvja Torgāna rakstu „Neatļautas darbības izpausmes Eiropas deliktu tiesībās", tiesa secinājusi, ka tai jāpievērš uzmanība arī tam, vai atbildētāja rīkojās vai nerīkojās saprātīgi, vai tā izdarīja vai neizdarīja visu, ko varēja saprātīgi izdarīt vai nedarīt.

Lietā ņemams vērā, ka atbildētāja bija ne tikai viena no ēkas īpašniecēm, bet tā bija būvniecības procesa dalībniece - pasūtītāja.

Atsaucoties uz punktos 6.3.1. - 6.3.7., 6.3.9. - 6.3.1. un 6.3.13.minētajiem darījumiem, tiesa uzskatījusi, ka, noslēdzot iepriekš minētos tiesiskos darījumus, nav vērojama atbildētājas prettiesiska darbība vai bezdarbība, kas būtu saistāma ar notikuma cēloni un sekām; atbildētāja aktīvi organizējusi būvniecības procesu, pati esot tikai pasūtītājas lomā, neiesaistoties būvniecībā citos statusos.

[6.13] Šajā sakarā lietā vērtējams jautājums, vai ir konstatējama atbildētājas atbildība par iegruvušā jumta rezultātā bojāgājušajiem cilvēkiem, secīgi – tuviniekiem nodarīto morālo kaitējumu saskaņā ar Civillikuma 1782.pantu, kad atbildētājai būtu jāatbild par nolīgto kalpotāju, uz ko norādīts prasības pieteikumos un uz ko tiesas sēdē norādīja prasītāju pārstāvis.

Konstatēts, ka atbildētājas, trešo personu SIA „/Nosaukums B/" un SIA „/Nosaukums E/ pārstāvji norādīja, ka ēkas, kuras daļa ir /vieta/, atbildīgais projektētājs bija Latvijā plaši pazīstams arhitektu birojs ar daudzgadīgu projektēšanas pieredzi – SIA /Nosaukums F/. Ēka bija apbalvota ar /Nosaukums V/ balvu kā viens no četriem labākajiem arhitektu veikumiem /datums/.

Vēlāk kā konsultante piesaistīta SIA /Nosaukums DD/ (SIA /Nosaukums D/), kas bija liela starptautiska konsultāciju un profesionālo pakalpojumu koncerna pārstāve Latvijā; 2010.gada 7.jūnijā tika noslēgts līgums Nr./numurs/, konsultantei apņemoties sniegt konsultāciju pakalpojumus. Ēkas galvenā būvuzņēmēja bija SIA „/Nosaukums C/", kas bija pazīstama kā vairāku ievērības cienīgu objektu, t. sk., /vieta/ ēkas viena no būvniecēm.

Nevienu no minētajām būvniecības procesa dalībnieku kvalitātēm prasītāju pārstāvis nav apstrīdējis un tiesa nav konstatējusi, ka atbildētāja būtu izvēlējusies apšaubāmus pakalpojumu sniedzējus, gluži pretēji tā izvēlējusies Latvijā labi pazīstamas, profesionālas kapitālsabiedrības. To, ka atbildētāja

rūpīgi pievērsusies sadarbības partneru izvēlē, pastarpināti pierāda arī pušu noslēgtie savstarpējie līgumi, jo tajos sīki definētas katras puses tiesības, pienākumi, atbildība un citi nosacījumi, un minētie līgumi nav slēgti tikai izskata pēc.

SIA /Nosaukums G/, kurai bija pienākums projektēt būvkonstrukcijas, darbinieks pieļāva rupju neuzmanību, vairākas reizes kļūdoties aprēķinos. Līgumu ar ēkas projektētāju SIA /Nosaukums G/ noslēdza nevis atbildētāja, bet gan SIA /Nosaukums F/. Ne SIA /Nosaukums G/, ne tās darbinieks nevar tikt uzskatīti par atbildētājas kalpotāju Civillikuma 1782.panta izpratnē, jo starp viņiem nepastāv civiltiesiskā attiecība. Starp kalpotāju un viņa darba devēju ir jāspēj konstatēt attiecības, kurās kalpotājs darbojas, sasniedz darba rezultātu sava darba devēja, nolīdzēja un tml. uzdevumā, par ko no darba devēja saņem attiecīgu samaksu. Norādāms arī tas, ka līgumā, kas tika noslēgts starp atbildētāju un SIA /Nosaukums F/, konkrēti, tā 9.7.punktā pielīgta SIA /Nosaukums F/ atbildība par apakšuzņēmēja sniegto pakalpojumu kvalitāti, termiņiem un izpildījumu.

Konkrētajā gadījumā tiesai nav pamata konstatēt atbildētājas atbildību par nerūpīgu kalpotāju izvēli un tā rezultātā nodarītu zaudējumu saskaņā ar Civillikuma 1782.pantu.

[6.14] Objekta nodošana ekspluatācijā pa kārtām tiesas ieskatā nav saistāma ar atbildētājas bezdarbību vai kāda juridiska pienākuma neievērošanu.

Vispārīgo būvnoteikumu 77.punktā noteikts, ka gadījumā, ja paredzēta būvobjekta nodošana ekspluatācijā pa būves kārtām, skiču projektu izstrādā visam būvobjektam kopumā, norādot būves galveno lietošanas veidu (funkciju) atbilstoši būvju klasifikācijai, bet tehnisko projektu var izstrādāt katrai nododamajai kārtai atsevišķi. Noteikumu par būvju pieņemšanu ekspluatācijā 22.punktā paredzēts, ka būves kārtu var pieņemt ekspluatācijā, ja tās būvdarbi ir pilnīgi pabeigti un ir veikti visi attiecīgajai būves kārtai paredzētie pasākumi, kā arī izdarīts viss projektā paredzētais, lai nodrošinātu vides pieejamību.

Izstrādājot tehniskā projekta risinājumus no būves un tās atsevišķu elementu nepieciešamās mehāniskās stiprības, stabilitātes un noturības viedokļa saskaņā ar Būvniecības likuma 3.panta trešās daļas 1.punktu, Vispārīgo būvnoteikumu 92.punktu, jābūt ņemtam vērā un no visu risku viedokļa izvērtētam apstāklim, ka pēc būves vienas kārtas pieņemšanas ekspluatācijā paredzēts veikt nākamās kārtas būvniecību, vienlaikus ekspluatējot to būves kārtu, kas jau ir pieņemta ekspluatācijā.

Minēto normu adresāts ir projektētājs, kā arī būveksperts, bet ne pasūtītāja. Vispārīgo būvnoteikumu 4., 133., 137., 150.punktā ietvertais regulējums pieļāva būvdarbu veikšanu būvēs, kuras būvdarbu laikā tiek ekspluatētas, un tiesai nav saprotams, kāpēc atbildētāja nebija tiesīga izmantot pastāvošo normatīvo regulējumu. Svarīgi ņemt vērā, ka saskaņā ar abiem tehniskajiem projektiem otrajā kārtā uz /vieta/ jumta bija paredzēts veikt nevis kapitālās būvniecības darbus, bet gan ekspluatējamā jumta labiekārtošanas darbus, izveidojot jumta dārzu ar stādījumiem, atpūtas laukumiņiem un bērnu spēļu laukumu.

Tādējādi tiesa secinājusi, ka atbildētāja, it īpaši ņemot vērā to, ka būvniecības pirmo kārtu kompetenta institūcija akceptēja kā atbilstošu un nodeva ekspluatācijā, bija tiesīga uzskatīt, ka būvniecības process noticis atbilstoši normatīvajiem aktiem, ievērojot akceptētu būvprojektu. To neierobežoja neviens normatīvais akts darījumu slēgšanā, atbildētāja kā nekustamā īpašuma domājamo daļu īpašniece varēja izlietot savas tiesības, atsavinot īpašumu SIA /Nosaukums E/. Saskaņā ar Civillikuma 1636.pantu tiesību aizskāruma nav, ja kāds tikai izlieto sev piederošu tiesību, tādējādi prasītāju pārmetums, ka atbildētāja nedrīkstēja lietot ēku, telpas, nav pamatots, jo lietošana bija atļauta, tai bija tiesisks pamats, neatkarīgi no tā, vai virs tām notika vai nenotika jumta apzaļumošanas darbi.

[6.15] Vērtējot prasītāju pārstāvja viedokli par to, ka atbildētājai kā sapratīgai personai bija jāparedz ēkas sabrukšana, tiesa uzskatījusi, ka konkrētajā situācijā atbildētājai bija neiespējami paredzēt jumta sabrukšanu.

Ar kompleksās ekspertīzes atzinumu un izrakstu no /Nosaukums H/, pašu ekspertīzes ziņojumu, liecinieka /pers. P/ liecību tiesas ieskatā ir pierādīts galvenais ēkas jumta sabrukšanas cēlonis, proti, tas, ka jumta kopnes apakšējais savienojuma mezgls bija pārslogots 6,5 reizes, un šī savienojuma mezgla pārslodze izraisīja jumta konstrukcijas sabrukumu. /Nosaukums H/ atzinumā norādīts uz projektēšanas kļūdām. Otrās kārtas būvdarbi, t. i., apzaļumotā jumta iekārtošana, būtiski palielināja esošo jumta slodzi, kas galu galā izraisīja visa jumta teritorijas vispārēju pārslodzi un šī jumta sabrukšanu. Ziņojumā norādīts uz iespējamību, ka bojājumus izraisījušā montāžas savienojuma projektēšanu veica būvuzņēmējs un būvkonstrukciju projektētājs tos iestrādāja tehniskajā projektā tikai darbu pabeigšanas vajadzībām.

Savukārt liecinieka /pers. P/ liecība apstiprina minētos rakstveida pierādījumus, jo liecinieks tiesas sēdē norādīja, ka jumta iegruvuma cēlonis bija projektēšanas kļūda, un gadījumā, ja jumts būtu pareizi izprojektēts, tas neiegrūtu arī tad, ja uz tā notiek otrās kārtas būvniecības darbi.

Tiesa secinājusi, ka konkrētajā gadījumā ir pieļauta kļūda, veicot /vieta/ jumta būvkonstrukciju projektēšanu, kas nav konstatēta, veicot tehniskā projekta būvkonstrukciju daļas būvekspertīzi. No minētā /Nosaukums H/ ziņojuma izriet, ka objekta tehniskā projekta risinājumi neatbilda tam, lai nodrošinātu /vieta/ jumta konstrukciju nepieciešamo mehānisko stiprību stabilitāti un noturību.

Kompleksās ekspertīzes atzinumā ir papildus norādīts arī uz to, ka būvprojekta būvkonstrukciju daļas būveksperts bija sertificēts /amats/ /pers. S/, kuram bija jāpārbauda kopņu piepūles, kas, ja būtu veikts, ļautu savlaicīgi konstatēt kļūdas kopņu konstruktīvajos aprēķinos un tādējādi novērst notikumu, un šis fakts norādīts kā pirmais papildus cēlonis jumta iegruvumam. Kā otrais papildus cēlonis jumta iegruvumam norādīts tas, ka pirmās kārtas būvniecības laikā netika konstatētas spraugas starp fasonlapām kopņu mezglos un to malu atlocīšanās sākšanās, kā arī netika konstatēta skrūvjsavienojumu deformēšanās, kas attiecīgajiem būvniecības speciālistiem bija jākonstatē un, ja tas būtu izdarīts, arī tas ļautu konstatēt kopņu nepietiekamo nestspēju, veikt attiecīgos pasākumus un novērst notikumu.

Pieņemot pretuguns aizsargkrāsojuma darbu izpildi, bija jāveic uzklātās krāsojuma kārtas biezuma kontrolmērījumi, kā arī jāpārbauda, vai visas kopņu detaļas ir pilnvērtīgi nosegtas ar krāsu. To visu varēja izdarīt, tikai atrodoties kopņu tiešā tuvumā, tās rūpīgi apskatot un veicot no tehniskās specifikācijas prasībām izrietošas manipulācijas saskarē ar konstrukcijām.

[6.16] Normatīvajos aktos skaidri noteikts būvprojektētāja pienākums sagatavot tādu topošās ēkas tehnisko projektu, kas garantē būves un visu tās atsevišķo daļu nepieciešamo mehānisko stiprību un stabilitāti ne tikai būvniecības, bet arī ekspluatācijas laikā. Tieši projekta izstrādātājam ir pienākums ņemt vērā un izvērtēt visus iespējamos riska faktorus, veikt nepieciešamos aprēķinus un uz to pamata izstrādāt tehnisko projektu.

No minētā secināts, ka projekta izstrādātājam jāizvērtē visi riski, kas saistīti ar būvniecības sadalīšanu kārtās, no kurām nākamo kārtu paredzēts būvēt, vienlaikus ekspluatējot iepriekšējo būves kārtu, un uz šo risku izvērtējuma un nepieciešamo aprēķinu pamata tehniskajā projektā jāparedz atbilstoši risinājumi. Savukārt pieaicinātajam būvekspertam, veicot tehniskā projekta būvkonstrukciju daļas profesionālu pārbaudi, bija pienākums padziļināti izvērtēt projektā paredzēto konstruktīvo un citu risinājumu atbilstību normatīvo aktu prasībām, novērtēt, vai tehniskajā projektā paredzētie risinājumi atbilst šiem aprēķiniem un izslēdz visus riskus, kas var ietekmēt būves vai tās atsevišķu daļu mehānisko stiprību, stabilitāti un noturību gan paredzēto būvdarbu, gan arī ekspluatācijas laikā.

[6.17] Iegruvušās kopnes rasējumi tiesas ieskatā pierāda, ka atbildētāja notikumu nevarēja novērst, iepazīstoties ar jumta kopņu rasējumiem.

Tiesa pievienojusies atbildētājas pārstāvja viedoklim, ka persona, kurai nav speciālu zināšanu būvniecībā, nevar izprast šajos rasējumos norādīto, proti, ne kopnes nestspējas aprēķinus, ne citu rasējumos norādīto informāciju, kur nu vēl pamanīt ieviesušos kļūdu, un tas ir pamats uzskatīt, ka atbildētāja nevarēja konstatēt speciālista pieļauto kļūdu pat ar visu rūpību un uzmanību, ir sevišķi ņemot vērā to, ka ēkas sabrukšana pēc ekspertu secinātā bija momentāna - ēkas jumta defekti neradīja pamanāmas deformācijas.

Atbildētāja nevarēja un tai arī nevajadzēja paredzēt notikumu, jo, kā jau minēts, objekta daļa tika nodota ekspluatācijā un kompetentas iestādes deva atļauju veikt būvniecību divās kārtās, gan tehniskie projekti, gan būvatļauja bija spēkā esoši dokumenti, kurus bija izvērtējuši savas jomas profesionāļi. Atbildētājai nevar pārmest neparedzēšanu, ja šādu notikumu attīstību nespēja paredzēt pat tie speciālisti, kuriem to teorētiski bija jāparedz - arhitekti, projektētāji, būvnieki, būveksperts, būvuzraugs. Atbildētājai kā ēkas īpašniecei nebija jāparedz ēkas vai tās daļas sabrukšana deviņus mēnešus pēc ēkas pirmās kārtas nodošanas ekspluatācijā. Atbildētāja nav pat pieļāvusi Civillikuma 1649.pantā noteikto vieglu neuzmanību, jo saprātīgi nebūtu bijis organizēt ēkas griestu konstrukciju stiprības pārbaudi, pirms tam nepastāvot pat aizdomām par būvniecības kvalitāti, konstrukciju stiprību u.c..

[6.18] Prasītāju pārstāvis atbildētājas atbildību cita starpā pamatojis ar Latvijas būvnormatīva LBN 303-03 „Būvuzraudzības noteikumi" 4.punktu un Latvijas būvnormatīva LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi" 4.punktu, kuros noteikts, ka būvuzraudzība un autoruzraudzība neatbrīvo pasūtītāju un būvuzņēmēju no atbildības par būvdarbu kvalitāti, atbilstību būvprojektam un būvniecību regulējošo normatīvo aktu prasībām.

Šajā sakarā tiesa uzsvērusi, ka būvniecības dalībnieku atbildība ir nodalīta, likumdevējs nav paredzējis, ka par nodarītajiem zaudējumiem, kaitējumu, pieļautajām kļūdām civiltiesiskā atbildība iestājas pasūtītājam. Būvniecības dalībnieka atbildība izriet arī no Būvniecības likuma 33.pantapirmās un otrās daļas regulējuma.

Latvijas būvnormatīva LBN 303-03 „Būvuzraudzības noteikumi" un Latvijas būvnormatīva LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi" nosaukums jau pats par sevi norāda uz to, ka šie normatīvi piemērojami divās ar būvniecību saistītās jomās. Būvnormatīvu 4.punkts nav skatāms atsevišķi no pārējā būvnormatīvos noteiktā.

Atbildētājas kā pasūtītājas kompetence nevienā brīdī būvniecības procesā neaptvēra jumta slodžu aprēķināšanu, pārbaudīšanu, projekta sagatavošanu, būvuzraudzību un autoruzraudzību.

Prasītāju pārstāvja norādītais, ka ēka, t. i., notikuma vieta bija būvlaukums, atbildētājai bija ap to jānovieto žogs, atbildētāja varēja neļaut cilvēkiem ieiet ēkā, atbildētāja varēja neļaut veikt būvdarbus uz ēkas jumta un pagrabā u.tml., tiesas ieskatā nav pamatots ar atsauci uz normatīvajiem aktiem un šādā veidā izteiktas vēlamības atbildētājas bezdarbības konstatēšanas nolūkā pat nevar izvērtēt. Tiesai nav pamata konstatēt, ka atbildētāja tādā veidā bija tiesīga ierobežot gan nomnieku, gan būvniecības dalībnieku darbību, gan trešo personu tiesības.

Atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem ar būvniecības procesu nesaistītas personas, t. sk., prasītāju tuvinieki, drīkstēja atrasties ekspluatācijā nodotajās telpās, jo objekta pirmās kārtas būvniecības process bija pabeigts, objekta jumta labiekārtošanas darbu laikā bija pieļaujama cilvēku atrašanās objekta tirdzniecības telpās. Jumta sabrukšana pati par sevi nenozīmē, ka trešās personas nedrīkstēja atrasties ekspluatācijā nodotajās objekta telpās.

2011.gadā ekspluatācijā nodotās objekta telpas, kurās /datums/ objekta jumta iegruvuma laikā atradās būvniecībai nepiederošas personas, tiesas ieskatā nav uzskatāmas par būvniecības objektu. Atbildētājai nebija pienākums ierobežot teritoriju ar žogu, jo tirdzniecības telpas nevar uzskatīt par būvlaukumu saskaņā ar Vispārīgo būvnoteikumu 7.punktu. Ēkas jumta iegruvuma brīdī tirdzniecības telpās būvniecība netika veikta, objekta pirmās kārtas būvdarbi bija pabeigti, attiecīgā objekta daļa bija nodota ekspluatācijā, kā rezultātā nav pamata uzskatīt visu objektu par vienotu būvlaukumu.

Līdz ar to, pretēji prasītāju pārstāvja viedoklim, ekspluatācijā nodotā objekta daļa un ieeja tajā nebija jāierobežo atbilstoši būvniecību regulējošajām prasībām, un tur nebija jāizliek brīdinājumi un paziņojumi par būvdarbiem, drošības instrukcijas, kā arī veikala apmeklētājiem nebija jāizdala drošības ekipējums.

[6.19] Atbildētājas neizdarības prasītāju pārstāvis saista ar prasītāju tuvinieku tiesībām atrasties drošā vidē saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 1., 2., 3., 6., 32.pantu.

Tiesa uzskatījusi, ka minētais likums nav piemērojams konkrētajā lietā, jo minētā likuma nosacījumu pārkāpums un atbildība par videi nodarīto kaitējumu attiecas uz kaitējumu, kas nodarīts īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, kā arī īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem, ūdeņiem, augsnei un zemes dzīlēm. Likumā īpaši izdalīta atbildība par ūdeņu piesārņošanu.

[6.20] Prasības pieteikumos norādītais pārmetums par ugunsdrošības signalizācijas ignorēšanu un personu neevakuēšanu no veikala telpām tiesas ieskatā nav analizējams sīkāk, jo lietā ar 2012.gada 16.jūlija vienošanos, kas noslēgta starp atbildētāju un SIA /Nosaukums E/, ir pierādīts, ka starp pusēm pielīgtā kopīpašuma lietošanas kārtība paredzēja SIA /Nosaukums E/ ekskluzīvas tiesības /vieta/ telpas lietot brīvi (pēc saviem ieskatiem), kas nozīmē, ka atbildētājai /datums/ nebija tiesību ne kontrolēt signalizāciju, ne evakuēt cilvēkus no /vieta/.

Savukārt SIA /Nosaukums E/ un SIA „/Nosaukums B/" 2012.gada 19.novembrī noslēdza nomas līgumu par SIA /Nosaukums E/ atsevišķā lietošanā nodotās kopīpašuma daļas (/vieta/) nomu.

Ar SIA „/Nosaukums B/" pārstāvja paskaidrojumiem, instrukcijas rokasgrāmatu par dūmu detektora darbību, signalizācijas instrukcijas rokasgrāmatu, signalizācijas atbilstības sertifikātu, /Nosaukums I/ sagatavoto 2015.gada 20.marta ziņojumu tiesas ieskatā ir pierādīts, ka ēkā no 2011.gada darbojās SIA /Nosaukums J/ uzstādītā /vieta/ firmas /Nosaukums L/ ražotā ugunsgrēka trauksmes sistēma, kas bija paredzēta tikai un vienīgi ugunsgrēka izcelšanās noteikšanai, lokalizēšanai un izziņošanai. SIA /Nosaukums J/ veica ugunsdrošības signalizācijas, izziņošanas sistēmas, telekomunikāciju un datortīklu izbūvi ēkā, pamatojoties uz apakšuzņēmuma līgumu, kas noslēgts ar SIA „/Nosaukums C/".

No minētā secināts, ka instrukcija nebija ne atbildētājas, ne trešo personu SIA /Nosaukums E/ un SIA „/Nosaukums B/" pasūtīta un izstrādāta.

[6.21] Prasības pieteikumi pamatoti ar Civillikuma 1.pantu, norādot, ka prasība apmierināma kaut vai tikai, pamatojoties uz šo pantu.

Nav šaubu, ka Latvijā laikā, kad notika ēkas jumta iegruvums, pastāvēja pietiekams tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru noteikta personu civiltiesiskā atbildība un ne tikai šāda atbildība, aizsargājot notikumā cietušās personas un/vai viņu tuviniekus. Tiesa nav tiesīga izmantot Civillikuma 1.pantu, lai radītu jaunu regulējumu pat gadījumā, ja tiesai šķiet, ka tas ir netaisnīgs, jo tas iespējams tikai tad, ja esošais tiesiskais regulējums sakarā ar faktisko apstākļu izmaiņām ir kļuvis par neatbilstošu. Šāda nosacījuma esamība lietā nav konstatējama.

Turklāt tiesa norādījusi, ka prasītāju pārstāvis labas ticības principa piemērošanu lietā vairāk saistījis ar prasītāju tuvinieku pamattiesībām, rezultātā secinot, ka tās nav ievērotas. Tiesa lietas izskatīšanas gaitā nav konstatējusi atbildētājas bezdarbību kādā no prasītāju pilnvarotā pārstāvja norādītajām jomām, un, nenorādot konkrētu un likumā noteiktu, bet atbildētājas neveiktu darbību, tiesību normas, priekšraksta pārkāpumu, tiesa nevar to vērtēt labas ticības principa kontekstā.

Prasītāju pārstāvja norādītais, ka atbildētājas mērķis bija tikai un vienīgi peļņas gūšana, tiesas ieskatā pats par sevi nav saistāms ar labas ticības principa pārkāpumu, jo ikvienas kapitālsabiedrības dibināšanas mērķis ir peļņas gūšana.

[6.22] Konstatēts, ka prasības pieteikumos vairāk aprakstītās citas ģenerālklauzulas, piemēram, krietns un rūpīgs saimnieks, rīkošanās labos tikumos, var tikt piemērotas tikai kā mērauklas (turklāt ne visos gadījumos), izvērtējot no konkrētas tiesību normas izrietošā pienākuma iespējamo pārkāpumu, jo tās pašas par sevi nerada saistības.

Vienlaikus konstatēts, ka prasības pieteikumos prasītāju pārstāvis plaši analizējis arī Satversmes piemērošanu lietā gan saistībā ar citu likumu normām, gan pašu par sevi, norādot, ka atbildētāja nav nodrošinājusi personu pamattiesību ievērošanu. Prasības pieteikumi pamatoti ar Satversmes 1.pantu, 83.panta 1.punktu, 92., 93., 96., 105., 115.pantu, ANO Vispārējās Cilvēk tiesību deklarācijas 3.pantu un 8.pantu, Eiropas Padomes Eiropas cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 2.pantu, 5.panta pirmo daļu, 6.panta pirmo daļu un 17.pantu, Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 5.panta pirmo daļu un 6.panta pirmo daļu. No minētajām tiesību normām izriet analogs tiesību princips, kāds

nostiprināts arī Satversmē, proti, tiesības uz dzīvību kā absolūtas personas tiesības, kas ir aizsargājamas un kuru pārkāpšanas gadījumā paredzēta atbildība (secīgi attiecīgais jautājums attiecināms arī uz veselībai nodarīto kaitējumu).

Prasītāju pārstāvis ar minēto pamattiesību normām pamatojis arī to, ka atbildētājai ir pienākums nodrošināt drošu vidi, lai nodrošinātu jebkuras trešās personas tiesības uz veselību un dzīvību, savukārt atbildētājai kā ēkas īpašniecei ir pienākums nodrošināt drošas vides apstākļus sabiedrības interesēs, izlietojot tiesības, kādas tā ieguvusi ar īpašumu.

Tiesa atzinusi, ka nav iespējams iebilst tam, ka viena no cilvēka pamattiesībām ir tiesības uz dzīvību, taču norādījusi, ka nevienā Satversmes pantā nav norādes uz jebkādas personas atbildību par minētās tiesības pārkāpumu, vienlaicīgi secinot, ka noteikumi par atbildību ietverti Būvniecības likumā un Civillikumā.

Tiesa secinājusi, ka atbildētājai piedēvētā bezdarbība bija atbilstoša gan likumu normām, kas piemērojamas būvniecībā, gan Civillikuma normām, saskaņā ar kurām vērtējama atbildētājas kā ēkas īpašnieces atbildība. Prasītāji nav pierādījuši atbildētājas bezdarbību, to, ka ēkas jumts iebruka atbildētājai kā īpašniecei noteiktu pienākumu neizpildes dēļ vai būvniecības dalībnieces – pasūtītājas bezdarbības dēļ, vai to radīja ēkas uzturēšanas trūkumi.

Nekonstatējot atbildētājas pieļautu bezdarbību, kas ir pirmais konstatējamais priekšnoteikums morālā kaitējuma piedziņas lietās, nav nepieciešamības analizēt pārējo civiltiesiskās atbildības priekšnosacījumu esamību (lietas 26.sējuma 113.-156.lapa).

[7] Apelācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniedzis prasītāju pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Valsts amatpersona, norādot, ka pārsūdz spriedumu pilnā apmērā.

[7.1] Apelācijas sūdzības iesniedzējs, konstatējot, ka tiesa ir izdarījusi nepareizu secinājumu, ka SIA /Nosaukums A/ nav pieļāvusi prettiesisku rīcību, norādījis, ka atbildētāja pieļāva prettiesisku (patvaļīgu) būvniecību, ko pamato apelācijas sūdzībai pievienotie dokumenti, kas sūdzības iesniedzējam nebija pieejami prasības celšanas laikā.

[7.2] Apelators uzskata, ka spriedumā nepareizi piemērots Civillikuma 1084.pants. Tiesa ir atteikusies minēto pantu analizēt, jo uzskata, ka tā piemērošanai un kaitējuma kompensācijas piedziņai, pamatojoties uz Civillikuma 1084.pantu, ir jākonstatē SIA /Nosaukums A/ vaina.

Norāda, ka Civillikuma 1084.pants paredz stingro atbildību. No spriedumā izdarītajiem secinājumiem konstatējams, ka tiesa neizprot stingrās atbildības būtību, kā arī Civillikuma 1084.pantā ietvertā pienākuma jēgu paredzēt būves īpašnieka atbildību par ēkas stāvokli un noteikta rezultāta sasniegšanu. Tas, ka ēkā darbu veic kāda ēkas īpašnieka piesaistīta persona, neietekmē Civillikuma 1084.panta piemērošanu attiecībā uz ēkas īpašnieku. Civillikuma 1084.pants neietver atbildības izņēmumu attiecībā uz situācijām, kad būves īpašnieks ir piesaistījis speciālistus būvdarbu vai citu darbu veikšanai būvē. Minētais pants ir piemērojams gan tad, ja ēka rada kaitējumu trešajām personām laikā, kad tajā notiek būvniecība, gan arī situācijā, ja būvniecība nebūtu notikusi. Tāpat salīdzinājumam var minēt, ka šī panta pārkāpums ēkas īpašniekam radītu atbildību tad, ja, piemēram, garāmgājējam no ēkas uzkristu sniegs, neatkarīgi no tā, vai sniegu nebija notīrījis pats ēkas īpašnieks vai kāda tā piesaistīta persona.

Minētais izskaidrojams ar apstākli, ka trešajai personai nevar būt zināms, vai un kādas personas ēkas īpašnieks ir noslēdzis, lai ēku uzturētu Civillikuma 1084.pantā noteiktajā kārtībā. Civillikuma 1084.pants pēc būtības atbrīvo cietušo personu no pienākuma meklēt, kura persona vai kādi apstākļi bija vainojami kaitējuma radīšanā, paredzot, ka par kaitējumu, kas radīts ēkas nepienācīgas uzturēšanas rezultātā jebkurā gadījumā atbild ēkas īpašnieks jeb šajā gadījumā SIA /Nosaukums A/, kura pēc kaitējuma kompensēšanas var regresa kārtībā vērsties pie tai piesaistītajām personām, kuras uzskata par vainojamām kaitējuma apstākļu radīšanā.

Secina, ka SIA /Nosaukums A/ neizvērtēja riskus un nesaprātīgi, pat noziedzīgi paļāvās uz iespējamību, ka traģiskas sekas neiestāsies, ekspluatējot vai nododot ekspluatācijā trešajām personām attiecīgo īpašumu, nenodrošināja, ka viņas īpašums nekaitēs trešo personu ar likumu aizsargātajām tiesībām. Ēkas sabrukšanas fakts jau pats par sevi, neatkarīgi no ēkas sabrukšanas iemesliem un neatkarīgi no būvniecības darbu esamības, nosaka ēkas īpašniecei atbildību par trešajām personām nodarīto kaitējumu.

Lietā nav strīda par to, ka cilvēki bojā gāja un ka tika kaitēts to veselībai tieši SIA /Nosaukums A/ īpašumā, kura neapstrīd faktu, ka cilvēku bojāeja un veselības kaitējums notika, sabrūkot tai piederošam īpašumam brīdī, kad tajā atradās cilvēki. Tātad SIA /Nosaukums A/ atbildība iestājas jau par to vien, ka, sabrūkot ēkai, tika nodarīts kaitējums trešajām personām.

Šajā sakarā norāda, ka nav pamatots tiesas secinājums, ka, lai arī cik prasītājiem traģisks, traumējošs un ārkārtējs bija /datums/ notikums /adrese A/, tā rezultātā nodarītais kaitējums jāatlīdzina personai, kura atbildīga tā izraisīšanā, nevis atbildētājai. Tieši pretēji, neatkarīgi no tā, ko SIA /Nosaukums A/ uzskata par vainojamu būvniecības procesā pieļauto kļūdu radīšanā vai nenovēršanā, attiecībā pret prasītājiem viņa ir atbildīga.

Ievērojot iepriekš minēto, secina, ka spriedumā nepamatoti nav piemērots Civillikuma 1084.pants, jo šajā pantā radīto seku iestāšanās pašas par sevi pierāda SIA /Nosaukums A/ prettiesisko rīcību.

[7.3] Spriedumā nepamatoti konstatēts, ka SIA /Nosaukums A/ nav pieļāvusi neuzmanību. Tiesai bija jākonstatē SIA /Nosaukums A/ rūpības trūkumu uzņēmēju izvēlē. Attiecībā uz darba devēju un, kā atzīts tiesību doktrīnā, arī uz pasūtītāju, piemērojams Civillikuma 1782.pants. Ēkas (to daļu) īpašniecei bija iespējas liegt ēku izmantot sabiedriskiem mērķiem (atklātai tirdzniecībai) laikā, kad tajā notiek būvniecības darbi. Apelatora ieskatā tas, ka SIA /Nosaukums A/ veica saimniecisko darbību, kas ir saistīta ar ekonomiska mērķa sasniegšanu un labuma gūšanu, vienlaikus radot potenciālu apdraudējumu citu personu tiesībām vai interesēm, attaisno relatīvi stingrākas atbildības noteikšanu. Ēkas īpašniece nevarēja nezināt, ka ēkā vēl notiek būvniecības darbi uz jumta, bet vienlaikus ēkā tiek uzsākts /vieta/ darbs, tādējādi peļņas gūšanu novērtējot augstāk par drošības jautājumiem attiecībā uz cilvēku dzīvību un veselību.

Fakts, ka SIA /Nosaukums A/ piesaistītie speciālisti pieļāvuši tik ievērojamus pārkāpumus, kuru rezultātā iestājās notikuma sekas, liecina par to, ka tie nav veikuši visu saprātīgi iespējamo, lai kaitējums nerastos. SIA /Nosaukums A/ vaina savukārt izriet no fakta, ka tā ir piesaistījusi neprofesionālus uzņēmējus, kas pieļāvuši būtiskus pārkāpumus (pieļaujot kļūdu pārslodzē pat par 640 %), kā rezultātā radušās notikuma sekas.

Tiesa nepamatoti secinājusi, ka SIA /Nosaukums A/ nevar pārmest rūpības trūkumu uzņēmēju izvēlē, jo visi piesaistītie uzņēmēji bija sertificēti. Būvkonstrukciju projektēšana (būvniecība) ir viena no sfērām, kurā var darboties tikai atbilstoši sertificēti speciālisti. Fakts, ka SIA /Nosaukums A/ ir piesaistījusi sertificētus speciālistus, neatbrīvo viņu no atbildības par tās piesaistīto uzņēmēju nekvalitatīvi veikto darbu.

Secina, ka trūkumi piesaistīto uzņēmēju darbā, kas noveda pie traģiskām sekām, liecina par rūpības trūkumu un neuzmanību, piesaistot uzņēmējus.

Atzīmē, ka SIA „/Nosaukums A/ ir noliegusi savu vainu (vainojamību) un nav norādījusi arī uz citu konkrētu personu vainu (vainojamību) nodarījumā.

[7.4] Uzskata, ka spriedumā nepareizi piemēroti Latvijas būvnormatīvi. Norāda, ka Latvijas būvnormatīva LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi" (apstiprināts ar Ministru kabineta 2003.gada 25.jūnija noteikumiem Nr.342) (redakcijā, kas bija spēkā notikuma seku iestāšanās brīdī) un Latvijas būvnormatīva LBN 303-03 „Būvuzraudzības noteikumi" (apstiprināts ar Ministru kabineta 2004.gada 10.februāra noteikumiem Nr.75) (redakcijā, kas bija spēkā notikuma seku iestāšanās brīdī) 4.punktā noteikts, ka autoruzraudzība neatbrīvo pasūtītāju un būvuzņēmēju no atbildības par būvdarbu kvalitāti, atbilstību būvprojektam un Latvijas būvnormatīvu prasībām.

Secina, ka tiesas ieskatā abu noteikumu 4.punktā paredzēto pasūtītāja atbildību izslēdz Latvijas būvnormatīva LBN 304-03 „Būvdarbu

autoruzraudzības noteikumi" 12., 14. un 16.punkta regulējums. Apelatora ieskatā noteikumu minētie punkti nekādā veidā neizslēdz pasūtītājas atbildību, piemēram, Latvijas būvnormatīvā LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi" 16.punkts noteic autoruzrauga atbildību attiecībā pret pasūtītāju, ja autoruzrauga bezdarbības vai vainas dēj ir radušies zaudējumi, nevis atceļ pasūtītāja atbildību par būvdarbu kvalitāti, atbilstību būvprojektam un Latvijas būvnormatīvu prasībām attiecībā pret ēkas īpašnieku. Minētais attiecās arī uz būvnormatīvu 12. un 14.punktu.

[7.5] Apelatora ieskatā tiesa pārsniegusi prasības robežas. Prasītāji necēla prasību par būvniecības procesa tehniskā izpildījuma pareizību vai nepareizību, kas izraisīja jumta sagrūšanu, bet gan par notikumu un tā seku iestāšanos plašākā nozīmē - cilvēkiem drošas vides nenodrošināšanu, kas ir cēloniskā sakarā ar to, ka jumta sagrūšanas brīdī ēkā atradās trešās personas, kuras nebija attiecīgi informētas ne par darba drošības, ne sabiedriskās drošības prasībām, kā arī šīs personas vispār nebija informētas par iespējamu dzīvības un veselības apdraudējumu vai jebkādu bīstamību, ko attiecīgā būve varēja radīt.

Īpaši uzsver, ka prasības pieteikumā norādīto morālo kaitējumu ir radījusi nevis tikai jumta (ēkas griestu) sabrukšana, bet gan notikums šī prasības pieteikuma izpratnē - komplekss neveikto pasākumu kopums, ko ar savu rīcību (bezdarbību tiesiskā izpratnē) pieļāvusi SIA /Nosaukums A/. Jumta (ēkas griestu) sagrūšana pati par sevi nerada morālo kaitējumu, jo, piemēram, ja tas notiktu norobežotā teritorijā, kur iekšā netiktu laisti cilvēki, tiktu radīti zaudējumi tikai ēkas īpašniekam vai valdītājam, bet netiktu radīts morālais kaitējums prasītājiem, jo neiestātos traģiskās sekas.

Līdz ar to secina, ka šajā tiesvedībā nav būtiski izvērtēt jautājumu par to, kādēļ radās jumta (ēkas griestu) sabrukšana, jo tas ir krimināltiesisks jautājums, kas ir attiecīgo tiesībsargājošo institūciju kompetencē, bet gan par to, ka SIA /Nosaukums A/ pieļāva šādu seku iestāšanos jeb par to, ka viņai bija tiesiskās un faktiskās rīcības iespējamība novērst notikuma seku iestāšanos. Tiesa, pretēji celtās prasības robežām, spriedumā ir vērtējusi tieši ēkas griestu sabrukšanas iemeslus, nevis SIA /Nosaukums A/ atbildību par cilvēkiem drošas vides nenodrošināšanu.

[7.6] Pretēji tiesas viedoklim, uzskata, ka uz konkrēto prasību un SIA /Nosaukums A/ rīcības prettiesiskuma izvērtējumu attiecināms arī Satversmes 105.panta otrais teikums „īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm", kurā ietverts īpašnieces pienākums, tajā skaitā, nodrošināt personas tiesības uz dzīvības un veselības neaizskaramību. Satversmes 105.panta piemērošanu tiesa nav vērtējusi.

Vienlaikus tiesa nepamatoti uzskatījusi, ka nav pamats piemērot Satversmes 92.panta pirmo un trešo teikumu, jo strīds pastāv starp privātpersonām un šo personu attiecības apspriežamas pēc tiesību normām, kas regulē privāttiesiskās attiecības. Uz privātpersonām neesot attiecināmi principi par valsts pienākumu garantēt civiltiesību ievērošanu.

[7.7] Uzskata, ka tiesa nepareizi konstatējusi, ka SIA /Nosaukums A/ nav piemērojama stingrā atbildība atbilstoši Civillikuma 2347.panta otrajai daļai. Turklāt nepamatots ir arī tiesas secinājums, ka Civillikuma 2347.pants neparedz morālā kaitējuma atlīdzību, bet gan tikai zaudējumu atlīdzību.

Juridiskajā literatūrā norādīts, ka Civillikuma regulējums ir aizgūts no Latvijas PSR Civilkodeksa 469.panta noteikumiem, tomēr, pārņemot Civillikumā Latvijas PSR Civilkodeksa noteikumus, tos ir nepieciešams pielāgot un saskaņot ar Civillikuma terminoloģiju, sistēmu un citu normu noteikumiem. Viena no būtiskākajām problēmām saistībā ar minēto ir Civillikuma 2347.panta otrās daļas novietojums Civillikuma sistēmā, kas var radīt pamatu argumentam, ka atbildība par paaugstinātas bīstamības avota radītu kaitējumu attiecināma vienīgi uz prasījumiem sakarā ar personiskiem aizskārumiem, konkrētāk, miesas bojājumiem. Civillikumā ietvertais paaugstinātas bīstamības avota valdītāja atbildības regulējums ir attiecināms ne tikai uz atbildību par personisko kaitējumu, bet arī par, cita starpā, morālo kaitējumu.

[7.8] Norāda, ka saskaņā ar prasītāja pārstāvja rīcībā esošo publiski pieejamo informāciju jumta sagrūšanas brīdī virs /vieta/ ēkas jumta notika zaļā jumta izbūves darbi - pēc jumta iebrukuma būvvaldes pārstāvji konstatēja, ka uz jumta nesabrukušās daļas ir novietoti būvmateriāli, t. sk., bruģakmens paletes un beramā maisījuma iepakojumi. No internēta ziņu portālos pieejamās informācijas redzams, ka četras dienas pirms jumta sabrukšanas uz jumta bija gan nepabeigti bruģēšanas darbi ar materiāliem, gan melnzemes uzbēršanas darbi, gan bērnu spēļu laukuma iekārtošana ar salīdzinoši lielu neizlīdzinātu smilšu kaudzi tajā, kā arī citi būvniecības (labiekārtošanas) darbi bija procesā. Pēc jumta pirmā nogruvuma uzņemtajā fotogrāfijā redzams, ka uz jumta parādījušies salīdzinoši lieli iepakojumi (iespējams zemes), kuri tur neatradās četras dienas pirms jumta iebrukuma. Tas liecina, ka papildus materiāli uz jumta tika uzcelti un novietoti tad, kad apakšā veikals /Nosaukums BB/ veica tirdzniecību darbību.

Kā redzams no /vieta/ pilsētas būvvaldes mājas lapā esošās informācijas, /vieta/ tika pieņemts ekspluatācijā 2011.gada 24.oktobrī, bet jumta iebrukuma brīdī tika realizēta projekta otrā kārta „/vieta/ un „/vieta/" uz /vieta/ jumta" un veikti attiecīgie darbi.

Uzskata, ka lietā tiesai jāņem vērā arī Civillikuma 2347.panta otrajā daļā likumdevēja ietvertais paaugstināta bīstamības avota piemērs un definējums, ka tam, kura darbība saistīta ar paaugstinātu bīstamību apkārtējiem (transports, uzņēmums, būvniecība, bīstamas vielas u.tml.), ir jāatlīdzina zaudējumi, ko nodarījis paaugstinātas bīstamības avots, ja viņš nepierāda, ka zaudējums radies nepārvaramas varas dēļ, ar paša cietušā nodomu vai viņa rupjas neuzmanības dēļ.

Šīs lietas kontekstā sabiedriska vieta /vieta/ arī ir paaugstinātas bīstamības objekts saistībā ar paaugstinātu bīstamību tā apmeklētājiem. Pirmkārt, attiecīgajam objektam tiek izvirzītas augstākas drošības prasības nekā, piemēram, privātmājai - īpašas ugunsdrošības dienesta pārbaudes pirms ēkas nodošanas ekspluatācijā, evakuācijas plānu izstrāde, dažādu drošības signalizāciju esamība utt.. Otrkārt, attiecīgais objekts būvniecību regulējošo tiesību normu izpratnē uzskatāms par sabiedriski nozīmīgu ēku, kas liek secināt par īpašu paaugstinātu prasību ievērošanu, jo pastāv paaugstinātas bīstamības risks. Treškārt, paaugstinātu bīstamību Civillikuma 2347.panta otrās daļas izpratnē attiecībā uz konkrēto /vieta/ raksturo fakts, ka tirdzniecība tika veikta objektā, kurā notiek būvdarbi, ko SIA /Nosaukums A/ nespēja ne kontrolēt, ne ietekmēt, ne uzlabot. Tas savukārt nozīmē, ka /vieta/ apmeklētājiem tika radīta paaugstināta bīstamība.

Tādējādi nav būtiski, vai SIA /Nosaukums A/ ir vai nav būvniecības procesa dalībniece, tas jebkurā gadījumā savas peļņas gūšanas nolūkā lietoja objektu, kas atradās paaugstinātas bīstamības faktiskajos apstākļos, kurus SIA /Nosaukums A/ nevarēja ietekmēt. Šādu apgalvojumu par /vieta/ kā paaugstinātas bīstamības objektu pats par sevi apstiprina notikums un tā sekas, jo pretējā gadījumā nebūtu tik ievērojams bojā gājušo un cietušo skaits.

Secina, ka ir pamats uzskatīt, ka attiecīgo būvniecības procesā esošo ēku ir lietojusi SIA /Nosaukums A/ tiesiskā izpratnē, jo viņa ir ieguvusi no tās ieņēmumus, piemēram, iznomājot to. Arī būvuzraugs, arhitekts un projektētājs tiesiskā izpratnē ir lietojuši attiecīgo ēku, jo pretējā gadījumā tiem nebūtu iespēja izpildīt savus ar likumu uzliktos pienākumus ne attiecībā uz būvuzraudzību, ne autoruzraudzību, ne projektēšanu. Visas minētās personas ir rīkojušās tā, ka nav ņēmušas vērā sabiedrības interesi un attiecīgi drošības apsvērumus, kas atbilstoši Civillikuma 1.pantam bija jādara.

Nešaubīgi faktiskie apstākļi ir uzskatāmi par paaugstinātas bīstamības apstākļiem attiecībā pret trešajām personām, cietušajiem. Līdz ar to jautājums par paaugstinātas bīstamības avotu esamību lietā uzskatāms par pierādītu.

[7.9] Tiesa apelatora ieskatā nepamatoti nav piemērojusi preču un pakalpojumu drošuma prasības. Šajā sakarā uzskata, ka SIA /Nosaukums A/ uzskatāma par tādu personu, kura atbilst personai Preču un pakalpojumu drošuma likuma izpratnē, jo viņas saimnieciskās darbības ietvaros un peļņas gūšanas nolūkā veikta īpašuma un preču pārdošana, piegāde vai citāda izplatīšana vai pakalpojumu sniegšana, kam ir bijusi tieša vai netieša ietekme uz cilvēka dzīvību vai veselību. Savas saimnieciskās darbības ietvaros SIA /Nosaukums A/ pasūtījusi būvdarbu veikšanu un nodrošinājusi citu ar būvniecības procesu saistītu darbību veikšanu, un atsavinājusi SIA /Nosaukums E/ domājamās daļas no ēkas /adrese A/, kā arī ir iznomājusi SIA „/Nosaukums B/" telpas atbilstoši attiecīgi 2012.gada 6.augusta līgumam un 2010.gada 12.februāra nomas līgumam, kā arī veikusi citas darbības.

Vienlaikus uzskata, ka ēka /adrese A/, ir pasūtīta un daļēji atsavināta SIA /Nosaukums E/ no SIA „/Nosaukums A/ puses ar mērķi gūt peļņu. Personām, izmantojot SIA „/Nosaukums B/" sniegtos pakalpojumus vai vēloties iegādāties preces, bija nepieciešams ieiet telpās ēkā /adrese A/. Līdz ar

to minēto telpu apmeklējums no trešo personu puses ir nesaraujami saistīts ar preču tirdzniecību, izplatīšanu vai pakalpojumu sniegšanu šajās telpās. Ir vispārzināms fakts, ka SIA„/Nosaukums B/" neveic preču tirdzniecību vai pakalpojumu sniegšanu ārpus tirdzniecības vietām, ja vien persona neizmanto kādus īpašus pakalpojumus, preču tirdzniecība un pakalpojumu sniegšana ir vērsta uz neierobežota personu (klientu) loka piesaistīšanu, iegādājoties preces vai saņemot pakalpojumus, kā arī tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas vietu, tostarp ēkas /adrese A/, apmeklējums no trešo personu puses ir galvenokārt saistīts ar preču iegādi vai pakalpojumu saņemšanu preču tirdzniecības vai pakalpojumu sniegšanas vietā.

Secina, ka nav nekādu pierādījumu par to, ka SIA /Nosaukums A/ būtu ievērojusi kādu no pienākumiem attiecībā uz drošumu, personu brīdināšanu par iespējamajiem kaitējuma draudiem, apmeklējot SIA„/Nosaukums B/" preču tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas vietu /adrese A/, ka iespējama nāves neiestāšanās vai smagu miesas bojājumu iegūšana. Minētais risks bija tāds, kuru SIA /Nosaukums A/ vajadzēja paredzēt un iespēju robežās novērst. Attiecīgi SIA /Nosaukums A/ ir atbildīga par Preču un pakalpojumu drošuma likumā noteikto pienākumu neizpildi, kas ir uzskatāma par prettiesisku rīcību.

[7.10] Apelatora ieskatā jāņem vērā īpašas atrunas, kas prasītājus atsvabina no pierādīšanas pienākuma un/vai šo pierādīšanas pienākumu pārliek uz SIA /Nosaukums A/. Prasībās detalizēti izklāstīti argumenti, kādēļ prasītāji ir atsvabināti no pierādīšanas pienākuma, jo prasības celtas par nolaidības fakta konstatēšanu SIA /Nosaukums A/ rīcībā, tātad nolaidību kā negatīvu faktu nevar pierādīt, vienlaikus pierādīt var to, ka nolaidība nav bijusi un nolaidības neesamību (jeb to, ka viss izdarīts pareizi, tiesiski un pienācīgi) var pierādīt SIA /Nosaukums A/; prasītājiem nav pierādīšanas pienākuma šajā lietā, jo konstatējama tā saucamā stingrā atbildība.

Norāda, ka tā kā prasītāji ir atsvabināti no kaitējuma kā atbildības iestāšanās priekšnoteikuma pierādīšanas, tad kaitējuma apmēru morālā kaitējuma lietās nepierāda, bet par to var dot tikai norādes, kāds varētu būt nosakāmais kaitējuma apmērs.

Attiecībā uz cēloniskā sakara pierādīšanas pienākumu norāda, ka morālā kaitējuma lietās, kas saistītas ar ēkas sagrūšanu (īpaši tādas, kura atrodas būvniecības procesā), cēloniskā sakara pierādīšana ir vērtējama kopsakarā ar prettiesiskās rīcības fakta pierādīšanas pienākuma sadali un izpratni par atbildības iestāšanos. Kaitējuma cēlonis būtībā ir tehnisks, nevis juridisks raksturlielums, jo tas izskaidro, kādā tehniskā veidā cieta prasītāji.

Par cēlonisko sakaru izskatāmajā lietā ir atzīstama SIA /Nosaukums A/ rīcības (bezdarbības, nolaidības) virkne, kur vairākas darbības (bezdarbība) izriet viena no otras, kas rezultējās sabiedrisko drošības interešu aizskārumā un secīgi noveda līdz traģiskajām sekām. Minētās tēzes pareizību apstiprina arī tiesību doktrīna, kur norādīts, ka nodarītais kaitējums var rasties virknes savstarpēji saistītu iemeslu dēļ, proti, ja nebūtu pirmā (viena) iemesla, nesekotu arī pārējie, kas kopumā noveduši pie attiecīgā kaitējuma.

[7.11] Ievērojot Satversmes 92.pantā, Civillikuma 1635.pantā noteikto, apelatora ieskatā par SIA /Nosaukums A/ prettiesisko rīcību atbilstīgs atlīdzinājums par prasītājiem nodarīto morālo kaitējumu ir 70 000 000 EUR katrai ģimenei.

Uzskata, ka prasītājiem papildus radīts arī šāds morālais kaitējums: pārdzīvojumi saistās arī ar SIA /Nosaukums A/ rīcību pēc notikuma sekām, kurā tie ilgstoši neatvainojās un joprojām noliedz savu saistību ar notikumu, formāli atsaucieties uz priekšrakstiem un pēc būtības faktiski izvairoties no atbildības joprojām; radītās bailes saistītas ar to, ka prasītāji vairs nevar justies droši par savu dzīvību un veselību, apmeklējot jebkuru sabiedrisku celtni; neuzticēšanās cieši saistīta ar radītajam bailēm, ar to, ka prasītāji vairs nevar paļauties uz to, ka jebkura būvniecības objekta, sabiedriski nozīmīgas ēkas būvniecības procesā tiks izdarīts viss iespējamais, lai nodrošinātu prasītāju tuvinieku dzīvības un veselības saglabāšanu. Neuzticēšanās saistīta arī ar to, vai var paļauties uz attiecīgajās ēkās strādājošo darbinieku instrukcijām (apgalvojumiem) par to, vai šajā brīdī ēkā atrasties ir droši; ja nav atbilstošas reakcijas, nevar paļauties uz valsts iekārtu un taisnīgu tiesību aizsardzību; SIA /Nosaukums A/ amatpersonas un īpašnieki, kas uzskatāmi par ar viņu cieši saistītām personām, neizrāda cieņas pilnu attieksmi pret notikumā bojā gājušajiem, cietušajiem, to radiniekiem, t. sk., pret prasītājiem. Šādas konkrētas cieši saistītas personas, kas reprezentē SIA /Nosaukums A/, ar savu uzvedību pēc notikuma un uzsāktās tiesvedības laikā vēl vairāk padziļina prasītāju ciešanas.

[7.12] Apelācijas sūdzības iesniedzējs lūdz tiesu: 1) atzīt par prettiesisku atbildētājas SIA /Nosaukums A/ bezdarbību ēkā /adrese A/, kas noveda pie smagām sekām; 2) piedzīt no atbildētājas SIA /Nosaukums A/ par labu prasītājiem kompensāciju par nodarīto morālo kaitējumu 70 000 000 EUR; 3) piedzīt no atbildētājas SIA /Nosaukums A/ par labu prasītājiem visus radušos tiesāšanās izdevumus (lietas 26.sējuma 160.-227.lapa).

[8] Atbildētājas SIA /Nosaukums A/ pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Valsts amatpersona iesniedzis tiesā rakstveida paskaidrojumus par prasītāju pārstāvja apelācijas sūdzību, norādot, ka apelācijas sūdzība, kā arī prasītāju prasības ir pilnībā nepamatotas un noraidāmas turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[8.1] Paskaidrojumu iesniedzējs nepiekrīt apelācijas sūdzībā norādītajam, ka būvniecības otrajā kārtā nebija paredzēts izbūvēt /vieta/ /adrese A/, jumta labiekārtojumu un ka tā bijusi nelikumīga būvniecība.

[8.2] Attiecībā par prasītāju pārstāvja apgalvojumu, ka būvniecības otrajā kārtā nebija paredzēts izbūvēt /vieta/ jumta labiekārtojumu, norāda, ka saskaņā ar /datums/ spēkā bijušo Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumu Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi" 135.punktu darbu veikšanas projektu, pamatojoties uz akceptētu būvprojektu, izstrādā galvenais būvuzņēmējs – šajā gadījumā trešā persona SIA „/Nosaukums C/". Būvprojektu būvvalde akceptēja 2010.gada 16.aprīlī un tajā bija paredzēti būvniecības darbi uz /vieta/ jumta otrās kārtas būvdarbu laikā. Darbu veikšanas projekts izstrādāts tikai pēc tam, kad būvvalde bija akceptējusi būvprojektu un nepilnības darbu veikšanas projektā, pat ja tādas pastāv, neatceļ saskaņotu būvprojektu.

[8.3] Prasītāju pārstāvis apgalvoto, ka SIA /Nosaukums A/ zināja par jumta pārslodzi. Šajā sakarā uzsver, ka otrās kārtas /amats/, SIA „/Nosaukums C/" darbinieks /pers. O/ norādīja par labiekārtošanas darbu veikšanu un uzdeva jautājumu par jumta konstrukciju nestspēju. Tomēr šo jautājumu /pers. O/ uzdeva nevis SIA /Nosaukums A/ pārstāvei /pers. U/, bet gan projekta būvkonstrukciju daļas autora SIA /Nosaukums G/ pārstāvjiem, būvinženieriem, kuri sniedza atbildi, ka jumts nav pārslogots un attiecīgi labiekārtošanas darbus drīkst veikt. Līdz ar to, ja būvkonstrukciju daļas autors, kura tiešā kompetencē ir jautājums par konstrukciju nestspēju, dod pozitīvu atbildi jautājumā par slodžu nestspēju, tad uz to var paļauties gan /amats/, kurš tā arī darīja un darbi tika veikti, gan arī pasūtītāja, turklāt pasūtītāja nav un viņai arī nav jābūt apveltītai ar būvinženiera speciālajām zināšanām, kas ļauj aprēķināt kopņu nestspēju.

Kā norādījis profesors Kalvis Torgāns: „Bezdarbība kā neuzmanība izpaužas tad, ja personai pastāv tiesību normā vai līgumā noteikts juridisks pienākums rīkoties, taču tā to ignorē.". Prasītāju pārstāvis nav spējis norādīt, kā tieši SIA /Nosaukums A/ bezdarbība ir izpaudusies, un kura tiesību norma ir paredzējusi kādu konkrētu pienākumu, kuru SIA /Nosaukums A/ nav izpildījusi.

Uzsver, ka noskaidrot /datums/ /vieta/ notikušā jumta iegruvuma cēloni nepieciešams, gan vērtējot civiltiesiskās atbildības piemērošanu pēc vispārējā civiltiesiskās atbildības modeļa (atbildība uz Civillikuma 1635. un 1779.panta pamata, t. sk., atbildība par vainu, arī kontekstā ar Civillikuma 1084.pantu), gan stingrās jeb bezvainas atbildības gadījumā (atbildība uz Civillikuma 2347.panta pamata, kuras piemērošanai nepieciešams konstatēt cēlonisko sakaru starp iespējamu paaugstinātas bīstamības avota iedarbību un kaitīgo seku iestāšanos).

[8.4] Pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, uzskata, ka tiesa pareizi piemērojusi Civillikuma 1084.pantu, nav atteikusies to analizēt. Piekrīt spriedumā secinātajam, ka, īpašnieces civiltiesiskās atbildības piemērošanai kontekstā ar Civillikuma 1084.panta pirmo daļu, nepieciešams konstatēt četrus civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumus (tiesību aizskārēja prettiesisku rīcību, vainu, kaitējuma esamību un cēlonisko sakaru starp kaitējumu un

prettiesisko rīcību).

[8.5] Uzskata, ka SIA /Nosaukums A/ nav jāuzņemas atbildība par citu būvspeciālistu pieļautajām kļūdām. Tiesa pamatoti vērtējusi arī SIA /Nosaukums A/ piesaistīto būvspeciālistu atbildību.

[8.5.1] Pirmkārt, /datums/ spēkā bijušā Būvniecības likuma 33.panta pirmā daļa *expressis verbis* noteic katra būvniecības procesa dalībnieka atsevišķu, nošķirtu atbildību par savu rīcību.

[8.5.2] Otrkārt, arī no citām būvniecību regulējošām speciālajām tiesību normām izriet, ka atbildība ir piemērojama tām personām, kas tieši veic būvniecībā ietilpstošos darbus, respektīvi, būvspeciālistus.

[8.5.3] Treškārt, pretēji apelatora viedoklim, SIA /Nosaukums A/ atbildība neiestājas arī uz Civillikuma 1782.panta pamata, jo Civillikuma 1782.pants paredz atbildību par „kļūdu izvēlē", nevis atbildību kā pašiem darbiniekiem vai kalpotājiem. Pasūtītāja atbildība tiek piemērota nevis par paša kaitējuma sekām, bet par rūpības trūkumu, izvēloties kalpotājus un darbiniekus. Šajā ziņā nav iemesla uzskatīt, ka SIA /Nosaukums A/ nebūtu pievērsusi pienācīgu rūpību, izvēloties uzņēmējus, jo brīdī, kad tika veikta šī uzņēmēju izvēle, nebija nekāda pamata apšaubīt viņu profesionalitāti – gan kā atbildīgais projektētājs, gan arī kā galvenais būvuzņēmējs tika izvēlētas nozarē pazīstamas un pieredzējušas kapitālsabiedrības, papildus piesaistot arī konsultantu, kas bija liela, starptautiski pazīstama koncerna pārstāvis Latvijā.

[8.5.4] Ceturtkārt, SIA /Nosaukums A/ nav piemērojama atbildība par būvspeciālistu rīcību arī tādēļ, ka visu darbību veikšanai saistībā ar būvniecību /adrese A/, SIA /Nosaukums A/ piesaistīja neatkarīgus uzņēmējus (kuri savukārt vēl nodarbināja apakšuzņēmējus), kas saskaņā ar doktrinālā dokumenta „Eiropas deliktu tiesību principi" 6:102.panta otro daļu nav uzskatāms par pasūtītāja palīgu un tam (neatkarīgajam uzņēmējam) ir pašam sava, no pasūtītājas nošķirta atbildība par savu rīcību.

Līdz ar to, pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, attiecībā uz SIA /Nosaukums A/ nav piemērojama Eiropas deliktu tiesību principu 4:202 pantā noteiktā atbildība par palīgu nodarīto kaitējumu.

[8.6] Uzskata, ka prasītāju pārstāvja atsaukšanās uz diviem spēku zaudējušiem Latvijas būvnormatīviem – LBN 303-03 „Būvuzraudzības noteikumi" un LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi" nedod pamatu secināt, ka SIA /Nosaukums A/ būtu pieļāvusi prettiesisku rīcību.

No abu minēto būvnormatīvu 4.punktiem paskaidrojumu iesniedzēja ieskatā var secināt tikai to, ka pasūtītājs ir atbildīgs par savu normatīvajos aktos noteikto pienākumu neizpildi, bet nevis par neizpildi no citu būvniecības procesa dalībnieku puses, kurus tie nav izpildījuši saskaņā ar normatīvajiem aktiem.

[8.7] Secina, ka prasītāju pārstāvja pārmetumi, ka tiesa, izvērtējot būvniecības tehniskā izpildījuma pareizību, ir pārkāpusi prasības robežas, nav pamatoti.

Tieši prasītāju pārstāvis gan prasības pieteikumos, gan apelācijas sūdzībā kā argumentus, ar ko pamatota prasītāju prasība, ir minējis gan iepriekš minētos Latvijas būvnormatīvu pārkāpumus, gan mēģinājis pamatot SIA /Nosaukums A/ atbildību par paaugstinātas bīstamības avota nodarīto kaitējumu. Kā rezultātā atbildētāja sniedza pierādījumus un paskaidrojumus, lai pierādītu savus iebildumus pret celto prasību, savukārt, tiesai, izskatot lietu, bija jānoskaidro lietas apstākļi, kuri ietilpst pierādīšanas priekšmetā – prasības pamata fakti un atbildētāja iebildumu pamata fakti (meklējamie fakti).

[8.8] Prasītāju pārstāvis nepamatoti uzskata, ka tiesa kļūdaini piemērojusi Satversmi, jo tiesas secinājumi paskaidrojumu iesniedzēja ieskatā saskan gan ar pastāvošo doktrīnu, gan judikatūru. Turklāt prasītāju pārstāvis nepamatoti, izraujot no konteksta, cenšas piedēvēt tiesai secinājumu, ka personai ir tiesības uz taisnīgu tiesu un atbilstīgu atlīdzinājumu tikai tad, ja kaitējumu radījusi valsts. Tieši pretēji, tas, ko norādījusi tiesa ir, ka Satversmes 92.panta pirmais teikums kopsakarā ar šā paša panta trešo teikumu uzliek likumdevējam pozitīvu pienākumu: izstrādāt un pieņemt tādu regulējumu, kas personas tiesību pārkāpuma gadījumā ļautu īstenot efektīvu tiesisko aizsardzību. Spriedumā secināts, ka konkrētajā gadījumā nevar pārmest likumdevējam, ka tas nebūtu definējis civiltiesiskās atbildības noteikumus, kas piemērojami lietā, tādēļ tiesa nekonstatē, ka konkrētajā gadījumā Satversmē ietvertās pamattiesības ir piemērojamas privāttiesisku attiecību regulēšanā. Minēto argumentu tiesa pamatojusi ar Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014.gada 27.novembra spriedumu lietā Nr.SKC-156/2014, kurā ir skaidri norādīts, ka ar Satversmes normām nevar pamatot vienas privātpersonas civilprasību pret citu privātpersonu.

Līdz ar to tiesas secinājums saskan ar pastāvošajām judikatūras atziņām. Norāda, ka, lai arī iepriekš – spriedumā lietā Nr.SKC-12/2009 (uz kuru atsaucas prasītāju pārstāvis) Senāts bija pieļāvis privātpersonas civilprasību pret valsti uz Satversmes normu pamata, minētajā 2014.gada 27.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-156/2014 norādīts, ka tas nav pieļaujams, ja prasību ir cēlusi viena privātpersona pret otru (tajā lietā – par ceļu satiksmes negadījumā nodarīta kaitējuma atlīdzību).

Ņemot vērā minēto, uzskata, ka prasītāju pārstāvja pārmetumi, ka tiesa nav vērtējusi Satversmes 105.panta piemērošanu lietā, nav pamatoti.

[8.9] Nepamatoti apelators uzskata, ka tiesa nepareizi konstatējusi, ka lietā nav piemērojamas preču un pakalpojumu drošuma prasības.

Pirmkārt, SIA /Nosaukums A/ nav tirgū pārdevusi patērētājiem nevienu preci vai sniegusi pakalpojumu. Līdz ar to SIA /Nosaukums A/ nav uzskatāma par pakalpojuma sniedzēju, preces ražotāju, importētāju, vai izplatītāju, vai sastāvdaļas ražotāju, bet atbildība par nedrošām precēm un pakalpojumiem saskaņā ar likumu „Par atbildību par preces vai pakalpojuma trūkumiem" var tikt attiecināta tikai uz šīm personām, ko pamatoti konstatējusi arī tiesa.

Otrkārt, likums „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem" un tajā paredzētā atbildība saskaņā ar šī likuma 3.panta pirmo daļu ar „preci" saprot tikai kustamas ķermeniskas lietas un attiecīgi regulē tikai šāda veida preses (kustamas ķermeniskas lietas) radīta kaitējuma jautājumus. To, ka nekustamā īpašuma īpašniecei principā nevar tikt piemērota atbildība par preču un pakalpojumu drošumu, 2015.gada 6.augusta atzinumā norāda arī /Nosaukums M/ /amats/ /pers. V/, atsaucoties uz Eiropas Padomes 1985.gada 25.jūlija direktīvas Nr.85/374/EEK noteikumiem, secinot, ka atbildība tiek attiecināta uz kustamu ķermenisku lietu ražotājiem, importētājiem un pakalpojuma sniedzējiem.

[8.10] Nav pamatoti apelatora pārmetumi tiesai par nepareizu Civillikuma 2347.panta piemērošanu. Par paaugstinātas bīstamības avotu uzskata nevis pašu lietu, bet gan darbības ar to.

Projektēšanai pašai par sevi, kamēr tā ar būvdarbu palīdzību netiek īstenota dabā, nepiemīt nekādas fizikālas ķīmiskas vai bioloģiskas īpašības. Līdz ar to par būvniecību kā par iespējamu paaugstinātas bīstamības avotu varētu runāt tieši saistībā ar būvdarbiem, laikā, kad tie tiek veikti, jeb kamēr tie „atrodas kustībā".

Kā varbūtējs paaugstinātas bīstamības avots jāvērtē tieši būvdarbu veikšana, nevis pati ēka /adrese A/, un tirdzniecības process tajā. Ir svarīgi uzsvērt, ka būvdarbus saskaņā ar Būvniecības likuma 10.panta pirmo daļu varēja (un vēl joprojām var) veikt (un līdz ar to valdīt būvniecību kā paaugstinātas bīstamības avotu) tikai tādas personas, kurām valsts šādas tiesības ir piešķīrusi, izsniedzot sertifikātu, piešķirot patstāvīgas prakses tiesības vai ierakstot būvkomersantu reģistrā. Savukārt šī paša likuma 33.panta pirmā daļa paredz katra būvniecības procesa dalībnieka individuālu atbildību par savas rīcības rezultātā radīto kaitējumu.

[8.11] Iebilst pret apelatora viedokli, ka otrās kārtas būvdarbi, t. sk., /vieta/ apzaļumošanas darbi, ir uzskatāmi par paaugstinātas bīstamības avotu, turklāt tie arī nav atzīstami par cēloni, kas izraisīja notikumu.

Kompleksās ekspertīzes atzinumā, kas sākotnēji iesniegts krimināllietā Nr.11511002713, atbildot uz 6.3.1.jautājumu, 12. un 13.lpp. norādīts, ka /datums/ notikuma cēlonis ir metāla kopņu savienojuma mezgla pārslogošana, kas notika kļūdainu aprēķinu dēļ. Uz identisku notikuma cēloni norādīts arī

/vieta/ speciālistu /Nosaukums H/ atzinuma 381.lpp. (tulkojumā) atbildē uz 1a jautājumu. Arī 2017.gada 12.decembrī tiesas sēdē nopratinātais liecinieks /pers. P/ apliecināja, ka jumta sagruvuma cēlonis bija kļūda - nepareizi būvkonstrukciju aprēķini.

Iespējams, ka zināmu apmulsumu var radīt kriminālprocesa atzinuma 14.lpp., atbildē uz 6.3.5.jautājumu norādītais, ka otrās kārtas realizācijas rezultātā veiktais jumta slodžu palielinājums, izbūvējot jumta labiekārtojumu bija cēloniskā saistībā ar jumta konstrukcijas sabrukumu. Kriminālprocesa atzinuma autori pēc būtības pateikuši, ka otrās kārtas būvdarbu veikšana ir radījusi papildus slodzi. Ņemot vērā, ka uz būvdarbu veikšanu, tāpat kā uz jebkādām citām darbībām ar ķermeniskām lietām iedarbojas gravitācija un tās iespaidā šo darbību veikšana rada zināmu slodzi, šāds secinājums ir pašsaprotams.

Otras kārtas būvdarbu radītā slodze nav notikuma cēlonis. Cēlonis ir cits – ēkas, kurā ietilpa /vieta/, būvkonstrukciju daļas autores SIA /Nosaukums G/ pieļauta kļūda metāla kopņu projektēšanas aprēķinos, kas radīja situāciju, ka jumta konstrukcijas bija pārslogotas jau pēc pirmās kārtas būvniecības. Šo kļūdu pieļāva nevis SIA /Nosaukums A/, bet konkrētas personas.

[8.12] Uzskata, ka SIA /Nosaukums A/ nav atzīstama par subjektu, kas atbildīga par paaugstinātas bīstamības avota nodarīto kaitējumu. Likumdevējs kā uz personu, kas ir atbildīga par paaugstinātas bīstamības avota iedarbību, norāda personu, kas veic attiecīgo darbību, kas ir uzskatāma par paaugstinātas bīstamības avotu.

[8.13] Tiesas secinājums, ka Civillikuma 2347.pants neparedz morālā kaitējuma atlīdzību, bet gan tikai zaudējumu atlīdzību, paskaidrojumu iesniedzēja ieskatā tas saskan ar jaunākajām judikatūras atziņām.

Norāda uz būtisku judikatūras pavērsienu, kuru Augstākās tiesas Civillietu departaments izdarījis ar 2015.gada 5.marta spriedumu lietā Nr.SKC-250/2015 (C04327108), uz kuru atsaukusies arī tiesa. Šī sprieduma, kuru Augstākās tiesas Civillietu departaments taisījis paplašinātā sastāvā, motīvu daļas 15.punktā Civillietu departaments izdara būtisku secinājumu, ka Civillikuma 2347.panta otrajā daļā paredzētā stingrā tiešā atbildība paaugstinātas bīstamības avota valdītājam ir attiecināma tikai uz zaudējumu atlīdzības pienākumu. Savukārt jautājums par morālā kaitējuma atlīdzību ir vērtējams uz vispārējiem pamatiem saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu, kas, kā jau minēts, kā vienus no obligātiem atbildības priekšnoteikumiem paredz vainu un prettiesisku rīcību, kas vismaz saistībā ar SIA /Nosaukums A/ nav konstatējama. Šādas judikatūras atziņas Augstākā tiesa ir vēlreiz apstiprinājusi arī ar 2016.gada 3.jūnija spriedumu lietā Nr.SKC-143/2016 (C28244808) (7.2.punkts, 3.lpp.) un tās pilnībā saskan arī ar tiesību normas aizsardzības mērķa doktrīnas atziņām.

Līdz ar to secina, ka pieteiktais prasījums par morālā kaitējuma atlīdzību uz Civillikuma 2347.panta otrās daļas pamata nevar tikt apmierināts, jo šī norma – Civillikuma 2347.panta otrā daļa morālā kaitējuma atlīdzību neregulē.

[8.14] Uzsver, ka prasītāju pārstāvis nav atbrīvots no pierādīšanas pienākuma prasībā pret SIA /Nosaukums A/.

Lai piemērotu atbildību par paaugstinātas bīstamības avota radītu kaitējumu, vispirms nepieciešams pierādīt, ka kaitējumu ir radījis tieši paaugstinātas bīstamības avots. Pierādīšanas pienākums šajā ziņā gultas pēc vispārējiem noteikumiem uz prasītājiem, nevis pēc kādiem izdomātiem izņēmuma noteikumiem – uz atbildētāju. Šāds secinājums izriet gan no likuma, gan no tiesību doktrīnas.

Pirmkārt, vienīgais gadījums, kad prasītāju pārstāvja pierādīšanas pienākuma nasta mazinātos, būtu tajā gadījumā, ja saistībā ar /datums/ traģēdiju ierosinātajā kriminālprocesā būtu stājies spēkā notiesājošs spriedums pret SIA /Nosaukums A/, tās darbiniekiem vai amatpersonām. No judikatūras atziņām izriet, ka prasītāju pārstāvis nav atbrīvots no pierādīšanas pienākuma prasībā pret SIA /Nosaukums A/, kas nav minētā kriminālprocesa dalībniece nekādā procesuālā statusā.

Otrkārt, Civillikuma 2347.panta otrā daļa neparedz jebkādus specifiskus noteikumus par to, kuram jāpierāda, ka kaitējumu nodarījis paaugstinātas bīstamības avots. Līdz ar to ir piemērojams vispārējais pierādīšanas pienākuma sadalījums, kas izriet no Civilprocesa likuma 93.panta pirmās daļas.

Turklāt pierādīšanas pienākuma sadali nemaina apstāklis, ka prasība celta par iespējamu ārpuslīgumisku tiesību aizskārumu (deliktu). Tādējādi prasītāju pārstāvis nav pierādījis un lietā nav neviena pierādījuma, kas pierādītu, ka /vieta/ jumta iegruvumu ir izraisījuši tajā brīdī notiekošie (otrās kārtas) būvdarbi.

[8.15] Nepiekrīt apelatora apgalvojumam, ka kriminālprocesa atzinums, kurā norādīts notikuma cēlonis, ir tikai tehnisks dokuments par šauru tehnisku jautājumu, kam lietā nav izšķirošas nozīmes.

Šajā sakarā norāda, ka tiesa pamatoti, izvērtējot lietā iesniegtos pierādījumus, secinājusi, ka notikumu izraisījuši nepareizi aprēķināti un projektēti kopņu apakšjoslas montāžas savienojumi. Ne kriminālprocesa atzinums, ne /Nosaukums H/ atzinums nesatur juridisku vērtējumu par cēlonisko sakaru. Turklāt arī 2017.gada 12.decembrī tiesas sēdē nopratinātais liecinieks /pers. P/, atbildot uz prasītāju pārstāvja uzdoto jautājumu, apliecināja, ka nav veicis analīzi ne par to, kāda ir iespējamā ēkas īpašnieces atbildība saistībā ar izstrādāto būvprojektu, ne par to, kāda ir juridiskā cēloņsakarība attiecībā par iespējamo īpašnieču atbildību.

Norāda, ka kriminālprocesa atzinuma 9. un 6.3.9.punktā norādīti vēl divi papildus cēloņi, kas ietekmēja notikuma rašanos. Ne par vienu no šiem cēloņiem (galveno cēloni un diviem papildcēloņiem) nav vainojama SIA /Nosaukums A/, kurai nebija iespējams paredzēt katastrofu.

[8.16] Attiecībā par notikuma cēloni norāda arī uz apelatora nepatieso apgalvojumu, ka SIA /Nosaukums A/ nav iesniegusi pierādījumus par citu konkrētu personu vainu nodarījumā, līdz ar to lietā esot pamats piemērot *res ipsa loquitur* principu. Tieši pretēji, gan no SIA /Nosaukums A/ rakstveida paskaidrojumiem, gan pārstāvja tiesas debašu laikā paustā, gan no lietā esošajiem pierādījumiem – kriminālprocesa atzinuma un /Nosaukums H/ atzinuma izriet, ka notikuma cēlonis ir ēkas, kurā ietilpa /vieta/, būvkonstrukciju daļas autores SIA /Nosaukums G/ pieļautā projektēšanas kļūda.

[8.17] Ņemot vērā, ka prasītāju prasības celtas par solidāras atbildības noteikšanu un morālā kaitējuma atlīdzības solidāru piedziņu, tad, taisot spriedumu par individuālas atbildības piemērošanu, tiesa būtu pārkāpusi Civilprocesa likuma 192.pantu.

Prasītāji ir saņēmuši kompensāciju no SIA „/Nosaukums B/" un SIA „/Nosaukums E/, līdz ar to viņi vairs nevar prasīt kompensācijas no SIA /Nosaukums A/, jo prasības ir celtas par solidāru izpildījumu un Civillikuma 1670.panta gadījumā aizliedz vairākkārtēju izpildījumu, ja runa ir par solidārām saistībām.

Civiltiesiskās atbildības obligāti priekšnoteikumi ir prettiesiska rīcība, vaina un cēloniskais sakars starp prttiesisko rīcību un konkrēto kaitējumu. Tā kā attiecībā pret SIA /Nosaukums A/ šie civiltiesiskās atbildības obligātie priekšnoteikumi iztrūkst, civiltiesiskās atbildības piemērošanai pret SIA /Nosaukums A/ nav likumīga pamata.

[8.18] Līdz ar to, pamatojoties uz Civillikuma 1084., 1402., 1635., 1670., 1779., 1779.[1], 1782., 2347.pantu, 1995.gada 10.augusta Būvniecības likuma 8.panta pirmās daļas 1. un 4.punktu, 10.panta pirmo daļu, likuma „Par tiesu varu" 17.panta pirmo daļu, kā arī Satversmes 92.pantu, paskaidrojumu iesniedzējs lūdzu tiesu pilnībā noraidīt prasītāju pārstāvja apelācijas sūdzību par Zemgales rajona tiesas 2018.gada 29.marta spriedumu un pilnībā noraidīt prasītāju prasības (lietas 27.sējuma 4.-12.lapa).

[9] Trešās personas SIA „/Nosaukums B/" pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Valsts amatpersona iesniedzis tiesā rakstveida paskaidrojumus par prasītāju pārstāvja apelācijas sūdzību, norādot, ka uzskata spriedumu par tiesisku un pamatotu, savukārt prasītāju pārstāvja apelācijas sūdzību - par nepamatotu un pilnībā noraidāmu turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[9.1] Paskaidrojumu iesniedzējs norāda, ka pievienojas spriedumā paustajam secinājumam, ka notikumu izraisījusi tieši kļūda pirmās kārtas

būvprojektā - nepareizi aprēķināti un projektēti kopņu apakšjoslas montāžas savienojumi. Attiecīgi ēka kaut kad būtu sagruvusi neatkarīgi no tā, vai tiek vai netiek veikta otrās kārtas būvniecība. Līdz ar to starp otrās kārtas būvdarbiem un ēkas jumta sagruvumu nepastāv cēloņsakarība.

Uzskata, ka tiesa pamatoti nav vērtējusi SIA „/Nosaukums B/" darbības saistībā ar ugunsgrēka trauksmes signalizācijas aktivizēšanos un cilvēku evakuāciju, jo prasību pret SIA „/Nosaukums B/" prasītāji vairs neuzturēja, tiesvedība šajā daļā izbeigta un attiecīgie tiesas lēmumi stājušies likumīgā spēkā.

Secina, ka SIA „/Nosaukums B/" nav civiltiesiski atbildīga par sekām, kas radušās ēkas jumta sagruvuma rezultātā, nav pieļāvusi prettiesisku, vainojamu rīcību, kas izpaustos kā cilvēku piespiedu evakuācijas neveikšana, cita starpā, šādu iemeslu dēļ: 1) notikuma dienā nepastāvēja tiesību norma, kas būtu noteikusi pienākumu veikt cilvēku piespiedu evakuāciju, pastāvot konkrētajiem faktiskajiem apstākļiem (t. i., neesot ugunsgrēkam, proti, viltus trauksmes gadījumā); 2) SIA „/Nosaukums B/" ievēroja tiesību normās un profesionāļu instrukcijās norādīto rīcības modeli viltus trauksmes gadījumam, pieaicināja profesionāli SIA /Nosaukums N/, lai tā ierastos objektā, novērtētu situāciju, kā arī novērstu viltus trauksmi; 3) ņemot vērā faktiskos apstākļus, kā arī ugunsgrēka trauksmes sistēmas uzbūvi un funkcijas, SIA „/Nosaukums B/" bija neiespējami paredzēt ēkas jumta sagruvumu: a) ugunsgrēka trauksmes signalizācija bija paredzēta tikai ugunsgrēku atklāšanai un izziņošanai, tā nebija paredzēta nekādu citu draudu, tostarp ēkas jumta sagruvuma atklāšanai, b) viltus trauksmes signāls, kas izraisīja trauksmi, pienāca no cauruļvada ēkas pagrabstāvā, kam nebija saiknes ar vēlāk sagruvušo ēkas jumtu, c) ugunsgrēka trauksme ilgstoši skanēja tāpēc, ka ēkas pagrabā bija aktivizējies ugunsdzēsības sūknis, tāpēc objektīvi nebija pamata uzskatīt, ka ēkā pastāv kāda bīstamība.

[9.2] Paskaidrojumu iesniedzējs lūdz tiesu noraidīt pilnībā prasītāju pārstāvja iesniegto apelācijas sūdzību par Zemgales rajona tiesas 2018.gada 29.marta spriedumu (lietas 27.sējuma 25.-28.lapa).

[10] Trešās personas SIA /Nosaukums E/ pilnvarotā pārstāve zvērināta advokāte Valsts amatpersona iesniegusi tiesā rakstveida paskaidrojumus par prasītāju pārstāvja apelācijas sūdzību, norādot, ka tā ir nepamatota un pilnībā noraidāma turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[10.1] Paskaidrojumu iesniedzēja norāda, ka tiesa vispusīgi un objektīvi izvērtējusi lietā esošos pierādījumus, kā arī pušu paustos argumentus, izdarījusi pamatotus, lietas faktiskajiem apstākļiem atbilstošus secinājumus, tā rezultātā taisījusi pamatotu spriedumu. Līdz ar to paskaidrojumu iesniedzēja pievienojas sprieduma motīvu daļā izdarītajiem secinājumiem.

[10.2] Uzsver, ka sprieduma motīvu daļā izdarītie argumenti un secinājumi pamato, cita starpā, arī to, ka SIA /Nosaukums E/ nav un nevar būt civiltiesiski atbildīga par ēkas /adrese A/, jumta iebrukuma rezultātā trešajām personām nodarīto kaitējumu: 1) atbildība par nodarīto kaitējumu saskaņā ar Civillikuma 1084.pantu iestājas atbilstoši Civillikuma saistību tiesību nodaļā norādītajiem vispārīgajiem nosacījumiem par kaitējuma atlīdzības pienākumu, proti, Civillikuma 1084.pants neparedz stingro atbildību, bet gan norāda uz nepieciešamību izvērtēt, vai konkrētajā gadījumā konstatējama īpašnieka prettiesiska vainojama rīcība; 2) prasītāju pilnvarotais pārstāvis nepamatoti atsaucas uz Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2016.gada 22.jūlija spriedumu lietā Nr.SKC-36/2016 (C31256305), norādot, ka gadījumā, ja trešajām personām ir nodarīts kaitējums, vienmēr atbildība iestājas būves īpašniekam. Minētajā lietā ir bijuši no konkrētās civillietas atšķirīgi faktiskie apstākļi, proti, zaudējumi trešajai personai tika nodarīti patvaļīgas būvniecības rezultātā. Konkrētajā lietā nav konstatēts, ka notikusi patvaļīga būvniecība, vai ka būvniecība būtu notikusi, neievērojot normatīvo aktu prasības; 3) jumta iegruvuma brīdī ēkas pirmā kārta bija pieņemta ekspluatācijā, ekspluatācijā nodoto ēkas daļu varēja lietot laikā, kamēr norisinājās ēkas otrās kārtas būvdarbi; 4) ne /vieta/ ierīkošana ekspluatācijā nodotajā ēkas daļā, ne tirdzniecība pati par sevi nav uzskatāma par paaugstinātas bīstamības avotu; 5) par paaugstinātas bīstamības avotu noteikti nav uzskatāmas visas normatīvajos aktos norādītās būvniecības procesa stadijas, piemēram, projektēšana; 6) vienlaicīga ekspluatācijā nodotās ēkas daļas lietošana un ēkas otrās kārtas būvdarbu veikšana nevar tikt atzīta par paaugstinātas bīstamības darbību, jo tā neradīja identificējamu un paredzamu risku trešajām personām; 7) ēka pati par sevi nav paaugstināts bīstamības avots, jo tai nepiemīt paaugstinātas bīstamības avotam raksturīgas īpašības, tās lietošana nerada nekontrolējamus, bīstamus un citu personu apdraudošus riskus, ēkas izmantošanas sabiedriskais raksturs vai konkrētajā gadījumā - tajā notiekošā tirdzniecība, nav pazīmes, kas raksturo lietas kā paaugstinātas bīstamības avotu; 8) ēkas otrās kārtas būvdarbu veikšana nav cēloniskā sakarā ar ēkas jumta nogruvumu un secīgi kaitējuma nodarīšanu prasītājiem; 9) ar lietas materiālos esošajiem pierādījumiem pierādīts, ka jumta sabrukšanas cēlonis bija kļūda konstrukcijas slodžu aprēķināšanā, nevis otrās kārtas būvdarbi. Ēkas jumta konstrukciju sabrukums notika, jo jumta kopnes apakšējais savienojuma mezgls bija pārslogots 6,5 reizes. Pie pareiza un pietiekama konstrukciju slodžu aprēķina otrās kārtas būvdarbi neradītu nekādus drošības draudus. Ja nebūtu pieļauta kļūda slodžu aprēķinā, ēkas jumts neiegrūtu; 10) Preču un pakalpojumu drošuma likums un likums „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem" nav piemērojami konkrētā strīda izšķiršanai. Pirmkārt, atbilstoši minēto likumu jēgai ēkas īpašnieks nav uzskatāms par pakalpojumu sniedzēju, preces ražotāju, importētāju, izplatītāju vai sastāvdaļu ražotāju. Otrkārt, nekustamais īpašums minēto likumu izpratnē nav uzskatāms par preci, izstrādājumu vai produktu; 11) tā kā ēkas pirmā kārta bija pieņemta ekspluatācijā un kompetenta institūcija to akceptēja kā atbilstošu, īpašnieks bija tiesīgs uzskatīt, ka būvniecības process ir noticis atbilstoši normatīvajos aktos ietvertajām prasībām, ievērojot akceptētu būvprojektu. Saskaņā ar Civillikuma 1636.pantu tiesību aizskāruma nav, ja kāds tikai izlieto sev piederošu tiesību. Tādējādi prasītāju pārstāvja pārmetums, ka ēku lietot nedrīkstēja, nav pamatots, jo ēkas lietošana, laikā kamēr noritēja otrās kārtas būvdarbi, bija atļauta, proti, tam bija tiesisks pamats; 12) konkrētajā situācijā ēkas īpašniecei bija neiespējami paredzēt jumta sabrukšanu; 13) ēkas īpašniece nevarēja un tai arī nevajadzēja paredzēt notikumu, jo ēkas pirmā kārta tika nodota ekspluatācijā un kompetentas iestādes bija devušas atļauju veikt būvniecību divās kārtās. Gan tehniskie projekti, gan būvatļauja bija spēkā esoši dokumenti, kurus bija izvērtējuši savas jomas profesionāļi. Ēkas īpašniecei nevar pārmest neparedzēšanu, ja šādu notikumu attīstību nespēja paredzēt pat tie speciālisti, kuriem to teorētiski bija jāparedz - arhitekti, projektētāji, būvnieki, būveksperts, būvuzraugs. Ēkas īpašniecei nebija jāparedz ēkas vai tās daļas sabrukšana deviņus mēnešus pēc ēkas pirmās kārtas nodošanas ekspluatācijā. Ēkas īpašniece nav pat pieļāvusi Civillikuma 1649.pantā noteikto vieglu neuzmanību, jo nebūtu bijis saprātīgi organizēt ēkas griestu konstrukciju stiprības pārbaudi, pirms tam nepastāvot pat aizdomām par būvniecības kvalitāti, konstrukciju stiprību u.c.; 14) ēkas jumta labiekārtošanas darbu laikā bija pieļaujama ar būvniecību nesaistītu personu atrašanās tirdzniecības telpās (ekspluatācijā nodotajā ēkas daļā), jo ēkas pirmās kārtas būvniecības process bija pabeigts; 15) ekspluatācijā nodotās ēkas telpas, kurās ēkas jumta iebrukuma laikā atradās ar būvniecību nesaistītas personas, nav uzskatāmas par būvniecības objektu; 16) pretēji prasītāju pārstāvja viedoklim, ekspluatācijā nodotā ēkas daļa un ieeja tajā nebija jāierobežo atbilstoši būvniecību regulējošajām prasībām un tur nebija jāizliek brīdinājumi un paziņojumi par būvdarbiem, drošības instrukcijas, tāpat veikala apmeklētājiem nebija jāizdala arī drošības ekipējums; 17) konkrētajā lietā nav piemērojamas Vides aizsardzības likuma normas. Minētajā likumā ietverto nosacījumu pārkāpumi un atbildība par videi nodarīto kaitējumu attiecas uz kaitējumu, kas nodarīts īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, kā arī īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem, ūdeņiem, augsnei un zemes dzīlēm; 18) prasītāji nav pierādījuši, ka ēkas jumts iebruka īpašniecei noteiktu pienākumu neizpildes dēļ vai, ka to izraisīja ēkas uzturēšanas trūkumi, proti, prasītāji nav pierādījuši ēkas īpašnieces bezdarbību.

[10.3] Paskaidrojumu iesniedzēja lūdz tiesu pilnībā noraidīt prasītāju celto prasību, kā arī pilnībā noraidīt prasītāju pārstāvja apelācijas sūdzību (lietas 27.sējuma 31.-35.lapa).

[11] Tiesas sēdē apelācijas sūdzības iesniedzēju prasītāju /pers. A/, /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/ pilnvarotais pārstāvis zvērināta advokāta palīgs /pers. Z/ apelācijas sūdzību uzturēja, prasību uzturēja tādā apmērā kā norādīts apelācijas sūdzībā, tiesas sēdē 2019.gada 2.aprīlī sniedza

prasības pieteikumos un apelācijas sūdzībā norādītajam analogus paskaidrojumus, papildus, atbildot uz atbildētājas SIA /Nosaukums A/ pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta Valsts amatpersona jautājumiem, paskaidroja, ka no kompleksā ekspertu atzinuma (16.lpp.) izriet, ka būvniecības procesam dažos posmos dokumentācijas nebija, tostarp attiecībā uz kopņu izmantošanu un izbūvi. Dokumentācija sastādīta pēc tam. SIA /Nosaukums A/ bija galvenā būvniecības procesa ierosinātāja - pasūtītāja, piesaistīja būvniekus, kuri pieļāvuši kļūdu. Būvdarbu žurnālu neaizpilda pasūtītāja. SIA /Nosaukums A/ zināja par nepilnībām kopņu dokumentācijā. Pasūtītāja neizstrādā būvniecības dokumentāciju, to dara piesaistītie sertificētie speciālisti. Pasūtītājai, kura piedalās būvniecības sanāksmēs, būtu jāspēj konstatēt darbības, kurām vispār nav dokumentācijas.

Negadījums notika vairāku apstākļu dēļ, bet galvenā bija projektēšanas kļūda. Pasūtītāja nevar paredzēt projektēšanas kļūdu, apskatot projektu, bet varēja pamanīt būvniecības kļūdu dabā, kad notika otrās kārtas būvniecība – bija iespējams pamanīt spraugas kopņu mezglos starp fasonlapām.

Prasības pamatā ir atbildība pēc Civillikuma 1084.panta – ēkas īpašnieces atbildība saskaņā ar kaitīgo seku iestāšanos. Vērtējot atbildību pēc Civillikuma 1084.panta kopsakarā ar Civillikuma 1085.pantu, atbilstoši Civilprocesa likuma 5.panta sestajai daļai, norāda, ka SIA /Nosaukums A/ atbild saskaņā ar vispārīgiem noteikumiem par civiltiesiskās atbildības iestāšanos, tostarp arī par paaugstinātas bīstamības avotu atbilstoši Civillikuma 2347.panta otrajai daļai.

Atbildētājas rupjā neuzmanība ir saistīta ar otrās kārtas būvniecību, kurai nebija dokumentācijas, palielinātas ēkas jumta slodzes dēļ tā sabruka. Atsevišķu darbību veikšana otrās kārtas būvniecības procesā bija patvaļīga, proti, darbības, kas saistītas ar smagumu – melnzemes un bruģakmens celšanu uz ēkas jumta.

Neatļautā darbība izpaudās atbildētājas bezdarbībā, kuras rezultātā iestājās visiem zināmās sekas. Paaugstinātā bīstamība attiecas uz otrās kārtas būvniecību. Kopne pārslogota 6,5 reizes.

[11.1] Tiesas sēdē atbildētājas SIA /Nosaukums A/ pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Valsts amatpersona apelācijas sūdzību un prasību neatzina, tiesas sēdē 2019.gada 2.aprīlī nolasīja un iesniedza tiesai rakstveida paskaidrojumus, kuros, izklāstot lietas apstākļus, norādīts, ka atbildētāja nav civiltiesiski atbildīga par/datums/ /vieta/ jumta nogruvuma rezultātā radīto trešo personu kaitējumu.

[11.1.1] Attiecībā uz to, ka prasītāji par prasības pamatu izmanto Eiropas deliktu tiesību principus, norāda, ka civiltiesiskās atbildības pamatu Latvijas Republikā noteic Latvijas likumdevējs. Līdz ar to Eiropas deliktu tiesību principi nevar būt par patstāvīgu avotu civiltiesiskās atbildības piemērošanai.

[11.1.2] Prasītāji pauduši pozīciju, ka pilnīgi visiem atbildētājas civiltiesiskās atbildības pamatiem piemērojams apgrieztais pierādīšanas pienākums saistībā ar atbildību par paaugstinātas bīstamības darbībām, ka jāpierāda arī tas, ka atbildētāja nav rīkojusies prettiesiski, kā arī cēloniskā sakara neesamība, savukārt prasītāju kaitējuma esamība nav jāpierāda nevienam, jo tā esot prezumējama. Tādējādi atbildētājai jāpierāda praktiski viss, bet prasītāji no pierādīšanas pienākuma lietā ir atbrīvoti.

Secina, ka pretēji prasītāju pārstāvja apgalvotajam, nepastāvot notiesājošam spriedumam krimināllietā (kas šajā gadījumā nepastāv), nav nekāda pamata piemērot juridisko konstrukciju, kurā prasītāju vienīgais pienākums ir pieradīt tuvinieku bojāejas faktu. Prasītāji nekādā veidā nav pamatojuši kā tieši SIA /Nosaukums A/ būtu aizskārusi prasītāju tiesības. Konkrēta pamatojuma neesamību Augstākā tiesa 2012.gada 27.septembra lietā Nr.SKC-309/2012 ir uzskatījusi par iemeslu, lai atteiktu prasītājam piešķirt morālā kaitējuma kompensāciju. Minētajā spriedumā Augstākā tiesa arī atzina, ka morālā kaitējuma esība nevar tikt prezumēta visos gadījumos, jo tas neatbilstu Civillikuma 1635.panta jēgai un mērķim. Arī šajā gadījumā nav nekāda juridiska pamata prezumēt morālā kaitējuma esību prasītājiem, savukārt no pierādīšanas viedokļa prasītāju pārstāvis nav pierādījis nedz morālā kaitējuma smagumu, nedz arī morālā kaitējuma esību vispār.

[11.1.3] Arī stingrā atbildība par paaugstinātas bīstamības avota radītu kaitējumu pati par sevi nevar būt pamats apgrieztajam pierādīšanas pienākumam. Tā kā prasītāju pārstāvis šo apgalvojumu nav nekādā veidā pierādījis, tas ir jānoraida kā nepamatots. Nav pierādīts, ka prasītājiem kaitējumu nodarījis paaugstinātas bīstamības avots.

Ievērojot Civillikuma 2347.panta otrajā daļā ietverto izņēmumu no vispārējās personu atbildības par trešajām personām radītu kaitējumu, nepieciešams noskaidrot, kāds ir šīs tiesību normas tvērums, un norādīt, kādēļ šī tiesību norma konkrētajā lietā nav piemērojam, tostarp tā nevar tikt attiecināta uz SIA /Nosaukums A/ kā nekustamā īpašuma /adrese A/, kurā ietilpa arī sagruvušais /vieta/, vienu no bijušajām kopīpašniecēm.

Saskaņā ar Būvniecības likuma 10.panta pirmo daļu būvdarbus varēja (un vēl joprojām var) veikt (un līdz ar to valdīt būvniecību kā paaugstinātas bīstamības avotu) tikai tādas personas, kurām valsts šādas tiesības ir piešķīrusi, izsniedzot sertifikātu, piešķirot patstāvīgas prakses tiesības vai ierakstot būvkomersantu reģistrā.

No lietā esošajiem pierādījumiem - /Nosaukums H/ atzinuma un kompleksās ekspertīzes atzinuma, kas sākotnēji tika iesniegts kriminālietā Nr.11511002713, izriet, ka notikumu un tādējādi arī cilvēku bojāeju, arī to, kuru sakarā prasītāji ir cēluši prasības, ir izraisījuši cēloņi, kas nevar tikt uzskatīti par paaugstinātas bīstamības avotu - kā galvenais cēlonis - projektēšanas kļūda. Savukārt projektēšana pati par sevi nav uzskatāma par darbību ar paaugstinātu bīstamību, jo tai pašai par sevi trūkst fizikālas iedarbības riska. Otrās kārtas būvdarbi nav uzskatāmi par iespējamo paaugstinātas bīstamības avotu, kura iedarbība būtu izraisījusi notikumu. Tas skaidri izriet no kriminālprocesa atzinuma.

Saistībā ar otrās kārtas būvdarbiem kriminālprocesa atzinuma 14.lpp., atbildot uz 6.3.5.jautājumu, norādīts, ka iegruvušās kopnes bija pārslogotas jau pēc pirmās kārtas būvdarbu pabeigšanas. Līdz ar to, ja vērtē otrās kārtas būvdarbus kā apgalvotu jumta iegruvuma cēloni (juridiskā nozīmē), jau no vienkāršākās cēlonības noteikšanas doktrīnas *conditio sine qua non* (noteikums, bez kura nē) izriet secinājums, ja otrās kārtas būvdarbi nebūtu (tos teorētiski „paņemot nost"), tad /vieta/ jumts būtu iegruvis, jo tā konstrukcijās esošās kopnes bija pārslogotas jau pēc otrās kārtas būvniecības. Savukārt, ja nebūtu pieļauta projektēšanas kļūda kopņu nestspējas aprēķinā, /vieta/ jumts būtu izturējis arī otrās kārtas būvdarbu radītās slodzes. /vieta/ jumta iegruvumu ietekmēja vai arī būtu varējuši novērst citi apstākļi, nevis otrās kārtas būvdarbu esamība vai neesamība. Līdz ar to otrās kārtas būvdarbi kā apgalvots paaugstinātas bīstamības avots nav uzskatāms par jumta iegruvuma cēloni un tādējādi arī nav iemesla runāt par atbildību uz Civillikuma 2347.panta otrās daļas pamata, jo jumta iegruvumu nav izraisījusi paaugstinātas bīstamības avota iedarbība.

Pie šādiem apstākļiem nav pamata piemērot atbildību par paaugstinātas bīstamības avota kaitējumu, jo kaitējumu nav radījis paaugstinātas bīstamības avots.

Turklāt otrās kārtas būvdarbi nevar tikt atzīti par notikuma cēloni arī tādēļ, ka tas būtu pretrunā ar atziņu, ka par kāda notikuma cēloni atzīstams tikai tāds notikums vai parādība, ko var adekvāti uzskatīt par šāda notikuma cēloni. Citiem vārdiem, par notikuma cēloni uzskatāms tikai tāds faktors, kas parasti izraisa šāda veida notikumu.

Uzsver, ka būvdarbu veikšanai parasti neseko būves sagrūšana, un no adekvātās teorijas viedokļa projektā otrās kārtas būvdarbu un/vai tajos ietilpstošo jumta labiekārtošanas darbu veikšana - nav uzskatāma par notikuma cēloni.

Pat, ja uzskatītu, ka jumta iegruvumu izraisījuši būvdarbi kā iespējams paaugstinātas bīstamības avots, SIA /Nosaukums A/ jebkurā gadījumā nav tā persona, kurai par to būtu jāatbild, savukārt pret atbilstošajām personām prasītāji prasību nav cēluši.

Ja par būvniecības kā paaugstinātas bīstamības avota iedarbību būtu atzīstams būvniecības pasūtītājs, tad pēc šādas ačgārnas loģikas arī, piemēram, par taksometra kā transportlīdzekļa un līdz ar to paaugstinātas bīstamības avota radītu kaitējumu, izraisot ceļu satiksmes negadījumu, varētu tikt atzīta persona, kura ir izsaukusi šo taksometru. Lieki piebilst, ka šāds atbildības sadalījums būtu acīmredzami absurds. Tomēr ne mazāk absurda būtu

atbildības piemērošana būvdarbu pasūtītājam.

Arī citu apsvērumu dēļ SIA /Nosaukums A/ nevar būt tā persona, kurai būtu jāatbild par būvniecību kā paaugstinātas bīstamības avotu. Fakts, kurš liecina, ka SIA /Nosaukums A/ nav atbildīga par notikušajiem būvdarbiem ir tas, ka SIA „/Nosaukums C/" bija apdrošinājusi savu kā būvdarbu veicējas civiltiesisko atbildību (ko arī likums prasa), no kā izriet, ka visu būvniecības risku ir uzņēmusies tieši SIA „/Nosaukums C/", nevis darbu pasūtītāja SIA /Nosaukums A/.

Pat ja uzskata, ka /vieta/ jumta iegruvumu izraisījusi paaugstinātas bīstamības avota iedarbība, stingrā tiešā atbildība attiecināma tikai uz zaudējumu atlīdzību, kas nav prasīta, nevis uz lietā prasīto morālā kaitējuma atlīdzību.

[11.1.4] Nav pamata morālā kaitējuma atlīdzības piedziņai no SIA /Nosaukums A/ tikai tāda iemesla dēļ, ka tā ir viena no nekustamā īpašuma /adrese A/, kopīpašniecēm. Vērtējot SIA /Nosaukums A/ civiltiesisko atbildību, jāizvērtē, vai attiecībā pret SIA /Nosaukums A/ ir konstatējami četri atbildības priekšnoteikumi - tiesību aizskārēja prettiesiska rīcība, vaina, kaitējuma esamība un cēloniskais sakars starp kaitējumu un prettiesisko rīcību. Visi minētie atbildības priekšnoteikumi jākonstatē, lai piemērotu civiltiesisko atbildību kopsakarā ar Civillikuma 1084.panta pirmo daļu.

Uzskata, ka lietā nav konstatējama un prasītāju pārstāvis lietas iztiesāšanas laikā pat nav norādījis, kā tad konkrētajos apstākļos būtu izpaudusies SIA /Nosaukums A/ prettiesiskā rīcība. Prasītāju pārstāvja pārmetumi par SIA /Nosaukums A/ prettiesisku rīcību noraidāmi kā nepamatoti. Arī prasītāju pārstāvja atsaukšanās uz diviem, nu jau spēku zaudējušiem Latvijas būvnormatīviem - LBN 303-03 „Būvuzraudzības noteikumi" un LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi" nedod pamatu secināt, ka SIA /Nosaukums A/ būtu pieļāvusi prettiesisku rīcību.

Pirmkārt, civiltiesisko atbildību nevar nodibināt tikai uz Ministru kabineta noteikumu, nevis likuma pamata, jo Civillikuma 1402.pants noteic, ka *saistību tiesības rodas vai nu no tiesiska darījuma, vai no neatļautas darbības, vai pēc likuma.*

Otrkārt, no abu minēto būvnormatīvu 4.punktiem, uz kuriem atsaucas prasītāju pārstāvis, var secināt tikai to, ka pasūtītājs ir atbildīgs par savu normatīvajos aktos noteikto pienākumu neizpildi, bet nevis par neizpildi no citu būvniecības procesa dalībnieku puses, kurus šie citi būvniecības procesa dalībnieki nav izpildījuši saskaņā ar normatīvajiem aktiem. Tātad pēc būtības šo būvnormatīvu normas tikai pateic loģisko domu, ja pasūtītājs pats ir prettiesiski rīkojies, nedz būvuzraudzība, nedz autoruzraudzība neatbrīvo viņu no atbildības. Tajā pašā laikā šīs būvnormatīvu normas nenoteic konkrētus pasūtītāja pienākumus un līdz ar to nav nekāda pamata apgalvot, ka SIA /Nosaukums A/ būtu pieļāvusi prettiesisku rīcību, neizpildot šos pienākumus, kas vispār nav noteikti.

Tāpat nav konstatējams arī cēloniskais sakars un SIA /Nosaukums A/ vaina. Tātad, lai izvērtētu cēlonisko sakaru, vispirms nepieciešams noteikt cēloni. Norāda, ka notikuma cēlonis un attiecīgi arī cēlonis cilvēku bojāejai bija nevis apgalvota autoceltņa lietošana torņa celtņa vietā (kas starp citu, arī pati par sevi nav pierādīta), vai arī 200 tonnu melnzemes substrāta pacelšana uz/vieta/ ēkas jumta (kas arī pati par sevi nav pierādīta), bet gan ēkas, kurā ietilpa /vieta/, /adrese A/, būvkonstrukciju daļas autores SIA /Nosaukums G/ pieļauta projektēšanas kļūda, kuras rezultātā metāla kopnes nespēja turēt to slodzi, kas tām bija jātur saskaņā ar projektu. Tas skaidri norādīts lietā esošajos pierādījumos.

Pirmkārt, /Nosaukums H/ atzinuma 381.lpp. (tulkojumā), atbildot uz 1a jautājumu, norādīts, ka sabrukšanu izraisīja kļūda kopņu apakšjoslas montāžas savienojuma projektā, tātad projektēšanas kļūda. Vēl jo vairāk, tālāk tajā pašā atzinuma lpp. norādīts, ka saskaņā ar aprēķiniem plānotās tērauda kopnes nevarēja balstīt ne vienmērīgo slodzi, kas norādīta projekta dokumentācijā (20 kN/m^2), ne apzaļumotā jumta plānoto slodzi (15,46 kN/m^2 patstāvīgā slodze plus 4,0 kN/m^2 mainīgā slodze).

Otrkārt, šādi paši secinājumi ir ietverti kriminālprocesa atzinumā, no kura 6.3.1.punkta izriet, ka konstatētas būtiskas kļūdas tērauda kopņu MK-1 konstruktīvajā risinājumā. Atsevišķi kopnes tērauda elementi ir pārslogoti. Tieši šī mezgla pārslogošana izraisīja jumta nobrukumu. Papildus tam no kriminālprocesa atzinuma 6.3.2.punkta izriet, ka kopnes apakšējais savienojuma mezgls pārslogots 6,5 reizes. Tieši šī savienojuma mezgla pārslodze izraisīja jumta konstrukcijas sabrukumu.

Tādējādi secina, ka notikuma cēlonis ir projektēšanas kļūda, kuru pieļāva nevis SIA /Nosaukums A/, bet gan SIA /Nosaukums G/, kura tieši veica projektēšanu.

Turklāt kriminālprocesa atzinumā ir norādīti vēl divi papildus cēloņi, kas ietekmēja notikuma rašanos. Kā pirmais papildus cēlonis, kas ir minēts kriminālprocesa atzinuma 9.punktā, ir tas, ka sertificēts būveksperts /pers. S/, kurš veica projekta būvekspertīzi, nav konstatējis kļūdu kopņu konstruktīvajos aprēķinos, kas liecina arī par to, ka kopņu piepūles vispār nav pārbaudītas, jo pretējā gadījumā kļūdas tiktu konstatētas. No atbildības viedokļa saskaņā ar Civillikuma 1645.pantu šāda /pers. S/ rīcība klasificējama kā rupja neuzmanība. Kā otrais papildus cēlonis, kas ir minēts kriminālprocesa atzinuma 6.3.9.punktā, jānorāda tas, ka pirmās kārtas būvniecības laikā netika konstatētas spraugas starp fasonlapām kopņu mezglos un to malu atlocīšanās sākšanās, kā arī netika konstatēta skrūvjsavienojumu deformēšanās, kas būvniecības speciālistiem bija jākonstatē un, ja tas būtu izdarīts, arī tas ļautu konstatēt kopņu nepietiekamo nestspēju, veikt attiecīgos pasākumus un novērst notikumu. Tas bija jāpamana attiecīgiem būvdarbu veicējiem, kas nodarbojās ar pretuguns aizsargkrāsojuma uzklāšanu, kā arī būvniecības speciālistiem, kas veica segto darbu pieņemšanu. Šis apgalvojums savukārt tiek pamatots ar kriminālprocesa atzinumā norādīto, ka to visu varēja izdarīt, tikai atrodoties kopņu tiešā tuvumā, tās rūpīgi apskatot un veicot no tehniskās specifikācijas prasībām izrietošas manipulācijas, t. sk., saskarē ar konstrukcijām. Līdz ar to arī personas, kuras pieņēma šos segtos darbus, ir pieļāvušas rupju neuzmanību, kaut arī viņām bija iespēja pamanīt pazīmes, kuru dēļ būtu pamats veikt konstrukciju pārbaudi, atklāt esošo problēmu un novērst notikumu.

Uzsver, ka SIA /Nosaukums A/ konkrēto kaitīgo seku iestāšanos paredzēt nevarēja, jo nevarēja paredzēt iepriekš norādītos cēloņus, kas ir saistīti ar specifisku nozari, kurā nepieciešamas speciālas zināšanas. Šos cēloņus - gan projektēšanas kļūdu, gan arī pārējās divas rupjas neuzmanības epizodes ir pieļāvuši sertificēti būvspeciālisti. Tomēr SIA /Nosaukums A/ nevarēja un tai arī nevajadzēja konstatēt projektēšanas kļūdas, kā arī būvspeciālistu pieļauto neuzmanību. Gan projektēšana, gan būvprojekta ekspertīze, gan arhitektūra, gan būvuzraudzība un būvdarbu vadīšana ir pārlieku specifiskas nozares, ko, kā jau minēts, drīkst veikt tikai īpaši sertificētas personas ar speciālām zināšanām. Tas skaidri izriet no notikuma brīdī spēkā bijušā Būvniecības likuma 8.panta. Līdz ar to no kriminālprocesa atzinuma var droši secināt, ka tieši būvspeciālisti, nevis SIA /Nosaukums A/, ir pieļāvuši vainu rupjas neuzmanības formā, kā arī prettiesisku rīcību, kuras dēļ vēlāk iestājās notikums, respektīvi, cēloniskais sakars pastāv ar minēto trešo personu, bet nevis SIA /Nosaukums A/ rīcību.

Iebilst pret prasītāju pārstāvja apgalvojumu, ka SIA /Nosaukums A/ vajadzēja spēt kaitīgo seku iestāšanos paredzēt tikai no paša būvniecības fakta, vai arī no tā, ka uz /vieta/ jumta tika veikti apzaļumošanas darbi.

Pirmkārt, jāņem vērā, ka /Nosaukums H/ atzinuma 383. un 384.lpp., atbildot uz 4d jautājumu, norādīts, ka šāda sabrukšana, kāda notika, bija momentāna. Līdz ar to ir skaidrs, ka SIA /Nosaukums A/ nekādi nevarēja šo iegruvumu iepriekš paredzēt pēc kādām konkrētām, visām saprātīgām personām pamanāmām pazīmēm.

Otrkārt, šādi apgalvojumi ir pretrunā normatīvajos aktos paredzētajai būvniecības sadalīšanai kārtās, proti, /datums/ spēkā bijušo Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumu Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi" 1.panta 4.punkts noteic, ka būves kārta ir būvprojektā noteikta būves daļa, ko var pieņemt ekspluatācijā neatkarīgi no citām būves daļām.

Treškārt, pats fakts, ka būves, ēkas, telpas vai citas konstrukcijas jumtam vai griestiem ir jābalsta lielas slodzes, nedod pamatu uzskatīt, ka notiks

iegruvums, jo šīs slodzes ir iespējams aprēķināt, tāpat kā ir iespējams aprēķināt to, kādai jābūt attiecīgo konstrukciju nestspējai. Attiecīgi, ja šīs slodzes un nestspēja ir aprēķināti, tad nekas ļauns nenotiek.

Ceturtkārt, ir jāvērtē jautājums, vai SIA /Nosaukums A/ ir rīkojusies kā saprātīga persona. Būtiski ir tas, ka saprātīgas personas rīcības vērtējums minēto noteikumu kontekstā ir objektīvs, nevis subjektīvs. Personas rīcības atbilstības nepieciešamās rīcības standartam izvērtējumam ir jābalstās uz objektīviem un pēc iespējas uz attiecīgajiem faktiskajiem apstākļiem piemērotiem kritērijiem. SIA /Nosaukums A/ nevar piedēvēt, ka tai vajadzētu būt apveltītai ar specifiska būvniecības procesa dalībnieka - būvinženiera (konstruktora) zināšanām par tērauda kopņu konstruktīvajiem risinājumiem, vai, ka tai vajadzētu spēt paredzēt, ka iestāsies tāds kaitējums, kāds iestājās, jo uz to nebija norādījis neviens no iesaistītajiem būvinženieriem.

Piektkārt, kā redzams no /Nosaukums H/ atzinumā ietvertās atbildes uz 4d jautājumu (383.lpp. tulkojumā) par sabrukšanas risku neliecināja kādas ārējas pazīmes, bet pati sabrukšana bija momentāna. Turklāt, kā norādīts /Nosaukums H/ atzinumā ietvertajā atbildē uz 7.jautājumu (385.lpp. tulkojumā), jumta sabrukšanas risku nevarētu noteikt pat profesionāls būvinženieris. Tā kā nav šaubu, ka SIA /Nosaukums A/ nav arī profesionāls būvinženieris, tad ir skaidrs, ka tā vēl jo vairāk nevarēja paredzēt jumta sabrukšanas risku un to novērst.

Līdz ar to vēl secina, ka ir pilnībā nepamatoti runāt par īpašnieces atbildību par ēkas sagrūšanu, ja tai vispār nebija jāzina, vai tai nebija ne mazāko iespēju kā saprātīgai personai un krietnam un rūpīgam saimniekam zināt, ka ēkai ir defekti, šajā gadījumā, nepareizs konstruktīvais risinājums jumta tērauda kopnēm.

Visbeidzot, to, ka lietā nav konstatējama SIA /Nosaukums A/ atbildība, apliecina arī tas apstāklis, ka nedz SIA /Nosaukums A/, nedz tās amatpersonas, nedz darbinieki nav atzīti nedz par apsūdzētajiem, nedz arī tiem ir piemērots cits statuss saistībā ar /vieta/ traģēdiju iztiesāšanai nodotajos kriminālprocesos.

[11.1.5] Uzskata, ka nav arī pamata apgalvot, ka SIA /Nosaukums A/ būtu jāuzņemas atbildība par citu būvniecības procesa dalībnieku rīcības sekām.

Pirmkārt, Latvijas tiesības paredz katra būvniecības procesa dalībnieka individuāli nošķirtu atbildību par savas, nevis citu, rīcības sekām. Atbildība par būvdarbu veikšanas kā paaugstinātas bīstamības avota iedarbības kaitīgajām sekām būvdarbu veicējam, nevis pasūtītājam, ir skaidri nostiprināta arī Eiropas deliktu tiesību principu 1:101.pantā. Arī vairākās Eiropas valstīs pastāv tiesiskais regulējums, kurš paredz, ka atbildība par darbību ar paaugstinātas bīstamības avotu neiestājas, ja kaitējumu izraisījusi ar atbildētāju nesaistīta trešā persona.

Otrkārt, arī no citām būvniecību regulējošām speciālajām tiesību normām izriet, ka atbildība ir piemērojama tām personām, kas tieši veic būvniecībā ietilpstošos darbus, respektīvi, būvspeciālistiem, kas nav SIA /Nosaukums A/. Būvniecības likuma 8.panta pirmā daļa noteic, ka ar būvniecības procesu saistītos darbus, arī būvdarbus var veikt tikai atbilstoši sertificētas personas. Šīm personām Būvniecības likuma 34.panta pirmā daļa paredz obligātu civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu. Tātad arī no likuma sistēmas un mērķa viedokļa redzams likumdevēja mērķis atbildību par ar būvniecības procesu saistīto darbu kvalitāti noteikt tieši attiecīgajiem būvspeciālistiem, no kuriem (nevis no pasūtītāja) tiek prasīts profesionālo zināšanu apliecinājums (sertifikācijas veidā), kā arī civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana.

Treškārt, tas, kā prasītāju pārstāvis lūdz piemērot SIA /Nosaukums A/ civiltiesisko atbildību, pēc savas būtības ir anglosakšu tiesību saimē pazīstamā *vicarious liability*, turklāt vēl radikālākā veidā, būtībā kā absolūta atbildība, kas tādā veidā, kā to pasniedz prasītāju pārstāvis, netiek piemērota pat anglosakšu tiesību saimes valstīs. Tātad atbildība uz šāda pamata SIA /Nosaukums A/ nav piemērojama gan tā iemesla dēļ, ka likumdevējs šādu atbildības modeli Latvijas tiesību normās nav paredzējis, gan arī tā iemesla dēļ, ka pat, ja šī vicarious liabiliiy Latvijas tiesībās būtu paredzēta, lietas faktisko apstākļu kontekstā SIA /Nosaukums A/ nebūtu piemērojama civiltiesiskā atbildība arī uz šī atbildības modeļa pamata.

[11.1.6] Uzskata, ka prasība nevar tikt apmierināta arī tā iemesla dēļ, ka prasītāji ir noslēguši izlīgumu ar SIA „/Nosaukums B/" un SIA /Nosaukums E/, SIA „/Nosaukums B/" ir izmaksājusi prasītājiem kompensāciju. Lai arī nevar atstāt bez ievērības SIA „/Nosaukums B/" un SIA „/Nosaukums E/ uzsvērto, ka ar noslēgto vienošanos viņas nav atzinušas vainu un nav uzņēmušās juridisko atbildību par /datums/ traģēdijas sekām, tomēr nevar atstāt bez ievērības arī to, ka faktiski 100 000 EUR kompensācija prasītājiem (vienas ģimenes ietvaros par katru bojāgājušo ģimenes locekli) ir izmaksāta tikai /datums/ notikušās traģēdijas dēļ. Secina, ka prasītāji jau ir saņēmuši kompensāciju 100 000 EUR, kas pārsniedz Latvijā līdz šim piespriestās morālā kaitējuma atlīdzības par tuvinieku bojāeju.

[11.1.7] Pārstāvja ieskatā prasība ir noraidāma arī tādēļ, ka Civilprocesa likumā noteiktā kārtībā nav pierādīta tuvu emocionālo saišu esamība starp prasītājiem, kā arī bojāgājušo personu.

Personu tiesības saņemt morālā kaitējuma atlīdzību ir atkarīgas no tā, vai šīm personām upura nāves brīdī ar viņu bija tuvas emocionālas saites.

Lietā nav neviena pierādījuma, kas apliecinātu tuvu emocionālu saišu esamību starp prasītāju un bojā gājušo personu.

[11.1.8] Prasītāju pārstāvja apgalvojumi, ka SIA /Nosaukums A/ būtu atbildīga par cilvēku neevakuēšanu no /vieta/ telpām, ir pilnībā aplami, jo uz /datums/ minētās telpas bija nodotas otras kopīpašnieces SIA /Nosaukums E/ atsevišķā lietošanā.

Pirmkārt, saskaņā ar SIA /Nosaukums E/ paskaidrojumiem pievienoto 2012.gada 16.jūlija SIA /Nosaukums A/ un SIA „/Nosaukums E/ vienošanos par kopīpašuma lietošanas kārtību nekustamā īpašuma /adrese A/, daļa, kurā saskaņā ar šīs vienošanās 1.1.1.apakšpunktu ietilpa arī /vieta/ telpas, tika nodota SIA /Nosaukums E/ atsevišķā lietošanā. Vēl jo vairāk, saskaņā ar šīs vienošanās 2.punktu SIA /Nosaukums A/ atteicās no visām tiesībām, ko citkārt atbilstoši Civillikuma normām kopīpašums piešķir, un SIA /Nosaukums E/ tika piešķirtas ekskluzīvas tiesības lietot un brīvi (pēc saviem ieskatiem) rīkoties ar nodalāmo īpašumu. Tādējādi, ievērojot 2012.gada 16.jūlija vienošanos, SIA /Nosaukums A/ nemaz nebija juridisku iespēju /datums/ rīkoties ar /vieta/ telpām, tai skaitā, evakuēt no tām cilvēkus. Secīgi, SIA /Nosaukums A/ arī nevar atbildēt par šajā sakarā pieņemtiem lēmumiem un veiktu vai arī neveiktu rīcību.

Otrkārt, šajās atsevišķā SIA /Nosaukums E/ lietošanā nodotajās /vieta/ telpās atradās /Nosaukums BB/, /Nosaukums O/ un citi veikali. SIA /Nosaukums A/ nebija nedz juridisku instrumentu, nedz loģiska pamata regulēt apmeklētāju plūsmu citu juridisku personu veikalos.

[11.1.9] Pretēji apelācijas sūdzībā ietvertajam mēģinājumam pamatot prasības pieteikumus ar argumentiem par preču un pakalpojumu drošumu regulējošām tiesību normām, norāda, ka šāda argumentācija neiztur nekādu kritiku. Pirmkārt, SIA /Nosaukums A/ nav tirgū pārdevusi patērētājiem nevienu preci vai sniegusi pakalpojumu. Līdz ar to tā nav uzskatāma par pakalpojuma sniedzēju, preces ražotāju, importētāju, vai izplatītāju, vai sastāvdaļas ražotāju, bet atbildība par nedrošām precēm un pakalpojumiem saskaņā ar likumu „Par atbildību par preces vai pakalpojuma trūkumiem" var tikt attiecināta tikai uz šīm personām. Otrkārt, likums „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem" un tajā paredzētā atbildība saskaņā ar šī likuma 3.panta pirmo daļu ar „preci" saprot tikai kustamas ķermeniskas lietas un attiecīgi regulē tikai šāda veida preses (kustamas ķermeniskas lietas) radīta kaitējuma jautājumus.

[11.1.10] Kritiski pārstāvis vērtē arī prasītāju pārstāvja mēģinājumu uzdot Satversmes normas kā pamatu atbildētājas civiltiesiskās atbildības noteikšanai.

Satversmē nostiprinātās cilvēktiesību normas tieši piemērojamas tikai attiecībās starp valsti un personu.

To, ka ar Satversmes normām nevar pamatot vienas privātpersonas civilprasību pret citu privātpersonu, skaidri norādījis Senāts savā 2014.gada 27.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-156/2014.

[11.1.11] Apstāklis, ka prasība pirmās instances tiesā celta par solidāru morālā kaitējuma atlīdzību un nav tikusi grozīta Civilprocesa likumā

noteiktajā kārtībā, pārstāvja ieskatā ir patstāvīgs pamats prasību un apelācijas sūdzības noraidīšanai.

Šajā sakarā norāda, ka prasītāji jau pēc tam, kad tika uzsākta lietas skatīšana pēc būtības, ir centušies grozīt prasību, mainot savu prasību no solidāras morālā kaitējuma atlīdzības uz dalītu. Arī apelācijas sūdzībā morālo kompensāciju prasītāji vairs nelūdz piedzīt solidāri, bet gan vispārējā kārtībā no SIA /Nosaukums A/. Tādējādi apelācijas sūdzība ir noraidāma arī tādēļ, ka tajā norādītais prasījums atšķiras no tā prasījuma, kuru prasītāji bija izvirzījuši pirmās instances tiesā.

Līdz ar to atbildētājas pārstāvis lūdz tiesu pilnībā noraidīt apelācijas sūdzību, kā arī pilnībā noraidīt prasītāju prasības pret SIA /Nosaukums A/, pilnībā atceļot arī iepriekš piemērotos prasības nodrošinājumus (lietas 27.sējuma 96.-110.lapa).

[11.2] Tiesas sēdē trešās personas SIA „/Nosaukums B/" pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Valsts amatpersona apelācijas sūdzību un prasību neatzina, tiesas sēdē 2019.gada 17.jūnijā sniedza rakstveida paskaidrojumos par apelācijas sūdzību norādītajam analogus paskaidrojumu.

Norāda, ka SIA „/Nosaukums B/" īrēja veikala telpas, nebija būvniecības procesa dalībniece. Konstatēts, ka ēkas sabrukšanas iemesls bija jumta kopņu nepareiza projektēšana pirmā kārtā, pie kā SIA „/Nosaukums B/" nevar tikt vainota, jo veikals atvērts 2011.gadā, kad pirmās kārtas būvniecība bija pabeigta. Otrās kārtas būvniecība notika laikā, kad veikals jau darbojās, bet būvniecība notika bez SIA „/Nosaukums B/" dalības. Telpas tika lietotas tiesiski, jo pirmās kārtas būvniecība bija pabeigta, objekts – nodots ekspluatācijā. Tehniskā projekta paskaidrojuma rakstā norādīts, ka veikala telpām jāfunkcionē otrās kārtas celtniecības laikā. Cilvēki veikalā atradās tiesiski. Līdz ar to pārstāvis pievienojas pirmās instances tiesas secinājumam, ka jumta sabrukšanas iemesls nebija otrās kārtas būvdarbi.

Pretēji prasītāju pārstāvja viedoklim, ka būvniecība notika cilvēkiem virs galvām, norāda, ka normatīvie akti to neaizliedza ne toreiz, ne tagad. Cilvēki ir jāevakuē no veikala, ja iedarbojas ugunsdzēsības signalizācija, ja ir izcēlies ugunsgrēks, bet ugunsgrēka nebija, līdz ar to atbilstoši ugunsdrošības noteikumiem evakuācija nebija jāveic. Veikalā skanēja viltus trauksme, kuru izraisīja citi cēloņi, ne ugunsgrēks. Lietas materiālos ir būvnieces SIA „/Nosaukums C/" piesaistītās apkšuzņēmējas SIA /Nosaukums J/, kura uzstādīja ugunsdrošības signalizācijas sistēmu, instrukcija, no kuras izriet, ka gadījumā, ja darbojas viltus trauksme, tad signalizācija ir jāapklusina. SIA „/Nosaukums B/" rīkojās saskaņā ar instrukciju, kura atradās apsardzes telpā un SIA „/Nosaukums B/" bija saistoša.

Negadījuma dienā signalizācija iedarbojās plkst.16:21:34, SIA „/Nosaukums B/" piesaistīja profesionāli ugunsdrošības jomā SIA /Nosaukums N/ pārstāvi /pers. T/, kurš ir sertificēts speciālists, viņš ieradās plkst.17:05, atslēdza signalizāciju, pateica, ka tā ir viltus trauksme. /pers. T/ neko nebija pārkāpis, viņš nav apsūdzēts kriminālprocesa ietvaros. Bet plkst.17:44 notika jumta iegruvums, kas bija momentāns, ko nevarēja paredzēt iepriekš.

No signalizācijas pults izraksta, kuru policija izņēma pēc notikušā, redzams, ka vienīgais signāls, kas pienāca no 6.līnijas, nāca no pagraba, kurš nesabruka, bet no veikala telpas, kurā bija signalizācijas 3. un 4.līnija, signāls nemaz nepienāca.

Tā kā SIA „/Nosaukums B/" ir uzņēmusies morālu atbildību par notikušo veikalā /Nosaukums BB/, tad katrai cietušo ģimenei izmaksāta 100 000 EUR par 54 bojāgājušajiem, 53 ģimenes šo naudu ir saņēmuši, tikai ar vienu ģimeni vēl turpinās tiesvedība.

[11.3] Tiesas sēdē trešās personas SIA „/Nosaukums C/" pilnvarotā pārstāve zvērināta advokāte Valsts amatpersona apelācijas sūdzību un prasību neatzina, tiesas sēdē 2019.gada 17.jūnijā paskaidroja, ka 2010.gada 6.augustā SIA „/Nosaukums C/" ar SIA „/Nosaukums A/ noslēdza līgumu par objekta /adrese A/, pirmās kārtas būvniecības darbiem. 2010.gada 16.aprīlī apstiprināts tehniskais projekts, 2010.gada 27.jūlijā saņemta būvatļauja. SIA „/Nosaukums C/" darbību nosaka vairāki normatīvie akti, bet galvenais no tiem ir Būvniecības likuma 16.panta pirmā daļa. Būvnieka darbību kontrolē: 1) būvuzraugs, kurš kontrolē būvdarbu atbilstību būvprojektam, arī arhitekts piedalās šajā procesā kā autoruzraugs; 2) būvinženieris - SIA /Nosaukums G/, arī piedalās kā autoruzraugs, kas kontrolē būvdarbu atbilstību būvprojektam; 3) pašvaldības būvinspektori, kuri pieņem lēmumu par objekta nodošanu ekspluatācijā tikai tad, ja ir pārliecinājušies, ka objekts atbilst projektam.

Norāda, ka pirmās kārtas būvniecība pabeigta nolīgtajā termiņā un nodota ekspluatācijā, savukārt īpašnieki to drīkstēja ekspluatēt. Būvdarbu veikšanu vairākās kārtās pieļauj Būvniecības likuma 16.pants, Ministru kabineta 2004.gada 13.aprīļa noteikumi Nr.299 „Par būvju pieņemšanu ekspluatācijā".

SIA „/Nosaukums C/" veica arī otrās kārtas būvniecību, būvatļauja izsniegta 2012.gada 19.septembrī, bija noslēgts līgums ar SIA /Nosaukums A/. Netika konstatēts, ka SIA „/Nosaukums C/" būtu atkāpusies no būvprojekta vai pārkāpusi tiesību normas. Neskatoties uz minēto, objekts sabruka, tādējādi jānoskaidro kāpēc jumts sabruka. No ekspertīzes atzinuma izriet, ka jumta sabrukšanas cēlonis ir nepareiza izmēra, nepareizi aprēķināti un projektēti kopņu apakšjoslas montāžas savienojumi. Kļūda, kas izraisīja jumta sabrukšanu, bija jau būvprojektā, kas iesniegts būvniekiem, bija nepareizi aprēķinātas slodzes. Kļūda, pirmkārt, radās jau pirmās kārtas projektā, to pieļāva būvinženieris, kas aprēķināja slodzes, proti, SIA /Nosaukums G/. Otrkārt, kļūdījās eksperts, kuram bija pienākums pārbaudīt aprēķinus.

Uzskata, ka būvdarbu veikšana nebija paaugstinātas bīstamības avots, jo otrās kārtas būvdarbi nebija tie, kas izraisīja jumta sabrukšanu. Šajā sakarā pārstāve pievienojas atbildētājas pārstāvja viedoklim, ka paaugstinātas bīstamības avots var būt tikai darbība, bet projektēšana nav darbība. Tādējādi Civillikuma 2347.panata otrā daļa lietā nav piemērojama. Saskaņā ar Būvniecības likuma 33.panta pirmo daļu SIA /Nosaukums G/ ir tā persona, kurai jāatlīdzina zaudējumi cietušajiem un prasītājiem konkrētajā lietā. Tāpēc prasība pret SIA /Nosaukums A/ nav pamatota un ir noraidāma.

[11.4] Tiesas sēdē 2019.gada 2.aprīlī trešās personas SIA /Nosaukums D/ pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Valsts amatpersona apelācijas sūdzību un prasību neatzina, tiesas sēdē 2019.gada 17.jūnijā pārstāvis nav ieradies. 2019.gada 17.jūnijā no pārstāvja saņemts iesniegums ar lūgumu skatīt lietu bez viņa klātbūtnes, jo ir aizņemts, nodrošinot aizstāvību klientam kriminālprocesā (lietas 27.sējuma 125.lapa).

[11.5] Tiesas sēdē trešās personas /vieta/ pilsētas pašvaldības pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Valsts amatpersona apelācijas sūdzību un prasību neatzina.

[11.5.1] Tiesas sēdē 2019.gada 17.jūnijā nolasīja un iesniedza tiesai rakstveida paskaidrojumus, kuros norādīts, ka /vieta/ pilsētas pašvaldība lietā pieaicināta kā trešā persona pēc visu sākotnējo atbildētāju lūguma, kas cita starpā argumentēts ar to, ka prasības pilnīgas vai daļējas apmierināšanas gadījumā atbildētāja SIA /Nosaukums A/ varētu vērst regresa prasījumus arī pret /vieta/ pilsētas pašvaldību, ja ar tiesas spriedumu tiktu konstatēta SIA /Nosaukums A/ kā paaugstinātas bīstamības avota valdītājas (īpašnieces) atbildība, uz šī pamata piedzenot atlīdzību par prasītājiem nodarīto morālo kaitējumu, proti, šādā situācijā atbildētāja būtu pamatoti ieinteresēta meklēt īsto vainīgo un vērsties pret viņu ar regresa prasījumu.

[11.5.2] No kompleksās ekspertīzes atzinuma, kā arī no /Nosaukums H/ ziņojuma izriet, ka, pirmkārt, konkrētajā gadījumā ir pieļauta rupja kļūda, veicot /vieta/jumta būvkonstrukciju projektēšanu, un cēlonis jumta sabrukumam bija šīs kļūdas dēļ izraisītā jumta kopņu nepietiekamā nestspēja (respektīvi, kopņu apakšējā mezgla pārslodze). Otrkārt, objekta otrās kārtas būvniecība, - pastāvot iepriekš minētajai kļūdai kā galvenajam cēlonim, - vienīgi veicināja jumta konstrukciju sabrukumu, jo tikai nejaušības dēļ /vieta/ jumta konstrukcijas nebija sabrukušas jau pirms otrās kārtas būvdarbu uzsākšanas. Treškārt, konkrētajā gadījumā objekta otrās kārtas būvniecības process no juridiskā viedokļa nav uzskatāms par /vieta/ jumta sabrukšanas cēloni.

Kas attiecas uz /vieta/ jumta sabrukšanas cēloņa iespējamo saistību ar /vieta/ pilsētas pašvaldības, respektīvi, /vieta/ pilsētas būvvaldes (turpmāk būvvalde) kompetenci un rīcību konkrētajā būvniecības procesā, tad no kompleksās ekspertīzes atzinuma un /Nosaukums H/ ziņojuma izriet, ka objekta „/vieta/ un /vieta/" /adrese A/, tehniskā projekta (turpmāk tehniskais projekts) risinājumi, respektīvi, tehniskā projekta tālākas detalizācijas risinājumi neatbilda tam, lai nodrošinātu /vieta/ jumta konstrukciju nepieciešamo mehānisko stiprību, stabilitāti un noturību.

/vieta/ pilsētas pašvaldība jau 2016.gada 19.jūlija rakstveida paskaidrojumos pirmās instances tiesai norādījusi, ka no būvprojektēšanas viedokļa Būvniecības likuma 3.panta trešās daļas 1.punkta, Vispārīgo būvnoteikumu 92.punkta un Latvijas būvnormatīva LBN 006-00 „Būtiskās prasības būvēm" 4.1.punkta normu adresāts ir projektētājs (respektīvi, būvprojekta un attiecīgās tā daļas vadītājs), kā arī būveksperts, ja konkrētais tehniskais projekts ir pakļauts būvekspertīzei (kā tas ir, piemēram, gadījumā, ja tehniskais projekts izstrādāts sabiedriski nozīmīgai būvei). Tieši projektētājam cita starpā ir pienākums ņemt vērā un izvērtēt visus iespējamos riska faktorus, veikt nepieciešamos aprēķinus un uz to pamata izstrādāt tādus tehniskā projekta konstruktīvos un citus risinājumus, kas nodrošina būves un visu tās elementu nepieciešamo stiprību, stabilitāti un noturību kā būvdarbu, tā arī ekspluatācijas laikā (t. sk. ņemt vērā un izvērtēt visus riskus, kas saistīti ar būvniecības sadalīšanu kārtās, no kurām nākamo kārtu paredzēts būvēt, vienlaikus ekspluatējot iepriekšējo būves kārtu, uz šo risku izvērtējuma un nepieciešamo aprēķinu pamata tehniskajā projektā paredzot atbilstošus risinājumus).

Veicot tehniskā projekta būvkonstrukciju daļas profesionālu pārbaudi, pieaicinātajam būvekspertam cita starpā ir pienākums padziļināti izvērtēt projektā paredzēto konstruktīvo un citu risinājumu atbilstību normatīvo aktu prasībām, t. sk., pārbaudīt projektēto būvkonstrukciju slodžu un konstrukciju aprēķinus, kuri veikti projektēšanas gaitā un kuru pareizības pārbaude nepieciešama projektēto būvkonstrukciju pilnvērtīgai analīzei, kā arī ir pienākums profesionāli novērtēt, vai tehniskajā projektā paredzētie risinājumi atbilst šiem aprēķiniem un izslēdz visus riskus, kas var ietekmēt būves vai tās atsevišķu daļu mehānisko stiprību, stabilitāti un noturību gan paredzēto būvdarbu, gan arī ekspluatācijas laikā.

Attiecībā par būvvaldes kompetenci būvprojektu izskatīšanas un akceptēšanas jomā būvvaldi nedrīkst identificēt nedz ar projektētāju, nedz būvekspertu. Būvvalde, izskatot un akceptējot tehnisko projektu, atbilstoši normatīvajam regulējumam nav kompetenta padziļināti izvērtēt vai atkārtoti ekspertēt tos iesniegtā projekta risinājumus, kuru uzdevums ir garantēt būves un tās atsevišķu elementu nepieciešamo mehānisko stiprību, stabilitāti un noturību (t. sk., izvērtēt projektēšanas gaitā veikto būvkonstrukciju slodžu un konstrukciju aprēķinus, lai pārbaudītu, vai attiecīgi sertificēts būvprojekta (tā daļas) vadītājs ir pareizi izvērtējis visus riskus un izstrādājis tiem atbilstošus konstruktīvos un citus risinājumus un vai sertificēts būveksperts ir sniedzis objektīvu un pamatotu atzinumu par šiem risinājumiem).

Konkrētajā gadījumā būvvalde pārliecinājās, ka akceptēšanai iesniegtā tehniskā projekta risinājumus, kuru uzdevums bija garantēt tirdzniecības centra un tā jumta nepieciešamo mehānisko stiprību, stabilitāti un noturību gan paredzētās būvniecības, gan ekspluatācijas laikā, bija izstrādājuši un to atbilstību apliecinājuši sertificēti būvprojektēšanas speciālisti, un šo risinājumu profesionālu pārbaudi bija veicis attiecīgi sertificēts būveksperts. Līdz ar to būvvalde, atbilstoši savai kompetencei izskatot un akceptējot šo projektu, bija tiesīga paļauties uz minēto speciālistu izstrādāto projekta risinājumu atbilstību un sniegtā būvekspertīzes atzinuma pamatotību.

[11.5.3] Turklāt cēloņsakarības aspektā jāņem vērā arī šādi būtiski apstākļi, kurus apstiprina lietā esošie pierādījumi. Kompleksās ekspertīzes atzinumā visupirms norādīts, ka projekta ekspertīze ir izdarīta, ka atbilstoši veiktajiem būvmontāžas darbiem - atbilstoši rasējumam /numurs/Kopne MK-1M un SIA /Nosaukums P/ izstrādātajiem KMD stadijas rasējumiem un rēķinoties ar montāžas mezglu skrūvju nestspēju atbilstoši to klasei 8.8. (sk. kompleksā ekspertu atzinuma 10.lpp.). Rasējumā /numurs/Kopne MK-1 nav dota pietiekoša informācija šīs kopnes izgatavošanai. Ņemot vērā to, ka kopne izgatavota, pamatojoties uz SIA /Nosaukums P/ izstrādātājiem KMD rasējumiem, tie ir ņemti par pamatu visiem kopnes MK-1 kontrolaprēķiniem (sk. kompleksā ekspertu atzinuma 7.lpp.). Rezultātā atbilstoši ekspertu veiktajiem aprēķiniem konstatētas būtiskas kļūdas tērauda kopņu MK-1 konstruktīvajā risinājumā (sk. kompleksā ekspertu atzinuma 12.-13.lpp.). Ņemot vērā, ka detalizācijas pakāpe saskaņotajai būvprojekta Būvkonstrukciju sadaļai ir nepietiekama, būvnieka pienākums, pamatojoties uz šo punktu (t. i., uz Vispārīgo būvnoteikumu 79. un 80.punktu) prasībām, bija pieprasīt šo detalizāciju veikt pasūtītājam vai pasūtītāja deleģētai kompetentai personai, kas šajā gadījumā būtu būvprojekta būvkonstrukciju daļas autors /pers. R/, vai arī izstrādāt to pašam. Būvuzņēmējs šo pienākumu ar 2011.gada 4.janvāra līgumu Nr./numurs/ deleģējis konstrukciju izgatavotājai SIA /Nosaukums P/ (sk. kompleksā ekspertu atzinuma 25.lpp.). Turklāt, parakstot SIA /Nosaukums P/ izstrādātās KMD daļas visas rasējumu lapas, /pers. R/ piekritis izstrādātajai detalizācijai un akceptējis konstrukciju izgatavošanu un montāžu atbilstoši tai, līdz ar to var uzskatīt, ka /pers. R/ kā būvprojekta būvkonstrukciju daļas autors ir atbildīgs arī par SIA /Nosaukums P/ izstrādāto KMD sadaļu (sk. kompleksā ekspertu atzinuma 26.lpp.).

Savukārt jautājumā par rasējuma /numurs/„Kopne MK-1" sagatavošanas laiku kompleksajā ekspertu atzinumā konstatēts, ka atbilstoši Vispārīgo būvnoteikumu 106.punktam, kas regulē izmaiņas akceptētā būvprojektā, un LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi" 18.punktam ir veiktas virkne izmaiņu un izsniegti papildus būvprojekta tehnisko risinājumu rasējumi; uz nogruvuma nolikumu attiecināmas būvprojekta Būvkonstrukciju daļas rasējuma lapas/numurs/izmaiņu versijas, jo šajā lapā ir attēlotas sabrukušo jumta nesošo kopņu risinājumi un mezgli. Turklāt kopā ir bijušas piecas izmaiņas: 1.versija 28.06.2010. lapa Nr./numurs/ (..) 5.versija 28. 30.12.2010. lapa Nr./numurs/ (sk. kompleksā ekspertu atzinuma 28.-29.lpp.).

Rezultātā eksperti izdarījuši secinājumus, ka tas (minēto piecu izmaiņu veikšana) norāda uz to, ka vēl pirms metāla konstrukciju izgatavošanas vairākkārtīgi tikuši pārskatīti metāla kopņu risinājumi, un no rasējumiem ir redzams, ka ir mainītas slodzes uz pārseguma paneļiem, mainījies kopņu apakšējais savienojuma mezgls, kas ir bijis galvenais iemesls jumta konstrukciju nobrukumam. Mainot mezgla risinājumu (fasonlapu izmērus, skrūvju atrašanās vietas), bija nepieciešams veikt atkārtotu šī mezgla konstruktīvo pārrēķinu, kas varēja atklāt kļūdu un novērst kopņu izgatavošanu ar nepietiekošu nestspēju. Ekspertīzes rīcībā nav datu, ka būvkonstruktors būtu veicis šādus aprēķinus. Tāpat autoruzraudzības veikšanas laikā ir veikta Būvprojekta Būvkonstrukciju daļas Metāla konstrukciju detalizācijas izstrāde, ko veicis to izgatavotājs SIA /Nosaukums P/ (..), un atbilstoši Vispārīgo būvnoteikumu 106.punkta un LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi" 18.punkta noteikumiem saskaņojis /pers. R/. Tai pat laikā LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi" 12.punkts nosaka autoruzrauga pienākumus, 12.2.punkts - laikus pārbaudīt objekta būvē lietoto konstrukciju, tehnoloģisko un citu iekārtu, būvizstrādājumu un materiālu atbilstību būvprojektam un nepieļaut neatbilstošu konstrukciju, tehnoloģisko un citu iekārtu, būvizstrādājumu un materiālu iestrādāšanu būvē, ja tie nav pilnvērtīgi aizstājēji būvprojektā paredzētajiem; 12.4.punkts - pārbaudīt, vai būvprojektā ir atbilstoša būvprojekta un būvdarbu izpildes dokumentācija. Pamatojoties uz šo, atbildība par izbūvētajām jumta nesošajām konstrukcijām pilnībā gulstas uz Būvprojekta Būvkonstrukciju daļas/amats/ /pers. R/ (sk. kompleksā ekspertu atzinuma 29.lpp.).

Savukārt /Nosaukums H/ ziņojumā norādīts uz iespējamību, ka tehniskajā projektā ir veiktas izmaiņas pēc būvdarbu uzsākšanas, iespējams, ka bojājumus izraisījušo montāžas savienojumu izstrādi veica tikai būvuzņēmējs (piemēram, kā montāžas savienojumus vienkāršākai kopņu transportēšanai), un projekta plānotājs, t. i., būvkonstrukciju projektētājs, tos iestrādāja darbu izpildes plānošanā (tehniskajā projektā) tikai darbu pabeigšanas vajadzībām. Šādā gadījumā nepareizo risinājumu ir projektējis pats būvuzņēmējs (sk. /Nosaukums H/ ziņojuma 30.lpp.).

To, ka šī /Nosaukums H/ ziņojumā norādītā iespējamība atbilst īstenībai, uzskatāmi apliecina kompleksajā ekspertu atzinumā konstatētais, ka: 1) laika posmā no 2010.gada 28.jūnija līdz 2010.gada 30.decembrim tehniskā projekta Būvkonstrukciju daļā veiktas piecas izmaiņas, kas izpaudušās kā jumta kopņu risinājumu pārskatīšana, slodžu un kopņu apakšējā savienojuma mezgla mainīšana; 2) izdarīta tālāka detalizācija Būvkonstrukciju daļas Metāla konstrukcijām, ko veikusi to izgatavotāja SIA /Nosaukums P/ un saskaņojis/amats/ /pers. R/ (sk. kompleksā ekspertu atzinuma 29.1pp.).

Atkārtoti uzsver, ka visas minētās darbības veiktas jau pēc tam, kad tehniskais projekts bija akceptēts būvvaldē 2010.gada 16.aprīlī.

[11.5.4] Norāda, ka Vispārīgo būvnoteikumu 4.10.apakšnodaļā Izmaiņas akceptētā būvprojektā bija tiešā veidā paredzēta iespēja izdarīt izmaiņas būvvaldes jau akceptētajā būvprojektā, kā arī precīzi noteikti tie gadījumi, pēc kāda veida izmaiņu izdarīšanas attiecīgais būvprojekts ir iesniedzams būvvaldē atkārtotai akceptēšanai. Proti, Vispārīgo būvnoteikumu 106.punktā bija paredzēts, ka akcepta derīguma termiņā vai būvdarbu laikā var izdarīt izmaiņas būvvaldes akceptētā būvprojektā, ja būvniecības dalībnieki ir par to vienojušies ar būvprojekta autoru un ja šādas izmaiņas neskar tehnisko noteikumu nosacījumus un nav pretrunā ar Latvijas būvnormatīvos un citos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām un vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu (detālplānojumu).

Vienīgi tad, ja akceptētajā būvprojektā izdarītās izmaiņas skar tehnisko noteikumu nosacījumus vai būves ārējo veidolu, vai tiek mainīta būves funkcija, saskaņā ar Vispārīgo būvnoteikumu 107.punktu un 109.punktu attiecīgās izmaiņas bija jāsaskaņo ar konkrēto tehnisko noteikumu izdevējiem (būvvaldei bija pat tiesības uzdot būvprojektu pārstrādāt atbilstoši jaunajam plānošanas un arhitektūras uzdevumam), turklāt būvprojekts bija iesniedzams būvvaldē atkārtotai akceptēšanai.

Taču konkrētajā gadījumā tās izmaiņas, kas akceptētā tehniskā projekta Būvkonstrukciju daļā veiktas laika posmā no 2010.gada 28.jūnija līdz 2010.gada 30.decembrim un izpaudās kā jumta kopņu risinājumu pārskatīšana, slodžu un kopņu apakšējā savienojuma mezgla mainīšana, neskāra nedz tehnisko noteikumu nosacījumu vai būves ārējo veidolu, nedz arī būves funkciju. Līdz ar to secina, ka pasūtītājai SIA /Nosaukums A/ nebija normatīva pienākuma tehnisko projektu ar šādām izmaiņām iesniegt būvvaldei atkārtotai izskatīšanai un akceptēšanai, pievienojot arī atkārtoti veiktas būvekspertīzes atzinumu.

Bez tam Vispārīgo būvnoteikumu 78. - 80.punktā tiešā veidā bija regulēta tehniskā projekta tālāka detalizācija, kuru cita starpā var veikt arī būvuzņēmējs, atbilstoši būvuzņēmuma līgumam būvdarbu gaitā izstrādājot detalizētus rasējumus un tos saskaņojot ar būvprojekta autoru. Konkrētajā gadījumā tehniskā projekta Būvkonstrukciju daļas paskaidrojuma rakstā (sk. tehniskā projekta 4.sējuma 12.lpp.) sadaļā Darba izpilde bija norādīts, ka tehniskais projekts ir par pamalu projekta detalizācijas izstrādei, ko veic būvuzņēmējs (sk. tehniskā projekta paskaidrojuma raksta 18.punktu), un ka rasējumos norādīti tikai principiālie konstrukciju mezgli, kas attiecīgi jāpiemēro konkrētajai vietai (sk. tehniskā projekta paskaidrojuma raksta 19.punktu). Savukārt kompleksajā ekspertu atzinumā konstatēts, ka izdarīta tālāka detalizācija tehniskā projekta Būvkonstrukciju daļas Metāla konstrukcijām, ko veicis to izgatavotājs SIA /Nosaukums P/ un saskaņojis /amats/ /pers. R/ (sk. kompleksā ekspertu atzinuma 29.lpp.).

Atbilstoši Vispārīgo būvnoteikumu regulējumam arī šādas tālākas detalizācijas gadījumā pasūtītājai SIA /Nosaukums A/ nebija normatīva pienākuma tehnisko projektu ar šādu tālāku detalizāciju iesniegt būvvaldei atkārtotai izskatīšanai un akceptēšanai, pievienojot arī atkārtoti veiktas būvekspertīzes atzinumu. Tāpat minētais normatīvais regulējums neparedzēja pasūtītājas pienākumu attiecīgos detalizētos rasējumus iesniegt būvekspertam atkārtotas ekspertīzes veikšanai.

[11.5.5] Tādējādi secina, ka konkrētajā gadījumā nav konstatējama nekāda cēloņsakarība starp būvvaldes rīcību, izskatot un akceptējot būves pirmās kārtas tehnisko projektu (akceptēšana notika 2010.gada 16.aprīlī) un vēlāk (no 2010.gada 28.jūnija līdz 2010.gada 30.decembrim) tehniskajā projektā izdarītajām izmaiņām būvkonstrukciju daļas jumta konstrukciju risinājumos un to tālāku detalizāciju, kuros pieļautā projektēšanas kļūda savukārt izraisīja /numurs/ jumta konstrukciju sabrukšanu un līdz ar to - morālā kaitējuma nodarīšanu prasītājiem (lietas 27.sējuma 152.-157.lapa).

[11.6] Tiesas sēdēs 2019.gada 2.aprīlī un 17.jūnijā prasītāja /pers. F/ (iepriekš uzvārds /Uzvārds/) nav ieradusies, nav paziņojusi tiesai par neierašanās iemesliem.

[11.7] Tiesas sēdēs 2019.gada 2.aprīlī un 17.jūnijā trešās personas SIA /Nosaukums E/ pilnvarotā pārstāve zvērināta advokāte Valsts amatpersona nav ieradusies. 2019.gada 2.aprīlī un 17.jūnijā no pārstāves saņemti iesniegumi ar lūgumu skatīt lietu bez viņas klātbūtnes. Iesniegumos norādīts, ka pilnībā uztur iepriekš sniegtos rakstveida un pirmās instances tiesas sēdē sniegtos paskaidrojumus, lūdz tiesu prasītāju celto prasību noraidīt pilnībā (lietas 27.sējuma 91.-92., 122.-123.lapa).

[11.8] Tiesas sēdēs 2019.gada 2.aprīlī un 17.jūnijā trešās personas SIA /Nosaukums F/ pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Valsts amatpersona nav ieradies. 2019.gada 2.aprīlī un 17.jūnijā no pārstāvja saņemti iesniegumi ar lūgumu skatīt lietu bez viņa klātbūtnes (lietas 27.sējuma 95., 126.lapa).

[11.9] Tiesas sēdēs 2019.gada 2.aprīlī un 17.jūnijā trešās personas maksātnespējīgās SIA /Nosaukums G/ maksātnespējas procesa administratore /pers. AA/ nav ieradusies, nav paziņojusi tiesai par neierašanās iemesliem.

[11.10] Tādējādi tiesa saskaņā ar Civilprocesa likuma 156.panta pirmo daļu nolēma izskatīt lietu bez prasītājas /pers. F/ (iepriekš uzvārds /Uzvārds/), trešās personas SIA /Nosaukums E/ pilnvarotās pārstāves zvērinātas advokātes Valsts amatpersona, trešās personas SIA /Nosaukums F/ pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta Valsts amatpersona, trešās personas maksātnespējīgās SIA /Nosaukums G/ maksātnespējas procesa administratores /pers. AA/ piedalīšanās tiesas sēdē, ņemot vērā, ka par tiesas sēdes laiku un vietu paziņots Civilprocesa likumā noteiktajā kartībā.

Motīvu daļa

[12] Tiesa, noklausījusies apelācijas sūdzības iesniedzēja prasītāju /pers. A/, /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/ pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta palīga /pers. Z/, atbildētājas SIA /Nosaukums A/ pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta Valsts amatpersona, trešās personas SIA „/Nosaukums B/" pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta Valsts amatpersona, trešās personas SIA „/Nosaukums C/" pilnvarotās pārstāves zvērinātas advokātes Valsts amatpersona, trešās personas /vieta/ pilsētas pašvaldības pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta Valsts amatpersona paskaidrojumus, pārbaudījusi un novērtējusi lietā esošos materiālus, apelācijas sūdzības motīvus, uzskata, ka prasība ir noraidāma.

[12.1] Prasītāju pārstāvis pirmās instances tiesas spriedumu pārsūdzējis pilnā apmērā, apelācijas sūdzībā norādot, ka SIA /Nosaukums A/ kā ēkas īpašnieces pienākums ir nevis veikt zināmas darbības sev pieejamo resursu robežās, lai it kā radītu nepieciešamo drošības līmeni ēkā, bet gan sasniegt noteiktu rezultātu - tādu drošības līmeni ēkā, lai kaitējums citām personām nebūtu varējis rasties. Šis rezultāts nav sasniegts, jo notikums ir iestājies. Būvniecības procesā pieļautas nozīmīgas kļūdas, par kurām SIA /Nosaukums A/ bija informēta un kuras nolaidīgi nenovērsa, neievērojot normatīvo aktu prasības. Norāda, ka prasītāju pārstāvim prasības celšanas laikā nebija pieejami virkne dokumentu, kas uzskaitīti apelācijas sūdzībā, un SIA /Nosaukums A/ pieļāva patvaļīgu būvniecību.

[12.2] Atbilstoši Civilprocesa likuma 426.panta pirmajai daļai, *apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā līgts šajās sūdzībās.*

Saskaņā ar minētā panta otro daļu *apelācijas instance izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā. Prasības priekšmeta*

vai pamata grozīšana nav pieļaujama.

[12.3] Prasības pieteikumos prasītāju pārstāvis norādījis, ka prasītāji, iesniedzot prasības pieteikumus, neceļ prasību par būvniecības procesa tehniskā izpildījuma pareizību vai nepareizību, kas izraisīja jumta sagrūšanu kā tādu, bet gan par notikumu un notikuma seku iestāšanos plašākā nozīmē – cilvēkiem drošas vides nenodrošināšanu, norādot, ka šajā tiesvedībā nav būtiski izvērtēt jautājumu par to, kādēļ radās jumta (ēkas griestu) sabrukšana, jo tas ir krimināltiesisks jautājums.

Ņemot vērā, ka prasības pamata grozīšana apelācijas instancē nav pieļaujama, tiesa nevērtē apelācijas sūdzības 9.-24.punktā norādītos argumentus par patvaļīgu būvniecību, veicot jumta labiekārtošanas darbus.

[12.4] Atbildētāja SIA /Nosaukums A/ un trešās personas atbildētājas pusē SIA „/Nosaukums B/", SIA /Nosaukums E/, SIA „/Nosaukums C/", /vieta/ pilsētas pašvaldība, SIA /Nosaukums F/, SIA /Nosaukums D/, SIA /Nosaukums G/ pirmās instances tiesas spriedumu nav pārsūdzējušas.

[13] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu *sprieduma motīvu daļā norāda šā likuma 193.panta piektajā daļā minētos apstākļus, kā arī motivē attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu. Ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma argumentācijai. Šādā gadījumā šā likuma 193.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.*

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar ko ir pamats pievienoties pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai, kā to paredz Civilprocesa likuma 432.panta piektā daļa.

[14] Civilprocesa likuma 430.panta trešajā daļā noteikts, ka *fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā nav jāpārbauda, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.*

[15] Pušu starpā nav strīda par lietas faktiskajiem apstākļiem, kas nodibināti pirmās instances tiesas spriedumā un izklāstīti iepriekš, atreferējot pirmās instances tiesas sprieduma saturu (skatīt 6.1 un 6.3 punktu).

Strīds ir par to, vai ir konstatējama atbildētājas SIA /Nosaukums A/ prettiesiska bezdarbība, kuras rezultātā prasītājiem nodarīts morālais kaitējums, un vai naudas izteiksmē noteiktais morālais kaitējums ir piedzenams no atbildētājas SIA /Nosaukums A/.

[16] Apelācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nepareizi piemērojusi Civillikuma 1084.pantu, ka Civillikuma 1084.pants paredz stingro atbildību.

Saskaņā ar Civillikuma 1084.panta pirmo daļu *katram būves īpašniekam, lai aizsargātu sabiedrisko drošību, jātur sava būve tādā stāvoklī, lai no tās nevar rasties kaitējums ne kaimiņiem, ne garāmgājējiem, ne arī tās lietotājiem.*

[16.1] Pirmās instances tiesa pareizi norādījusi, ka minētā tiesību norma atrodas Civillikuma Lietu tiesību nodaļā un tajā ietverts tikai būves īpašnieka pozitīvais pienākums, taču tiesību normā nav norādītas sekas, kas iestājas šī pienākuma neizpildes rezultātā, un līdz ar to secināms, ka atbildība par nodarīto kaitējumu iestājas atbilstoši Civillikuma Saistību nodaļā norādītajiem vispārīgajiem nosacījumiem par zaudējumu atlīdzības pienākumu.

Zaudējumi jāsaista ar to rašanās cēloni, jāvērtē, vai pastāv atbildētāja prettiesiska rīcība, vai apslēptos celtniecības defektus būves īpašnieks var savlaicīgi paredzēt un veikt pasākumus to novēršanai. Minētais izriet no judikatūras, uz kuru atsaukusies pirmās instances tiesa, proti, ka Civillikuma 1084.pants neparedz stingro atbildību, bet gan norāda uz nepieciešamību izvērtēt, vai konkrētajā gadījumā konstatējama īpašnieka prettiesiska vainojama rīcība (*sk. Senāta 2013.gada 22.novembra spriedumu lietā Nr.SKC-318/2013).*

Šajā sakarā jāpiekrīt SIA /Nosaukums A/ viedoklim, ka Civillikuma 1084.panta pirmā daļa pati par sevi nemaz nevar kalpot par pamatu civiltiesiskās atbildības piemērošanai, jo tā noteic īpašuma, konkrēti ēku un būvju lietošanas tiesību aprobežojumu publiskās jeb sabiedriskās interesēs un šajā sakarā noteic īpašnieka pienākumu uzturēt ēkas un būves tādā kārtībā, lai tās neapdraudētu sabiedrisko drošību. Savas ēkas un būves īpašniekam jāuztur kārtībā un jāveic pasākumi tās uzturēšanai, kas no viņa ir saprātīgi sagaidāmi konkrētos apstākļos.

Pareizi atbildētāja norāda, ka Civillikuma 1084.panta pirmā daļa var veidot nevis pamatu, bet tikai kontekstu īpašnieka atbildībai, ja īpašnieks nav izdarījis ko tādu ēkas vai būves uzturēšanai, ko no viņa būtu saprātīgi sagaidīt konkrētajos apstākļos.

[16.2] Tāpat pareizi norādīts, ka Civillikuma 1084.pantam ir publiski tiesisks raksturs, tas pats par sevi neregulē personu privāttiesiskās attiecības un neveido patstāvīgu civiltiesiskās atbildības pamatu.

Profesors Jānis Rozenfelds Lietu tiesību komentāros norādījis, ka, *ja būves īpašnieks vai valdītājs pretēji attiecīgās varas pieprasījumam nenovērš draudošās briesmas, tad atbilstošajai iestādei, ņemot vērā apstākļus, būve jāsaved kārtībā vai arī pavisam jānojauc uz īpašnieka rēķina* (sk. Rozenfelds J. Lietu tiesības. Autora redakcijā. Zvaigzne ABC, 2000., lpp.87.).

Minētais netieši norāda uz to, ka apdraudējuma defektiem jābūt acīmredzamiem, pamanāmiem.

Lietu tiesību komentāros norādīts, ka *īpašnieka atbildība par būves nodarītu kaitējumu trešajām personām piemērojama saskaņā ar Civillikuma 1779.pantu* (sk. Grūtups A., Kalniņš E. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums, Rīga: Tiesu Namu Aģentūra, 2002., 299.lpp.).

Savukārt Civillikuma 1779.pants neparedz stingro atbildību, bet gan atbildību uz vispārējiem Civillikuma 1635.pantā noteiktajiem pamatiem, konstatējot četrus civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumus: 1) neatļautu darbību; 2) kaitējuma esamību, kas var būt kā mantisks, tā arī nemantisks kaitējums; 3) cēlonisko sakaru starp neatļautu darbību un nodarīto kaitējumu; 4) aizskārēja vainu.

Līdz ar to nav pamatots apelatora viedoklis, ka Civillikuma 1084.pants pēc būtības atbrīvo cietušo personu no pienākuma meklēt, kura persona vai kādi apstākļi bija vainojami kaitējuma radīšanā.

[16.3] Par kļūdainu atzīstams apelatora viedoklis, ka neatkarīgi no tā, ko SIA /Nosaukums A/ uzskata par vainojamu būvniecības procesā pieļauto kļūdu radīšanā vai nenovēršanā, attiecībā pret prasītājiem atbildīga ir SIA /Nosaukums A/, un ka pēc saistību nokārtošanas ar prasītājiem tā var vērsties pie personām, kuras tā uzskata par atbildīgām notikumā.

Būves īpašnieka atbildība par trešajām personām nodarītu kaitējumu var iestāties tikai tad, ja nekustamā īpašuma īpašnieks ir pieļāvis neatļautu rīcību, par ko ir vainojams.

Senāta 2016.gada 22.jūlija spriedumā lietā Nr.SKC-36/2016 paustās atziņas, ka Civillikuma 1084. un 1085.panta izpratnē būves īpašnieks ir atbildīgs par būves atbilstību būvnormatīvu prasībām, lai ekspluatējot būvi netiktu nodarīts kaitējums citām personām, uz ko atsaucies apelators, izskatāmajā lietā nav piemērojamas. Minētajā lietā bija citi faktiskie un tiesiskie apstākļi, būvdarbi tika veikti patvaļīgi, bez normatīvajos aktos noteiktā saskaņojuma ar attiecīgajām institūcijām, un šāda rīcība tika vērtēta kā prettiesiska un vainojama. Izskatāmajā lietā neviena kompetenta iestāde patvaļīgu būvniecību nav konstatējusi, tas ir tikai prasītāju pārstāvja subjektīvs viedoklis, izklāstīts tikai apelācijas sūdzībā. Konkrētajā lietā ēkas ekspluatācija tika uzsākta pēc tās nodošanas ekspluatācijā.

[16.4] Īpašnieka atbildības priekšnoteikums ir nevis pats fakts, ka būve, kurai sabrūkot nodarīts kaitējums trešajām personām, pieder īpašniekam, bet gan fakts, ka īpašnieks nav veicis noteiktas darbības, pie tam apzinoties, ka šo darbību neveikšana var izraisīt kaitīgas sekas. Prettiesiska darbība, kas izpaudusies kā Civillikuma 1084.panta pārkāpums bezdarbības veidā, var izpausties tikai kā normatīvajos aktos noteikto pienākumu neizpildīšana, piemēram, būvniecību un ēkas uzturēšanu reglamentējošo normatīvo aktu neievērošana. Nekonstatējot konkrētas tiesību normas pārkāpumu, civiltiesisko atbildību par bezdarbību personai piemērot nevar.

Tiesību doktrīnā uzsvērts, ka *pārmetumu izvirzīšanai par personas prettiesisku bezdarbību nepieciešams, lai persona nav pildījusi kādu konkrētu tiesību normā izvirzītu pienākumu* (sk. Kārkliņš J. Vainas, prettiesiskas rīcības un atbildības ideja privāttiesībās. Juridiskā zinātne Nr.8, 2015, 159.lpp.).

Ne prasības pieteikumā, ne apelācijas sūdzībā nav norādīts, kādus normatīvajos aktos noteiktos pienākumus atbildētāja nav ievērojusi, proti, kā izpaudusies atbildētājas prettiesiskā rīcība (darbība vai bezdarbība).

Kā norāda atbildētāja, tad prasītāji tā arī nav norādījuši, ko tieši atbildētāja nav izdarījusi un kurš no neizpildītajiem pienākumiem bijis par prasītāju apgalvotā kaitējuma rašanās pamatu.

Turklāt prasītāji ne vien nav norādījuši nevienu īpašuma uzturēšanas pienākumu, kas nav ticis izpildīts, bet apgalvojuši pavisam citus kaitējuma rašanās cēloņus, piemēram, /vieta/ ēkas pirmās kārtas būvdarbu pieņemšanu ekspluatācijā, vai, piemēram, /vieta/ būvniecībai izstrādātā būvprojekta ekspertīzes neesību.

Pareizi atbildētāja norāda, ka neviens no prasītāju apgalvotajiem kaitējuma cēloņiem nav saistīts ar ēkas uzturēšanas pienākuma neizpildi.

[16.5] Prasītāju pārstāve apelācijas instances tiesā norādīja, ka atbildētāja neesot veikusi darbības, lai pienācīgi pārbaudītu tehniskā projekta būvkonstrukciju daļu, kurā bija pieļauta projektēšanas kļūda, kas vēlāk izraisīja /vieta/ nogruvumu.

Lietā nevar būt strīds, ka konkrētam projektam kā sabiedriski nozīmīgai būvei ir veikta notikuma brīdī spēkā esošo 1997.gada 1.aprīļa Ministru kabineta noteikumu Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi" 99.[1] 1.punktā paredzētā būvprojekta ekspertīze un to ir veicis sertificēts būveksperts /pers. S/, uz ko ir norādīts arī kriminālprocesa atzinuma 24.lpp.. Atbildētāja nevar būt atbildīga, ka ekspertīzes veicējs ir kļūdījies. Nekādu citu šāda veida pārbaužu veikšanas pienākumu normatīvie akti neparedz, kā rezultātā šādu normatīvajos aktos neparedzētu pārbaužu neveikšanu nevar uzskatīt par prettiesisku bezdarbību.

Turklāt šis arguments atstājams bez vērtējuma, jo nebija izvirzīts ne prasībā, ne apelācijas sūdzībā.

[16.6] Tā kā /vieta/ pirmās kārtas būvniecība bija uzsākta, ievērojot normatīvo aktu prasības, kā arī tika pabeigta un pieņemta ekspluatācijā saskaņā ar /vieta/ pilsētas būvvaldes izdotajiem administratīvajiem aktiem, atbildētājai kā būvniecības pasūtītājai bija tiesības paļauties uz kompetentas iestādes un speciālistu atzinumiem, ka /vieta/ projekts un atbilstoši tam uzbūvētais objekts atbilst normatīvo aktu prasībām.

Tāpat objekta otrās kārtas būvniecība notika saskaņā ar /vieta/ pilsētas būvvaldes akceptētu tehnisko projektu un izsniegtu būvatļauju. Līdz ar to atbildētājai bija tiesības paļauties, ka arī otrās kārtas būvniecība ir tiesiska un neradīs nelabvēlīgas sekas.

Norādot uz apelācijas sūdzības nepamatotību, /vieta/pilsētas pašvaldības pārstāvis zvērināts advokāts Valsts amatpersona paskaidrojumos norādījis, ka būvvalde, izskatot un akceptējot tehnisko projektu, atbilstoši normatīvajam regulējumam nav kompetenta „padziļināti izvērtēt" vai „atkārtoti ekspertēt" tos iesniegtā projekta risinājumus, kuru uzdevums ir garantēt būves un tās atsevišķu elementu nepieciešamo mehānisko stiprību, stabilitāti un noturību, tai skaitā, izvērtēt projektēšanas gaitā veikto būvkonstrukciju slodžu un konstrukciju aprēķinus, lai pārbaudītu, vai attiecīgi sertificēts būvprojekta (tā daļas) vadītājs ir pareizi izvērtējis visus riskus un izstrādājis tiem atbilstošus konstruktīvos un citus risinājumus un vai attiecīgi sertificēts būveksperts ir sniedzis objektīvu un pamatotu atzinumu par šiem risinājumiem.

Konkrētajā gadījumā būvvalde esot pārliecinājusies, ka akceptēšanai iesniegtā tehniskā projekta risinājumus, kuru uzdevums bija garantēt /vieta/ un tā jumta nepieciešamo mehānisko stiprību, stabilitāti un noturību gan paredzētās būvniecības, gan ekspluatācijas laikā, bija izstrādājuši un to atbilstību apliecinājuši attiecīgi sertificēti būvprojektēšanas speciālisti, un šo risinājumu profesionālu pārbaudi veicis attiecīgi sertificēts būveksperts. Līdz ar to būvvalde, atbilstoši savai kompetencei, izskatot un akceptējot šo projektu, bija tiesīga paļauties uz minēto speciālistu izstrādāto projekta risinājumu atbilstību un sniegtā būvekspertīzes atzinuma pamatotību.

[16.7] Nekādas ārējas pazīmes neliecināja par pieļautu projektēšanas kļūdu, saņemot visu nepieciešamo dokumentāciju par pirmās kārtas būvniecības pieņemšanu ekspluatācijā un otrās kārtas būvniecībai izsniegtu būvatļauju un akceptētu tehnisko projektu, atbildētāja nekādi nevarēja paredzēt notikuma iestāšanos.

Tādējādi atzīstams, ka Civillikuma 1084.pants pats par sevi neparedz konkrētus īpašnieku uzvedības priekšrakstus, kā arī neparedz īpašnieku civiltiesisko atbildību. Civillikuma 1084.panta pārkāpums, kā to norādījusi atbildētāja, tā publiski tiesiskās dabas dēļ var tikt konstatēts tikai, ja īpašnieks nav ievērojis tam tiesību normās uzliktos īpašuma uzturēšanas pienākumus. Ja šie pienākumi nav tikuši izpildīti, tad īpašnieks atbild saskaņā ar vispārējās civiltiesiskās atbildības pamatiem saskaņā ar Civillikuma 1779.pantu.

Virkne judikatūras par Civillikuma 1084.panta piemērošanu, uz kuru atsaukusies prasītāju pārstāve apelācijas instances tiesā, papildus argumentēta ar Dzīvokļa īpašuma likuma 14.pantā paredzēto dzīvokļa īpašnieka atbildību par zaudējumu nodarīšanu citām personām, līdz ar to minētajos spriedumos ir citi faktiskie apstākļi un cits civiltiesiskās atbildības pamats.

[17] Apelācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka tiesai bija jākonstatē SIA /Nosaukums A/ rūpības trūkums uzņēmēju izvēlē, uzskatot, ka piemērojams Civillikuma 1782.pants, kurš noteic, ka, *ja kāds nepiegriež vajadzīgo uzmanību izvēloties kalpotājus un citus darbiniekus vai nepārliecinās papriekš par viņu spējām un noderību izpildīt viņiem uzliekamos pienākumus, tad viņš atbild par zaudējumiem, ko viņi ar to nodarījuši trešai personai.*

Viens no būtiskākajiem civiltiesiskās atbildības jautājumiem ir jautājums par tiesību aizskārēja rīcības novērtējumu.

[17.1] /datums/spēkā esošā Būvniecības likuma 33.panta pirmā daļa *expressis verbis* noteica katra būvniecības procesa dalībnieka atsevišķu, nošķirtu atbildību par savu rīcību.

Būvspeciālista atbilstību apliecina sertifikāts, likumdevējs paredzējis viņu civiltiesiskās atbildības obligātu apdrošināšanu, kā rezultātā atbildētāja kā pasūtītāja nevar būt atbildīga Civillikuma 1782.panta izpratnē.

[17.2] Turklāt atbildētāja ir pievērsusi pienācīgu rūpību, izvēloties uzņēmējus, jo uzņēmēju piesaistīšanas brīdī nebija nekāda pamata apšaubīt viņu profesionalitāti - gan kā atbildīgais projektētājs, gan arī kā galvenais būvuzņēmējs tikušas izvēlētas nozarē pazīstamas un pieredzējušas kapitālsabiedrības, papildus piesaistot arī konsultantu, kas bija liela, starptautiski pazīstama koncerna pārstāvis Latvijā.

2009.gada 17.martā SIA /Nosaukums A/ noslēdza līgumu Nr./numurs/ ar SIA /Nosaukums F/, kas bija pazīstama kā atbildīgā projektētāja vairākiem godalgotiem projektiem, piemēram, /vieta/ jaunbūvei /adrese B/, kā arī /vieta/ rekonstrukcijai.

Šī līguma 1.1.punkts paredzēja, ka SIA /Nosaukums A/ kā pasūtītāja uzdod, bet SIA /Nosaukums F/ kā atbildīgā projektētāja apņemas veikt /vieta/ un /vieta/ /adrese A/, skiču un tehniskā projekta dokumentācijas izstrādi, projekta vadību un saskaņošanu administratīvajās iestādēs, atbildīgajās institūcijās un/vai inženierdienestos, kas izdevuši tehniskos noteikumus, un /vieta/ pilsētas būvvaldē, kā arī autoruzraudzības veikšanu.

Saskaņā ar minētā līguma 2.6.punktu SIA /Nosaukums F/ kā atbildīgā projektētāja bija atbildīga par visu projekta dokumentācijas sadaļu apakšuzņēmēju darbu koordinēšanu, darbu kvalitāti, apjomu, izpildes termiņiem un visas projekta dokumentācijas izstrādes vadību. Līdzīgi arī līguma 9.7.punkts paredzēja, ka SIA /Nosaukums F/ kā atbildīgajai projektētājai ir tiesības projekta dokumentācijas, tā posma vai daļas izpildīšanu uzticēt apakšuzņēmējiem, ar piebildi, ja atbildīgais projektētājs noslēdzis līgumu ar apakšuzņēmējiem, tas uzņemas atbildību par to pakalpojumu kvalitāti, termiņiem un izpildījumu.

[17.3] Būvnieka izvēlei un būvatļaujas saņemšanas organizēšanai SIA /Nosaukums A/ kā konsultantu piesaistīja SIA „/Nosaukums R/" (pašreizējā

firma - SIA /Nosaukums D/), kas bija liela, starptautiska konsultāciju un profesionālo pakalpojumu koncerna /Nosaukums R/ pārstāve Latvijā.

Kā liecina lietas materiālos esošais 2010.gada 7.jūnija līgums Nr./numurs/, SIA „/Nosaukums R/" kā konsultante apņēmās sniegt konsultāciju pakalpojumus: a) būvniecības konkursa rezultātu izvērtēšanā un būvuzņēmēja izvēlē, b) iesniegto būvniecības tāmju izvērtēšanā un analizēšanā, c) būvniecības līguma sagatavošanā, d) būvuzņēmēja iesniegtās izpilddokumentācijas un tehnisko rokasgrāmatu atbilstības izvērtēšanā, e) saistībā ar būvuzņēmēja iesniegtās izpilddokumentācijas un tehnisko rokasgrāmatu atbilstības izvērtēšanu, f) saistībā ar nepieciešamās apdrošināšanas apjomu un būvniecības garantijām, kas jānodrošina būvuzņēmējam, g) sagatavot galīgos norēķinus pasūtītājas būvniecības līguma saskaņošanai, h) palīdzēt SIA /Nosaukums A/ kā pasūtītājai būvatļaujas saņemšanas procesā saskaņā ar Latvijas būvniecības likumdošanas prasībām (LBN 303-03 „Būvuzraudzības noteikumi").

Papildus, kā liecina arī lietas materiālos jau esošie (2014.gada jūnijā iesniegtajam lūgumam par SIA /Nosaukums D/ kā trešās personas pieaicināšanu pievienotie) minētā līguma 2010.gada 1.septembra un 2011.gada 20.septembra grozījumi, kā arī 2012.gada 11.septembra līgums Nr./numurs/, SIA „/Nosaukums R/" jeb SIA /Nosaukums D/ nodrošināja arī būvuzraudzību /vieta/ un /vieta/ /adrese A/, būvniecības procesā.

[17.4] Turklāt SIA /Nosaukums A/ ka galveno būvuzņēmēju izvēlējās SIA „/Nosaukums C/", kas bija pazīstama kā vairāku nozīmīgu objektu, tajā skaitā, /vieta/ ēkas, viena no būvniecēm.

SIA /Nosaukums A/ 2010.gada 6.augustā noslēdza līgumu Nr./numurs/ar SIA „/Nosaukums C/" par objekta /adrese A/, pirmās kārtas būvniecību.

Līgumu Nr./numurs/ par otrās kārtas būvniecību SIA /Nosaukums A/ un SIA „/Nosaukums C/" noslēdza 2012.gada 25.septembrī.

Līdz ar to nevar pārmest SIA /Nosaukums A/, k a t ā nebūtu pievērsusi pienācīgo rūpību, izvēloties /vieta/ un /vieta/ jaunbūves /adrese A/, būvniecības dalībniekus.

Pirmās instances tiesa nekonstatēja un arī apelācijas instances tiesai nav pamata konstatēt, ka atbildētāja būtu izvēlējusies apšaubāmus pakalpojumu sniedzējus, gluži pretēji tā izvēlējusies Latvijā labi pazīstamas, profesionālas kapitālsabiedrības. To, ka atbildētāja rūpīgi pievērsusies sadarbības partneru izvēlē, pierāda arī pušu noslēgtie savstarpējie līgumi, jo tajos sīki definētas katras puses tiesības, pienākumi, atbildība un citi nosacījumi.

[17.5] Iebilstot pret celto prasību, SIA /Nosaukums A/ norādījusi, ka SIA /Nosaukums G/, kuras pieļautās kļūdas bija galvenais /vieta/ jumta iegruvuma cēlonis, nebija atbildētājas nolīgta būvspeciāliste, bet gan saskaņā ar lietā esošo 2009.gada 6.augusta līgumu Nr./numurs/SIA /Nosaukums G/ bija noslēgusi nevis SIA /Nosaukums A/, bet SIA /Nosaukums F/.

Doktrinālā dokumenta „Eiropas deliktu tiesību principi" 6:102 panta otrās daļas izpratnē neatkarīgi uzņēmēji nav uzskatāmi par pasūtītāja palīgu un viņiem ir pašiem sava, no pasūtītāja nošķirta atbildība par savu rīcību.

Līdz ar to, pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, attiecībā uz atbildētāju nav piemērojama Eiropas deliktu tiesību principu 4:202 pantā noteiktā atbildība par palīgu nodarīto kaitējumu, jo šis atbildības modelis var tikt piemērots tikai darba devējam par darbinieka pieļautām kļūdām.

SIA /Nosaukums G/ būvinženieri (projektētāji), kuri pieļāva projektēšanas kļūdu, un /amats/ /pers. S/, kurš to nepamanīja, nav un nevar tikt uzskatīti par SIA /Nosaukums A/ darbiniekiem.

Kā to norāta SIA /Nosaukums A/ savos paskaidrojumos, tad tai nebija jāveic šo darbinieku kontrole un tā arī nevarēja to objektīvi veikt, jo tā nav un tai nebija jābūt speciālistam būvprojektēšanas jautājumos. Minētās personas bija citu būvniecības procesa dalībnieku jeb būvspeciālistu darbinieki, savukārt šie būvspeciālisti pēc savas būtības ir neatkarīgi uzņēmēji, kuriem ir pašiem sava, nošķirta atbildība.

[17.6] Profesors Kalvis Torgāns norādījis, ka *strīda gadījumā tiesai jānoskaidro (1) vai ir bijusi neatļauta darbība un kā tā izpaudusies, (2) vai tā radījusi negatīvas sekas un kādas tās ir, (3) vai negatīvās sekas ir tiesiski nozīmīgā cēloniskajā sakarā ar neatļauto darbību. Ja šie priekšnoteikumi konstatēti, tad jānosaka pienācīgs apmierinājums naudas izteiksmē vai citā veidā. Šo darbību veikšanā jāņem vērā CL Saistību tiesību daļas 19. nodaļas normas* (Jurista Vārds. 2013.gada 3.decembris Nr.49. Kalvis Torgāns. Neatļautas darbības izpausmes Eiropas deliktu tiesībās).

Rakstā norādīts, ka deliktu tiesībās joprojām dominē termins „uz vainu balstīta atbildība" (*fault based liability*), nemeklējot citu apzīmējumu, kas pretstatāms tikpat neveiksmīgam terminam „stingrā atbildība" (*strict liability*). Taču zinātnieki samērā vienprātīgi ir atzinuši, ka tiesību aizskārēja rīcības vērtēšanā tomēr piemērojami nevis psihes kritēriji, bet objektīvie saprātīgas rīcības standarti.

[18] Pretēji apelācijas sūdzībā apgalvotajam, spriedumā (sk.6.18.punktu) ir pareizi piemēroti notikuma seku iestāšanās brīdī spēkā esošie Latvijas būvnormatīvi.

[18.1] Kā pamatoti norāda atbildētāja, tad Latvijas tiesības paredz katra būvniecības procesa dalībnieka individuāli nošķirtu atbildību par savas, nevis citu rīcības sekām.

Būvniecības likuma 33.panta pirmā daļa *expressis verbis* noteic katra būvniecības procesa dalībnieka atsevišķu, nošķirtu atbildību par savu rīcību. Atbildība par būvdarbu veikšanas kā paaugstinātas bīstamības avota iedarbības kaitīgajām sekām būvdarbu veicējam, nevis pasūtītājam, ir skaidri nostiprināta arī Eiropas deliktu tiesību principu 1:101.pantā.

Būvniecības likuma 8.panta pirmā daļa noteica, ka *ar būvniecības procesu saistītos darbus, arī būvdarbus var veikt tikai atbilstoši sertificētas personas.* Šīm personām Būvniecības likuma 34.panta pirmā daļa paredz obligātu civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu.

SIA /Nosaukums A/ pareizi norāda, ka no likuma sistēmas un mērķa viedokļa redzams likumdevēja mērķis atbildību par ar būvniecības procesu saistīto darbu kvalitāti noteikt tieši attiecīgajiem būvspeciālistiem, no kuriem (nevis no pasūtītāja) tiek prasīts profesionālo zināšanu apliecinājums (sertifikācijas veidā), kā arī civiltiesiskās atbildības obligāta apdrošināšana.

Pamatoti atbildētāja atsaukusies uz Senāta judikatūras atziņām šajā jautājumā. Senāta 2006.gada 15.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-662/2006, kurā, skatot lietu par morālā kaitējuma un zaudējumu atlīdzības piedziņu un atceļot kļūdainu apelācijas instances tiesas spriedumu, Senāts norādīja, ka, ņemot vērā tieši Būvniecības likuma 33.panta pirmās daļas noteikumus, morālā kaitējuma un zaudējumu atlīdzība ir piedzenama nevis no uzņēmēja, bet apakšuzņēmēja, kurš tieši bija tas, kura rīcība izraisīja negadījumu, kura rezultātā radies morālais kaitējums un zaudējumi. Turklāt Senāts īpaši norādīja, ka *pie lietas jaunas izskatīšanas tiesai jānoskaidro katra atbildētāja vainas pakāpe zaudējumu nodarīšanā prasītājam lietā, apsverot vai trošu novietošana bez brīdinājuma atbilst trošu novietošanas praksei.*

Līdzīgus secinājumus attiecībā uz Būvniecības likuma 33.panta pirmās daļas piemērošanu Senāts paudis 2008.gada 26.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-420/2008, kurā tika skatīta lieta par zaudējumu atlīdzināšanu /Nosaukums S/, pamatojoties uz to, ka pirms būvdarbu – meža transformācijas uzsākšanas atbildētāja kā būvniecības dalībniece un darbu tiešā izpildītāja nebija pārliecinājusies, ka ir saņemtas visas darbiem nepieciešamās atļaujas. Apelācijas instances tiesa šajā lietā konstatēja atbildētājas civiltiesisko atbildību, pamatojoties uz Būvniecības likuma 33.panta pirmo daļu, jo tieši atbildētāja bez nepieciešamās atļaujas saņemšanas veikusi zemes transformācijas darbus. Šajā sakarā Senāts norādīja, ka *zaudējumi jāatlīdzina neatkarīgi no tā, kas ir būvdarbu pasūtītājs un izpildītājs.*

Tādējādi judikatūra norāda uz to, ka būvniecības procesā katrs ir atbildīgs par tiem zaudējumiem, kurus tas ar savu darbību vai bezdarbību ir nodarījis citiem būvniecības procesa dalībniekiem, kā arī trešajām personām.

[18.2] Apelators uzskata, ka Latvijas būvnormatīva LBN 303-03 „Būvuzraudzības noteikumi" (redakcijā, kas bija spēkā notikuma seku iestāšanās brīdī) 4.punkts, kurā teikts, ka *autoruzraudzība neatbrīvo pasūtītāju un būvuzņēmēju no atbildības par būvdarbu kvalitāti, atbilstību būvprojektam un Latvijas būvnormatīvu prasībām,* pamato atbildētājas atbildību pret prasītājiem.

Pirmās instances tiesa pamatoti atzinusi un tam pievienojas apelācijas instances tiesa, ka būvnormatīvu 4.punkts nav skatāms atsevišķi no pārējā būvnormatīvos noteiktā. Latvijas būvnormatīva LBN 304-03 14.punkts paredz to, ka būvprojekta autors vai viņa pilnvarotā persona, ar kuru noslēgts autoruzraudzības līgums, atbild par attiecīgā būvprojekta autentisku īstenošanu atbilstoši šajā būvnormatīvā un citos būvniecību regulējošos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, savukārt 16.punkts paredz, ka autoruzraugs ir atbildīgs par pasūtītājam vai būvuzņēmējam nodarītajiem zaudējumiem, kas radušies autoruzrauga bezdarbības vai vainas dēļ. Savukārt Latvijas būvnormatīva LBN 303-03 12.punktā noteikts, ka būvuzraugs ir atbildīgs par būvdarbu norises uzraudzību kopumā atbilstoši šajā būvnormatīvā noteiktajām prasībām un noslēgtajam būvuzraudzības līgumam, būvdarbu uzsākšanu atbilstoši Vispārīgo būvnoteikumu 5.1. un 5.3.apakšnodaļā noteiktajām prasībām, būvprojekta īstenošanu atbilstoši šo noteikumu un normatīvo aktu prasībām, to, lai būvdarbos tiktu izmantoti kvalitatīvi un būvprojektam atbilstoši būvizstrādājumi, neplānotiem būvdarbu pārtraukumiem, ja tie radušies būvuzrauga vainas dēļ, pasūtītājam vai būvuzņēmējam nodarītajiem zaudējumiem, kas radušies būvuzrauga bezdarbības vai vainas dēļ.

[18.3] Tādējādi atbildētājas kā pasūtītājas kompetence nevienā brīdī būvniecības procesā neaptvēra jumta slodžu aprēķināšanu, pārbaudīšanu, projekta sagatavošanu, būvuzraudzību un autoruzraudzību. Katra no minētajiem būvnormatīviem 1.puntā noteikts, ka tie nosaka būvdarbu autoruzraudzības un būvdarbu uzraudzības kārtību, tātad tie attiecināmi uz konkrētiem būvniecības dalībniekiem, katrā no tiem atrunāta subjekta, uz ko tie vērsti, gan atbildība, gan pienākumi. Ja tā nebūtu, tad tas būtu pretrunā ar Būvniecības likuma 33.pantu, kā arī Civillikumā paredzēto vispārējās atbildības principu.

[19] Apelators uzskata, ka stingrā atbildība atbildētājai piemērojama saskaņā ar Civillikuma 2347.pantu, norādot, ka gan pati būve, gan tirdzniecība, gan tās ekspluatēšana, kā arī būvniecības process ir paaugstinātas bīstamības avoti Civillikuma 2347.panta izpratnē.

Apelācijas instances tiesa pievienojas pirmās instances tiesas argumentiem, kas izklāstīti 6.5. - 6.10.punktā, un secinājumam, kas izriet arī no Senāta 2015.gada 5.marta sprieduma lietā Nr.SKC-250/2015, ka, pamatojot prasību ar šo pantu, no atbildētājas iespējams piedzīt zaudējumus, bet ne morālo kaitējumu.

[19.1] Kā to pareizi norādījusi pirmās instances tiesa, tad Civillikumā nav skaidrojuma, kas ir paaugstinātas bīstamības avots. Juridiskajā literatūrā ir norādīts, ka jēdziena noskaidrošana ir tiesību teorijas un tiesu prakses uzdevums. Tehnikas un ražošanas attīstības dēļ nav iespējams arī dot izsmeļošu paaugstinātas bīstamības avotu uzskaitījumu. Pēdējos gadu desmitos Rietumeiropas valstīs arvien plašāk tiek lietots termins sevišķi bīstama vai nenormāli bīstama darbība (*abnormaly dangerous activity* – ang.). Diskusijas vērts jautājums ir par to, vai avots ir lieta vai darbība, kurā pielieto lietas, kas pašas par sevi rada paaugstinātu bīstamību apkārtējiem, vai šādu lietu un darbību kopums (būvniecība ķīmiskā kombināta ražošanas process, transports u.tml.). Nevar apšaubīt, ka būvdarbi rada pastarpinātu risku, tur var notikt nelaimes gadījumi gan ar strādniekiem, gan ar trešajām personām. Tiesību teorijā sniegti vispārinājumi par paaugstinātas bīstamības avotu gan kā lietu, gan darbību, norādot, ka paaugstinātas bīstamības avoti ir tādi materiālās pasaules priekšmeti, kam piemīt sevišķas īpatnības, kādēļ to valdījums (lietošana, apstrāde, glabāšana, transportēšana) attiecīgā daudzumā un konkrētos apstākļos rada paaugstinātu bīstamību apkārtējiem. Savukārt darbība, kas saistīta ar paaugstinātu bīstamību apkārtējiem, ir tāda darbība, kas lietu vai tehnoloģisko procesu īpašību dēļ nepakļaujas cilvēka kontrolei tādā mērā, kas izslēgtu personas, mantas vai apkārtējās vides ārkārtējus (sevišķi iespējamus) apdraudējumus (sk. *K.Torgāns. Saistību tiesības. Mācību grāmata. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 499.-501.lpp.)*.

Gan tiesu praksē, gan juridiskajā literatūrā ir norādīts, ka pašu ēku nevar uzskatīt par paaugstinātas bīstamības avotu, līdz ar to atbildētāja pamatoti norādījusi, ka šajā lietā būvniecība jāvērtē kā iespējams paaugstinātas bīstamības avots.

[19.2] Likumdevējs būvniecību ir norādījis Civillikuma 2347.panta otrajā daļā ietvertajā paaugstinātas bīstamības avota veidu uzskaitījumā. Kā norādīts tiesību doktrīnā, paaugstinātas bīstamības avotus pēc savas būtības raksturo to specifiskās fizikālās, ķīmiskās vai bioloģiskās īpašības, kas tad arī rada tiem paaugstinātu (t.i. tādu, kas nav pilnībā kontrolējama) bīstamību un kuru dēļ tie tiek iedalīti četrās grupās: 1) fiziskie; 2) fiziski - ķīmiskie; 3) ķīmiskie; 4) bioloģiskie.

Par paaugstinātas bīstamības avotu ir uzskatāma lieta vai darbība, kura nav ikdienišķa un kura attiecīgajos apstākļos rada paaugstinātu kaitējuma risku citām personām, ņemot vērā potenciālā kaitējuma būtiskumu jeb potenciālā kaitējuma smagumu un rašanās iespējamību attiecīgajā situācijā (sk. *J.Kubilis. Latvijas deliktu tiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darbs. Rīga, Latvijas Universitāte, 2016, 227.lpp.*), turklāt lietas pašas par sevi parasti nerada bīstamību, ja tās neaiztiek, nekustina, neekspluatē (sk. *K.Torgāns, Saistību tiesības, II daļa, Mācību grāmata, Rīga, 2008, 281.lpp*).

Saskaņā gan ar /datums/spēkā bijušā Būvniecības likuma 1.panta 12.punktu, gan arī šobrīd spēkā esošā Būvniecības likuma 1.panta 12.punktu ar būvniecību saprotama visa veida būvju projektēšana un būvdarbi.

Kā to norādījusi atbildētāja, tad ņemot vērā, ka projektēšanai pašai par sevi, kamēr tā ar būvdarbu palīdzību netiek īstenota dabā, nepiemīt nekādas fizikālas, ķīmiskas vai bioloģiskas īpašības, par būvniecību kā iespējamu paaugstinātas bīstamības avotu varētu runāt tieši saistībā ar būvdarbiem, laikā, kad tie tiek veikti, respektīvi, kamēr tie „atrodas kustībā".

Saskaņā ar lietas materiālos esošajā /amats/ /pers. V/ /datums/atzinuma 17.lpp. citēto profesora Jāņa Vēbera atziņu lietas jeb priekšmeti paši par sevi nav uzskatāmi par paaugstinātas bīstamības avotu, bet par tādiem tie var kļūt kustībā, līdz ar ko par paaugstinātas bīstamības avotu uzskatāmas nevis lietas, bet gan noteikta veida darbība.

[19.3] Civillikuma 2347.panta otras daļas izpratnē ar paaugstinātu bīstamību apkārtējiem saistīta darbība. Tātad konkrētajā lietā kā varbūtējs paaugstinātas bīstamības avots varētu būt būvdarbu veikšana.

Atbilstoši Būvniecības likuma 17.pantam būvi, tās daļu vai telpu grupu izmanto vienīgi pēc tās pieņemšanas ekspluatācijā. Lietā nav strīda, ka objekta pirmo kārtu 2011.gada 24.oktobrī /vieta/ pilsētas pašvaldības būvvalde nodeva ekspluatācijā, tādējādi atbildētājai tiesiski atļaujot ēku lietot. Ministru kabineta 2004.gada 13.aprīļa noteikumu Nr.299 „Noteikumi par būvju pieņemšanu ekspluatācijā" 3.1.punkts noteic, ka būvi pieņem ekspluatācijā, ja tā ir uzbūvēta atbilstoši akceptētajam būvprojektam. Savukārt Vispārīgo būvnoteikumu 1.panta 4.punkts noteic, ka būves kārta ir būvprojektā noteikta būves daļa, ko var pieņemt ekspluatācijā neatkarīgi no citām būves daļām.

Secināms, ka jumta iegruvuma brīdī objekta pirmā kārta bija pieņemta ekspluatācijā, apstiprinot, ka veiktie būvdarbi atbilst visiem noteikumiem. Tas nozīmē, ka ēku varēja lietot pirms tika pabeigta ēkas pārējā daļa, veicot otrās kārtas būvniecību, un atbildētāja kā nekustamā īpašuma domājamo daļu īpašniece varēja izlietot savas tiesības atbilstoši Būvniecības likuma 17.pantam.

[19.4] Apelācijas instances tiesa tāpat kā pirmās instances tiesa nepiekrīt, ka /vieta/ ierīkošana ēkas daļā, kas nodota ekspluatācijā, un tirdzniecība pati par sevi uzskatāmas par paaugstinātas bīstamības avotu.

Kā tas redzams no Vispārīgajiem būvnoteikumiem, tad, būvējot sabiedriski nozīmīgas būves, tām izvirzīti stingrāki kvalitātes kritēriji, piemēram, nosakot, ka tām ir obligāti veicama būvprojekta ekspertīze (sk. Vispārīgo būvnoteikumu 99.[1] 1.punktu), kas nozīmē, ka vairāk tiek kontrolēts būvniecības process, taču minētais nav pamats secinājumam, ka sabiedriski nozīmīga būve un tirdzniecība tajā kaut kā sevišķi bīstamā veidā apdraudētu trešās personas.

No lietā esošā projekta paskaidrojuma raksta izriet, ka jaunbūvējamā objektā bija plānots /vieta/ un /vieta/, kas vizuāli atrodas aiz vienstāvīgā /vieta/ (lietas 23.sējuma 59.-62.lapa).

Notikuma brīdī /vieta/nebija pabeigta. Šāda ēka ne pabeigtā veidā, ne nepabeigtā būvniecības stadijā nav nekas tāds, kas raksturojams ar vārdiem „nenormāli" bīstama.

Lietā nav strīda par to, ka laikā, kad notika ēkas jumta iegruvums, uz jumta un ēkas pagrabā norisinājās otrās kārtas būvniecības process, un tā laikā citu darbu starpā tika iekārtots „/vieta/", izvietojot bruģakmeni, melnzemi utt. uz ēkas jumta. Tāpat lietā noskaidrots, ka saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem bija iespējama objekta būvniecības sadale kārtās.

Tātad atbilstoši normatīvajam regulējumam un visiem nepieciešamajiem dokumentiem konkrētās ēkas vienlaicīgi viena daļa tika ekspluatēta, ierīkojot tirdzniecības un citas pakalpojumu sniegšanas vietas, savukārt citās ēkas daļās – uz jumta un pagrabā - notika būvniecība.

[19.5] No kriminālprocesa atzinuma izriet, ka otrās kārtas būvdarbi nav uzskatāmi par iespējamo paaugstinātas bīstamības avotu, kura iedarbība būtu izraisījusi notikumu.

Ja runā par būvdarbiem, kas /datums/„atradās kustībā", t. i., tika veikti, nav šaubu, ka var runāt vienīgi par otrās kārtas būvdarbiem. Savukārt saistībā ar otrās kārtas būvdarbiem kriminālprocesa atzinuma 14.1pp., atbildot uz 6.3.5.jautājumu, ir norādīts, ka iegruvušās kopnes bija pārslogotas jau pēc pirmās kārtas būvdarbu pabeigšanas. Līdz ar to, ja vērtē otrās kārtas būvdarbus kā jumta iegruvuma cēloni (juridiskā nozīmē), tad /vieta/ jumts varēja iegrūt jebkurā brīdī, arī neveicot būvdarbus, jo tā konstrukcijās esošās kopnes bija pārslogotas jau pēc pirmās kārtas būvniecības. Savukārt, ja nebūtu pieļauta projektēšanas kļūda kopņu nestspējas aprēķinā, /vieta/ jumts būtu izturējis arī otrās kārtas būvdarbu radītās slodzes.

Līdz ar to otrās kārtas būvdarbi kā apgalvots paaugstinātas bīstamības avots nav uzskatāmi par jumta iegruvuma cēloni un tādējādi arī nav iemesla runāt par atbildību uz Civillikuma 2347.panta otrās daļas pamata, jo jumta iegruvumu nav izraisījusi paaugstinātas bīstamības avota iedarbība.

Pirmās instances tiesa pamatoti secinājusi, ka pats par sevi ēkas otrās kārtas būvniecības process, kā arī /vieta/ ēkas lietošana un būvniecība vienlaicīgi uz ēkas jumta nebija ar paaugstinātu bīstamību, jo konkrētajā gadījumā nebija paredzams, ka būvniecība un/vai ēkas lietošana radīs identificējamu, paredzamu risku citām personām.

No liecinieka /pers. P/ liecībām pirmās instances tiesā secināms, ka, ja nebūtu pieļauta projektēšanas kļūda, tad jumts nesagrūtu. Minētais secināms arī no tā, ka jumta pirmais iegruvums notika vietā, kur uz jumta nebija izvietota lielākā slodze, kas saistīta ar otrās kārtas būvniecību.

[20] Apelācijas instances tiesa pilnībā pievienojas pirmās instances tiesas argumentiem, ka atbildētājai piedēvētā civiltiesiskā atbildība par /vieta/jumta nogruvuma rezultātā radītajām kaitīgajām sekām nevar tikt pamatota ar Preču un pakalpojumu drošuma likuma un likuma „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem" normām (sk. sprieduma 6.11.punktu).

[20.1] Šajā sakarā apelācijas instances tiesa piekrīt atbildētājas argumentiem par to, ka atbildētājai piederošais /vieta/ nevar tikt uzskatīts par „produktu" Preču un pakalpojumu drošuma likuma izpratnē, jo produkts ir patērējama un kustama lieta, kā arī /vieta/ nevar tikt uzskatīts par preci. /vieta/ ir ēka – nekustama lieta, savukārt patērētāju aizsardzības regulējums attiecas uz kustamām, lietošanai paredzētām lietām.

Likuma „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem" 3.pantā ir skaidri norādīts, ka tas attiecas tikai uz kustamām un ķermeniskām lietām.

Kā to norādījusi atbildētāja, tad produkts atrodas tirgus apritē un /vieta/ nebija tirgū pieejams patērētājiem, savukārt, ja tas būtu tirgū pieejams, piemēram, pārdošanai, tad uz to attiektos pirkuma līguma, nevis patērētāju tiesību noteikumi.

[20.2] SIA /Nosaukums A/ pamatoti norādījusi, ka /vieta/ nav uzskatāms par preci, attiecīgi personas, kuras atradās /vieta/, nevar uzskatīt par /vieta/ „patērētājiem", līdz ar to lietā nav piemērojams produktatbildības tiesiskais regulējums.

[20.3] Tāpat atbildētāja nav uzskatāma par ražotāju vai pakalpojuma sniedzēju.

Prasītāji uzskata, ka atbildētāja uzskatāma par ražotāju Preču un pakalpojumu drošuma likuma, kā arī likuma „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem" izpratnē.

Atbildētāja ir /vieta/ īpašniece, nevis ražotāja vai pakalpojumu sniedzēja, kuru nekādā veidā neskar normatīvai regulējums par ražotāja pienākumu atbildēt par sava produkta trūkumiem.

Kā to norāda atbildētāja, tad saimnieciskā darbība, kuru tā veica kā komersante, bija nevis pakalpojumu sniegšana patērētājiem vai patērētājiem paredzētu preču ražošana, bet gan nekustamā īpašuma pārdošana SIA /Nosaukums E/, par kuru nav šaubu, ka tā nav uzskatāma par patērētāju.

[20.4] Lietā būtībā ir runa par nedrošu projektēšanas pakalpojumu. Ievērojot likuma „Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem" 5.panta pirmo daļu, par šāda nedroša pakalpojuma radītu kaitējumu ir atbildīgs pakalpojuma sniedzējs, kas šajā gadījumā būtu SIA /Nosaukums G/, kurai arī būtu piemērojama civiltiesiskā atbildība par notikuma sekām.

[21] Apelācijas sūdzībā norādīts, ka prasība celta par nolaidības fakta konstatēšanu SIA /Nosaukums A/ rīcībā, tātad nolaidību kā negatīvu faktu nevar pierādīt, vienlaikus pierādīt var to, ka nolaidība nav bijusi un nolaidības neesamību (jeb to, ka viss izdarīts pareizi, tiesiski un pienācīgi), to var pierādīt atbildētāja.

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka atbildētāja ir pierādījusi, ka tā rīkojusies tiesiski, atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tās paļāvība uz būvniecības procesā iesaistītām personām bijusi pamatota ar to reputācijas un sertifikācijas izvērtējumu, tāpat atbildētāja rīkojusies ar saprātīgas personas rūpības standartu, līdz ar to tās vainojamība notikumā nav konstatējama.

[22] Pretēji prasītāju pārstāvja apgalvotajam, atbildētāja nav pieļāvusi pat vieglu neuzmanību. Atbildētāja projektā pieļauto kļūdu un secīgi arī /vieta/ jumta nogruvumu nevarēja nedz paredzēt, nedz arī novērst.

Pamatoti atbildētāja norāda, ka tai nebija pamata apšaubīt būvprojekta pareizību vai /vieta/ pirmās kārtas būvdarbu atbilstību normatīvajiem aktiem, arī pamatojoties uz to, ka /vieta/ pirmās kārtas būvdarbi bija pieņemti ekspluatācijā ar kompetentas iestādes izdotu administratīvu aktu.

[22.1] To, ka SIA /Nosaukums A/ bija pamats paļauties uz būvvaldi un faktu, ka pirmās kārtas būvniecība atbilda visiem normatīvajiem aktiem, apstiprina Senāta 2007.gada 27.augusta lēmumā lietā Nr.SKA-495/2007 paustas viedoklis, ka *būves nodošana ekspluatācijā ir konstatējoša rakstura lēmums, ar kuru kompetentā institūcija pārbauda, vai būve ir uzbūvēta atbilstoši visām prasībām, kuras jāievēro saskaņā ar būvatļauju un būvniecības normatīvajiem aktiem.*

Uz atbildētāju, kura ir šī labvēlīgā administratīvā akta saņēmēja, attiecas Administratīvā procesa likuma 10.pantā nostiprinātais tiesiskās paļāvības princips.

[22.2] Tiesību doktrīnā un administratīvo tiesu praksē nostiprināti kritēriji, lai noskaidrotu, vai konkrētajā gadījumā tiesiskā paļāvība ir jāņem vērā, tas ir: 1) vai bija uz ko paļauties; 2) vai attiecīgā persona uz to tiešām patiesi paļāvās; 3) vai paļāvība ir aizsardzības vērta.

Šajā sakarā atbildētāja norādījusi, ka ir konstatējami visi trīs noteiktie kritēriji: /vieta/ pilsētas būvvalde izdeva aktu par /vieta/ pirmās kārtas pieņemšanu ekspluatācijā. Atbildētāja patiesi paļāvās, ka /vieta/ pilsētas būvvalde ir izdarījusi visas izvērtēšanai nepieciešamās darbības un novērtējusi /vieta/ gatavību ekspluatācijai, par to liecina atbildētājas darbība, ekspluatējot /vieta/. Atbilstoši lietā esošajiem pierādījumiem atbildētāja nezināja un tā nevarēja zināt par būvniecības speciālistu pieļautām kļūdām /vieta/ būvprojektā. Nevarot pat paredzēt, ka šāds defekts /vieta/ būvniecības laikā ir pieļauts, atbildētāja nevarēja par to maldināt /vieta/ pilsētas būvvaldi un tādējādi negodprātīgi panākt šāda administratīvā akta izdošanu, kas lietā netiek apstrīdēts.

Līdz ar to nav pamata atbildētājai kā būvniecības pasūtītājai, kura nav sertificēta būvniecības speciāliste, pārmest projektā pieļauto kļūdu un /vieta/ jumta nogruvuma nepamanīšanu un nenovēršanu.

Pieļautā projektēšanas kļūda, kuru izraisīja cita persona (projektētājs), par ko neliecināja nekādas ārējas pazīmes un ko varēja konstatēt tikai pārrēķinu ceļā, kas beigās izraisīja notikumu, no atbildētājas viedokļa ir uzskatāms par nejaušu notikumu, kas nav paredzams un tādējādi ir nepārvarams.

[22.3] Apelācijas instances tiesa pievienojas atbildētājas viedoklim, ka absurdi un nepamatoti ir prasīt no īpašnieka, lai tas *a priori* paredzētu tehnogēnās katastrofas iestāšanos tā īpašumā, ja uz to nenorāda neviena ārēja, jebkurai saprātīgai personai pamanāma pazīme un par to īpašnieku nebrīdina neviens no speciālistiem ar īpašām profesionālām zināšanām, kuri ir bijuši nolīgti saistībā ar konkrēto īpašumu.

Tādējādi atbildētājai nevar pārmest un nevar uzskatīt par neuzmanību to, ka tā paļāvās, ka nolīgtie būvspeciālisti rīkojas pareizi un pārzina savā kompetencē esošus jautājumus.

Civiltiesībās pastāv prezumpcija, uz ko ir skaidri norādījis profesors Kalvis Torgāns, ka *civiltiesiskajās attiecībās katrs to dalībnieks ir tiesīgs gaidīt no pārējiem, ka tiem ir pietiekami daudz sapratnes, spēju un čaklība, lai izpildītu savus pienākumus* (Torgāns K. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Mans Īpašums. 2000. 150.lpp.).

Šī prezumpcija it īpaši attiecas uz sertificētiem /amats/, ko apstiprina Senāta 2017.gada 21.decembra spriedumā lietā Nr.SKA-1104/2017 17.punktā norādītais, ka *sertifikāta esība apliecina, ka eksperts zina savus pienākumus, profesionālos standartus un apzinās savu atbildību drošas būves projektēšanā, būvēšanā vai būvniecības uzraudzīšanā.* Šī Senāta atziņa izskatāmajā lietā ir īpaši nozīmīga, jo tā izteikta saistībā ar /vieta/ /amats/ /pers. R/ sertifikāta anulēšanu, tātad tieši kopsakarā ar atbildētājas pieaicināto ekspertu un tam piešķirtā sertifikāta nozīmi.

[23] Apelators nepamatoti apgalvo, ka lietas materiālos esošais kriminālprocesa atzinums, kurā norādīts notikuma cēlonis, ir tikai tehnisks dokuments par šauru tehnisku jautājumu, kam morālās kompensācijas piedziņas lietā nav izšķirošas nozīmes.

[23.1] Kā norādīts iepriekš, tad jumta sabrukšanas cēlonis ir nepareiza konstrukcijas slodžu aprēķināšana, nevis otrās kārtas būvdarbi. Pie pareiza un pietiekama slodžu aprēķina ēkas ekspluatācija varēja tikt turpināta arī būvniecības laikā tā, lai nerādītu nekādus drošības draudus. Jau kopš projektēšanas sākuma bija zināms, ka /vieta/ jumts tiks apzaļumots un tā ekspluatācija turpināsies arī šādu apzaļumošanas darbu laikā, un, sagatavojot būvprojektu, tas bija jāņem vērā, aprēķinot ēkas pastāvīgās un mainīgās slodzes, nodrošinot, ka jau sākotnēji pārsegumi un jumta konstrukcijas ir piemērotas galīgajām apzaļumotā jumta slodzēm.

Ar lietā iesniegtajiem pierādījumiem - kriminālprocesa atzinumu un /Nosaukums H/ atzinumu ir pierādīts, ka notikuma cēlonis ir ēkas, kurā ietilpa /vieta/, būvkonstrukciju daļas autores SIA /Nosaukums G/ pieļautā projektēšanas kļūda.

[23.2] Turklāt kriminālprocesa atzinumā ir norādīti vēl divi papildus cēloņi, kas ietekmēja notikuma rašanos.

Kā pirmais papildus cēlonis, kas minēts kriminālprocesa atzinuma 9.punktā, ir tas, ka sertificēts būveksperts /pers. S/, kurš veica projekta būvekspertīzi, nav konstatējis kļūdu kopņu konstruktīvajos aprēķinos, kas liecina arī par to, ka kopņu piepūles vispār nav pārbaudītas, jo pretējā gadījumā kļūdas tiktu konstatētas.

Kā to norāda atbildētāja, tad no viņas viedokļa saskaņā ar Civillikuma 1645.pantu šāda /pers. S/ rīcība klasificējama kā rupja neuzmanība.

Kā otrais papildus cēlonis, kas minēts kriminālprocesa atzinuma 6.3.9.punktā, ir tas, ka pirmās kārtas būvniecības laikā netika konstatētas spraugas starp fasonlapām kopņu mezglos un to malu atlocīšanās sākšanās, kā arī netika konstatēta skrūvjsavienojumu deformēšanās, kas būvniecības speciālistiem bija jākonstatē un, ja tas būtu izdarīts, arī tas ļautu konstatēt kopņu nepietiekamo nestspēju, veikt attiecīgos pasākumus un novērst notikumu. Šāds secinājums izriet no šajā punktā sniegtās atbildes par to, ka *kopņu mezglos vizuāli konstatējamas veidmaiņas – spraugas starp fasonlapām un to malu atlocīšanās sākšanās, kā arī skrūvsavienojumu vērā ņemama deformēšanās (..).*

Kā norāda atbildētāja, tad tas bija jāpamana attiecīgiem būvdarbu veicējiem, kas nodarbojās ar pretuguns aizsargkrāsojuma uzklāšanu, kā arī būvniecības speciālistiem, kas veica segto darbu pieņemšanu. Šis apgalvojums pamatots ar kriminālprocesa atzinumā norādīto, ka *to visu varēja izdarīt, tikai atrodoties kopņu tiešā tuvumā, tās rūpīgi apskatot un veicot no tehniskās specifikācijas prasībām izrietošas manipulācijas, t. sk., saskarē ar konstrukcijām.*

Līdz ar to arī personas, kuras pieņēma šos segtos darbus, ir pieļāvušas rupju neuzmanību, kaut arī viņām bija iespēja pamanīt pazīmes, kuru dēļ būtu pamats veikt konstrukciju pārbaudi, atklāt esošo problēmu un novērst notikumu.

[23.3] No kriminālprocesa atzinuma nepārprotami secināms, ka tieši būvspeciālisti, nevis atbildētāja ir pieļāvuši vainu rupjas neuzmanības formā, kā arī prettiesisku rīcību, kuras dēļ vēlāk iestājās notikums, respektīvi cēloniskais sakars pastāv ar trešo personu, nevis SIA /Nosaukums A/.

Turklāt jāņem vērā fakts, ka krimināllietā, kurā pie atbildības tiek sauktas personas saistībā ar /vieta/ sagruvumu, pie atbildības netiek saukts neviens no atbildētājas darbiniekiem.

[24] Pats fakts, ka būves jumtam ir jābalsta lielas slodzes, nedod pamatu uzskatīt, ka notiks iegruvums, jo šīs slodzes ir iespējams aprēķināt, tāpat kā ir iespējams aprēķināt to, kādai jābūt attiecīgo konstrukciju nestspējai un piemeklēt atbilstošus materiālus. Tādējādi, ja šīs slodzes un nestspēja ir aprēķināti un izmantoti atbilstoši materiāli, nekas ļauns nenotiek.

No tā, ka būve tiks pakļauta lielākai slodzei, nevar automātiski izdarīt secinājumu, ka būve nebūs droša. Jautājums vai būve ir vai nav droša izriet no jautājuma, vai projektētāji ir ņēmuši vērā visas attiecīgās slodzes, ar kurām būvei jāsaskaras un vai būvnieki ir pienācīgi veikuši būvdarbus.

SIA /Nosaukums A/ kā nekustamā īpašuma kopīpašniecei nebija jābūt apveltītai ar specifiska būvniecības procesa dalībnieka – būvinženiera zināšanām par tērauda kopņu konstruktīvajiem risinājumiem vai, ka atbildētājai vajadzētu spēt paredzēt, ka iestāsies tāds kaitējums, kāds iestājās, jo uz to nebija norādījis neviens no iesaistītajiem būvinženieriem.

Kā norādīts /Nosaukums H/ atzinumā ietvertajā atbildē uz 7.jautājumu (385.lpp. tulkojumā), tad *jumta sabrukšanas risku nevarētu noteikt pat profesionāls būvinženieris.* Tādējādi SIA /Nosaukums A/ nekādi nevarēja paredzēt jumta sabrukšanas risku un to novērst, turklāt apstākļos, kad pati sabrukšana bija momentāna.

[25] Apelācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka nepamatoti nav piemērots Civillikuma 1.pants, norādot, ka pantā ietvertais labas ticības principa izvērtējums attiecināms arī uz morālā kaitējuma atlīdzināšanas lietām.

Pirmās instances tiesa pamatoti norādījusi, ka nav šaubu, ka Latvijā laikā, kad notika ēkas jumta iegruvums, pastāvēja pietiekams tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru noteikta personu civiltiesiskā atbildība.

Pārsūdzētajā spriedumā pareizi norādīts, ka tiesa nav tiesīga izmantot Civillikuma 1.pantu, lai radītu jaunu regulējumu pat gadījumā, ja tiesai šķiet, ka tas ir netaisnīgs, jo tas iespējams tikai tad, ja esošais tiesiskais regulējums sakarā ar faktisko apstākļu izmaiņām ir kļuvis par neatbilstošu. Šāda nosacījuma esamība lietā nav konstatējama.

Arī apelācijas instances tiesa lietas izskatīšanas gaitā nav konstatējusi atbildētājas bezdarbību kādā no prasītāju pilnvarotā pārstāvja norādītajām jomām, jo, nenorādot konkrētu un likumā noteiktu, bet atbildētājas neveiktu darbību, tiesību normas, tiesa nevar to vērtēt labas ticības principa kontekstā. Prasītāju pārstāvja norādītais, ka atbildētājas mērķis bija tikai un vienīgi peļņas gūšana, pats par sevi nav saistāms ar labas ticības principa pārkāpumu, jo ikvienas kapitālsabiedrības dibināšanas mērķis ir peļņas gūšana.

[26] Apelācijas sūdzībā norādīts, ka nepareizi interpretēta Satversmes piemērošana civillietā.

Prasības pieteikumi pamatoti ar Satversmes 1.pantu, 83.panta 1.punktu, 92., 93., 96., 105., 115.pantu, ANO Vispārējās Cilvēk tiesību deklarācijas 3. un 8.pantu, Eiropas Padomes Eiropas cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 2.pantu, 5.panta pirmo daļu, 6.panta pirmo daļu un 17.pantu, Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 5.panta pirmo daļu un 6.panta pirmo daļu. Kā to norādījusi pirmās instances tiesa, tad no minētajām tiesību normām izriet analogs tiesību princips, kāds nostiprināts arī Satversmē, proti, tiesības uz dzīvību kā absolūtas personas tiesības, kas ir aizsargājamas un kuru pārkāpšanas gadījumā paredzēta atbildība.

[26.1] Apelators, atsaucoties uz Satversmes 105.pantu, norāda, ka jebkura īpašnieka rīcība, kas nesekmē objektīvi novērtējamas sabiedrības tiesiskās un sociālās vides intereses, ir uzskatāma par prettiesisku. Šajā gadījumā personas dzīvības zaudējums, veselības apdraudējums un drošības apdraudējums pats par sevi ir atzīstams par nesamērīgu īpašnieka tiesību izlietojumu, neatkarīgi no tā, vai īpašnieks formāli būtu ievērojis ar būvniecību saistīto regulējumu vai jebkuru citu tiesiskā regulējuma formālu izpildi.

Apelācijas instances tiesa pievienojas pirmās instances tiesas un atbildētājas viedoklim, ka Satversmē nostiprinātās cilvēktiesību normas tieši piemērojamas tikai attiecībās starp valsti un personu.

Līdz ar to prasītāju pārstāvja pārmetumi, ka Zemgales rajona tiesa nav vērtējusi Satversmes 105.panta piemērošanu lietā, nav pamatoti.

[26.2] Pārsūdzētajā spriedumā pareizi atzīts, ka Satversmes 92.panta pirmais teikums kopsakarā ar šā paša panta trešo teikumu uzliek likumdevējam pozitīvu pienākumu: izstrādāt un pieņemt tādu regulējumu, kas personas tiesību pārkāpuma gadījumā ļautu īstenot efektīvu tiesisko aizsardzību. Spriedumā secināts, ka konkrētajā gadījumā nevar pārmest likumdevējam, ka tas nebūtu definējis civiltiesiskās atbildības noteikumus, kas piemērojami lietā, tādēļ tiesa nekonstatē, ka konkrētajā gadījumā Satversmē ietvertās pamattiesības ir piemērojamas privāttiesisku attiecību regulēšanā.

Minēto argumentu tiesa pamatojusi ar Senāta 2014.gada 27.novembra spriedumu lietā Nr.SKC-156/2014, kurā ir skaidri norādīts, ka ar Satversmes normām nevar pamatot vienas privātpersonas civilprasību pret citu privātpersonu. Judikatūra šai jautājumā nav mainījusies.

[26.3] Prasītāju pārstāvis ar iepriekš minēto pamattiesību normām pamatojis arī to, ka atbildētājai ir pienākums nodrošināt drošu vidi, lai nodrošinātu jebkuras trešās personas tiesības uz veselību un dzīvību, savukārt atbildētājai kā ēkas īpašniecei ir pienākums nodrošināt drošas vides apstākļus sabiedrības interesēs, izlietojot tiesības, kādas tā ieguvusi ar īpašumu.

Nav šaubu, ka viena no cilvēka pamattiesībām ir tiesības uz dzīvību, taču nevienā Satversmes pantā nav norādes uz jebkādas personas atbildību par minētās tiesības pārkāpumu. Valsts ir nodrošinājusi, ka noteikumi par atbildību ietverti Būvniecības likumā un Civillikumā.

Šai sakarā atbildētāja argumentēti atsaukusies uz Egila Levita norādīto, ka *pamatā privātpersonai, kura jūtas aizskarta savās cilvēktiesībās, savas intereses jāaizstāv ar privāto tiesību instrumentu palīdzību. Šie instrumenti – pirmām kārtām Civillikums – ir piemēroti, lai izlīdzinātu dažādu privātpersonu pretrunīgās intereses* (sk. Levits E. Cilvēktiesību piemērošanas pamatjautājumi Latvijā. Rīga: SIA Izglītības soļi, 2000., 256.lpp.).

Ņemot vērā Senāta 2014.gada 27.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-156/2014 iepriekš norādītos secinājumus arī apelācijas instances tiesai nav pamata sīkāk analizē citus Satversmes pantus, deklarācijas un konvencijas pantus, uz kuriem dotas atsauces prasības pieteikumos.

[26.4] Apelācijas instances tiesa pievienojas pirmās instances tiesas secinājumiem, ka atbildētājai piedēvētā bezdarbība bija atbilstoša gan likumu normām, kas piemērojamas būvniecībā, gan Civillikuma normām, saskaņā ar kurām vērtējama atbildētājas kā ēkas īpašnieces atbildība. Prasītāji nav pierādījuši atbildētājas bezdarbību, to, ka ēkas jumts iebruka atbildētājai kā īpašniecei noteiktu pienākumu neizpildes dēļ, vai kā būvniecības dalībnieces – pasūtītājas bezdarbības dēļ, vai to radīja ēkas uzturēšanas trūkumi.

[27] Līdz ar to, nekonstatējot atbildētājas pieļautu bezdarbību un civiltiesiskās atbildības pamatu, bez izvērtējuma atstājami apelācijas sūdzības argumenti par prasījuma apmēra noteikšanas juridiskajiem argumentiem (apelācijas sūdzības 149. - 173.punkts) un atlīdzības apmēra ekonomiskajiem argumentiem (apelācijas sūdzības 191. - 195.punkts).

Nobeigumā apelācijas instances tiesa pievienojas pirmās instances tiesas atziņai, ka, lai arī cik prasītājiem traģisks, traumējošs un ārkārtējs bija /datums/ notikums /adrese A/, tā rezultātā nodarītais kaitējums jāatlīdzina personai, kura atbildīga tā izraisīšanā, nevis atbildētājai.

[28] Pirmās instances tiesa ļoti detalizēti un argumentēti spriedumu ir pamatojusi ar apstākļiem, kas nodibināti pārbaudot iesniegtos pierādījumus, un piemērojusi atbilstošās materiālo un procesuālo tiesību normas, tā rezultātā prasītāju pārstāvja apelācijas sūdzības apmierināšanai nav pamata.

[29] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 140.panta sesto daļu, *noraidot prasību, tiesa spriedumā atceļ prasības nodrošinājumu. Prasības nodrošinājums saglabājas līdz dienai, kad spriedums stājas likumīgā spēkā.*

Ar Jēkabpils rajona tiesas tiesneša 2016.gada 14.marta lēmumu /pers. C/ un /pers. D/ pārstāvja pieteikums par prasības nodrošinājumu 1 000 000 EUR apmērā pret SIA /Nosaukums A/ un SIA „/Nosaukums E/ par prettiesisku bezdarbību, kas izraisīja smagas sekas, un atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu apmierināts daļēji, nolemjot apķīlāt SIA /Nosaukums A/ piederošo kustamo mantu par kopējo summu 56 914,88 EUR (lietas 8.sējuma 35.-44.lapa).

Ar Jēkabpils rajona tiesas tiesneša 2016.gada 14.marta lēmumu /pers. A/ un /pers. B/ pieteikums par prasības nodrošinājumu apmierināts daļēji, nolemjot apķīlāt SIA /Nosaukums A/ piederošo kustamo mantu. Noteikts, ka prasības nodrošinājums sniedzas līdz 57 000 EUR (lietas 17.sējuma 67.-73.lapa).

Ar Jēkabpils rajona tiesas tiesneša 2016.gada 14.marta lēmumu /pers. E/ un /pers. F/ (iepriekš uzvārds /Uzvārds/) pieteikums par prasības nodrošināšanu apmierināts daļēji, nolemjot apķīlāt SIA /Nosaukums A/ piederošo kustamo mantu. Noteikts, ka prasības nodrošinājums sniedzas līdz 57 000 EUR (lietas 22.sējuma 66.-72.lapa).

Ņemot vērā, ka apelācijas instances tiesa ir pilnīgi noraidījusi prasītāju celto prasību pret atbildētāju SIA /Nosaukums A/, piemērotie prasības nodrošinājumi ir atceļami.

[30] Lietā ir radušies izdevumi par tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu un izsniegšanu, minēto izdevumu kopējais apmērs apelācijas instancē ir 6,72 EUR, kas apstiprinās ar izdrukām no Tiesu informatīvās sistēmas (lietas 27.sējuma 41.-43., 76.-77., 115.-116., 163.-164.lapa).

Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 2.punkts noteic, ka *no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos atbrīvoti prasītāji – prasībās, kas izriet personiskiem aizskārumiem, kuru rezultātā radies sakropļojums vai cits veselības bojājums vai iestājusies personas nāve.*

Ņemot vērā, ka prasītāji saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 2.punktu ir atbrīvoti no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, noraidot prasību, apelācijas instances tiesa ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus valsts labā nepiedzen.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz norādīto un saskaņā ar Civilprocesa likuma 432., 433., 434.pantu, Zemgales apgabaltiesa

n o s p r i e d a

noraidīt /pers. A/, /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/ (iepriekš uzvārds /Uzvārds/) prasību pret sabiedrību ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/, ar trešajām personām atbildētājas pusē SIA „/Nosaukums B/", sabiedrību ar ierobežotu atbildību /Nosaukums E/, sabiedrību ar ierobežotu atbildību „/Nosaukums C/", /vieta/ pilsētas pašvaldību, arhitektu firmu SIA /Nosaukums F/, sabiedrību ar ierobežotu atbildību /Nosaukums D/, maksātnespējīgo sabiedrību ar ierobežotu atbildību /Nosaukums G/ par prettiesiskas bezdarbības, kas izraisīja smagas sekas, atzīšanu, atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu.

Atcelt ar Jēkabpils rajona tiesas tiesneša 2016.gada 14.marta lēmumu civillietā Nr.C33642915 piemēroto prasības nodrošinājumu, ar kuru nolemts apķīlāt sabiedrībai ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/, vienotais reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, piederošo kustamo mantu, nosakot, ka prasības nodrošinājums sniedzas līdz 57 000 EUR.

Atcelt ar Jēkabpils rajona tiesas tiesneša 2016.gada 14.marta lēmumu civillietā Nr.C33635615 piemēroto prasības nodrošinājumu, ar kuru nolemts apķīlāt sabiedrībai ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/, vienotais reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, piederošo kustamo mantu, nosakot prasības nodrošinājumu līdz 57 000 EUR.

Atcelt ar Jēkabpils rajona tiesas tiesneša 2016.gada 14.marta lēmumu civillietā Nr.C28390515 piemēroto prasības nodrošinājumu, ar kuru nolemts apķīlāt sabiedrībai ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/, vienotais reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, piederošo kustamo mantu, nosakot, ka prasības nodrošinājums sniedzas līdz 56 914,88 EUR.

Spriedumu var pārsūdzēt trīsdesmit dienu laikā kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Augstākajā tiesā Civilprocesa likuma 451., 452.pantā paredzētajos gadījumos, iesniedzot kasācijas sūdzību Zemgales apgabaltiesas Aizkraukles tiesu namā un iemaksājot drošības naudu 300 EUR apmērā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese I.Skudra

Tiesneses S.Maršāne

I.Belicka